

Universitatea de Stat din Moldova

Ghid metodologic și suport de curs **EDUCAȚIE INTERCULTURALĂ** pentru viitorii pedagogi

Universitatea de Stat din Moldova

Ghid metodologic și suport de curs

EDUCAȚIE INTERCULTURALĂ

pentru viitorii pedagogi

Chișinău • 2020

Acest ghid a fost elaborat în cadrul proiectului „Promovarea și dezvoltarea educației interculturale în formarea inițială a cadrelor didactice”, implementat de Centrul Educațional PRO DIDACTICA, cu sprijinul Fundației pentru copii „Pestalozzi”, Elveția.

Punctele de vedere exprimate în prezenta lucrare sunt cele ale autorilor și nu angajează în nici un fel instituțiile de care aceștia aparțin, tot așa cum nu reflectă poziția instituției care a finanțat elaborarea sau care a asigurat managementul proiectului.

Director proiect:	Rima BEZEDE, Centrul Educațional PRO DIDACTICA
Coordonator proiect:	Cristina BUJAC, Centrul Educațional PRO DIDACTICA
Expert proiect:	Viorica GORAȘ-POSTICĂ, Centrul Educațional PRO DIDACTICA
Coordonator lucrare:	Viorica GORAȘ-POSTICĂ, dr. hab., prof. univ., Universitatea de Stat din Moldova
Autori:	Viorica GORAȘ-POSTICĂ, Olga DICUSARĂ, Ludmila DARII, Elena BANARI, Marcela ADAM, Silvia GUȚU, Irina GÎNCU, Irina CARAUȘ
Recenzent:	Vali ILIE, conf. univ., dr., Departamentul pentru Pregătirea Personalului Didactic, Universitatea din Craiova

Colecția *Biblioteca Pro Didactica*
Seria *Aici și Acum*

Redactare: Mariana VATAMANU
Corectare: Vitalie SCURTU
Copertă și procesare computerizată: Nicolae SUSANU
Tipar: Casa Editorial-Poligrafică „Bons Offices”

Centrul Educațional PRO DIDACTICA
str. Armenească, nr. 13, mun. Chișinău, MD-2012
tel.: (022) 54 25 56, fax: 54 41 99
e-mail: prodidactica@prodidactica.md

© Centrul Educațional PRO DIDACTICA. Toate drepturile rezervate.

Descrierea CIP a Camerei Naționale a Cărții

Educație interculturală: Ghid metodologic și suport de curs pentru viitorii pedagogi / Viorica Goraș-Postică, Olga Dicusară, Ludmila Darii [et al.]; director proiect: Rima Bezede; coord. proiect: Cristina Bujac; Univ. de Stat din Moldova. – Chișinău : Centrul Educațional „Pro Didactica”, 2020 (Tipogr. „Bons Offices”). – 140 p.: fig., tab. – (Colecția „Biblioteca Pro Didactica”, ISBN 978-9975-3013-2-9) (Seria „Aici și Acum”, ISBN 978-9975-3013-3-6). Aut. sunt indicații pe vs. f. de tit. – Referințe bibliogr. la sfârșitul temelor. – Apare cu sprijinul Fundației pentru copii „Pestalozzi”, Elveția. – 60 ex.

ISBN 978-9975-3355-5-3.

378.015(073)

E 19

Cuprins

Introducere	4
Dezvoltarea competenței interculturale la viitorii pedagogi prin:	
<i>Pedagogie</i>	6
<i>Educație interculturală</i>	29
<i>Etică profesională</i>	52
<i>Managementul clasei de elevi</i>	62
<i>Educația tehnologică și didactica educației tehnologice</i>	72
<i>Educația muzicală și didactica educației muzicale</i>	78
<i>Educația plastică și didactica educației plastice</i>	84
<i>Didactica limbii și literaturii române</i>	90
<i>Didactica interculturalului</i>	98
<i>Didactica limbii engleze</i>	112
<i>Sociolingvistica și civilizația engleză</i>	123
<i>Stagii de practică în formarea profesională inițială a cadrelor didactice</i>	134

Introducere

Actualul ghid, însoțit de suportul aferent de curs, se prezintă ca o piesă curriculară de bază, de importanță substanțială pentru asigurarea calității demersului didactic de educație interculturală în contextul Universității de Stat din Moldova.

Fiind o extindere și o aprofundare funcțională a elementelor structurale din curricula de educație interculturală, aprobat la Ședința Consiliului Facultății Psihologie și Științe ale Educației, Sociologie și Asistență Socială din 29 august 2019 (proces-verbal nr. 1), mijlocul didactic în cauză sprijină activitatea de predare-învățare-evaluare, oferind repere de design și de conținut relevant pedagogiei diversității, aplicată la diferite discipline, cu proiecții explicite spre pregătirea practică a studenților, viitori pedagogi. Varietatea abordărilor didactice din ghid adaugă plusvaloare și colorit specific procesului de dezvoltare a competenței interculturale, ca parte inerentă din Cadrul European de Referință al Competențelor pentru Cultura Democratică (<https://rm.coe.int/cdc-vol1-/168097e5d1>), care argumentează că "democrația și dialogul intercultural sunt complementare în societățile diverse din punct de vedere cultural" (p. 26).

prof. univ. dr. Viorica GORAȘ-POSTICĂ,
Facultatea Psihologie și Științe ale Educației, Sociologie și Asistență Socială
Universitatea de Stat din Moldova

* * *

Educația interculturală reprezintă o opțiune ideologică în societățile democratice, o abordare pedagogică a diferențelor culturale, care vizează dezvoltarea unei educații pentru toți. Existența unui curriculum universitar pentru *Educație interculturală* traduce filozofia paradigmei interculturale la un nivel de intervenție pedagogică bine definit, iar ghidul metodologic și suportul de curs facilitează implementarea educației interculturale la nivelul programului de pregătire psihopedagogică a studenților care se pregătesc să îmbrățișeze profesia didactică.

Autorii lucrării sunt interesați în mod direct de cunoștințele (tratate din perspective culturale diferite), capacitățile, abilitățile (de analiză și sinteză, de extrapolare, de transfer, de rezolvare de probleme, raportate la obiective și sarcini de natură interculturală), atitudinile interculturale și comportamentele fundamentate axiologic, pe care le integrează în aria abordărilor și dimensiunilor clasice.

În plus, autorii au o experiență didactică solidă la nivelul sistemului de învățământ, de valorificat în cadrul procesului de reformare a învățământului și educației din Republica Moldova. Experiența profesională și nivelul ridicat de expertiză în domeniul științelor educației (fie că ne raportăm la științele pedagogice fundamentale sau la științele pedagogice aplicative – didacticile) se reflectă în modul de proiectare a elementelor procesului de învățământ la nivel universitar.

Ghidul metodologic, însoțit de suporturile de curs (materialele-suport), reprezintă un instrument util în prezentarea modalităților de realizare a curriculumului specific modulului psihopeda-

gogic din perspectiva educației interculturale. În cadrul lui se face trimitere la valorile autentice, la diferențele culturale și valorile spirituale locale, se încurajează principii ca toleranța, respectul reciproc, cooperarea. Se valorifică dimensiunea cunoașterii (construită din diferite unghiuri) și se încurajează dimensiunea experienței (subiectivă și relațională). Studenții sunt invitați să descopere cunoștințe de ordin psihopedagogic și metodic și sunt ajutați să stăpânească registrul afectiv-motivațional și atitudinal în cadrul relațiilor sociale și interculturale.

Ceea ce constituie calitatea principală a acestei lucrări este, în opinia noastră, maniera în care se propune construirea eșafodajului, a schelăriei cunoașterii problemelor abordate din punct de vedere cultural. „Schelele” construite apar în text sub forma rezumatelor, schițelor, imaginilor, graficelor, tabelelor, rețelelor cognitive și au rol de facilitare a înțelegerii complexității problemelor studiate, de ghidare a studenților în învățare, în exprimarea proprie, reflecție și explorare de noi abordări. Rolurile profesorului sunt asociate cu modelarea strategiilor și armonizarea sarcinilor de lucru de natură constructivistă, într-un context intercultural.

Punctele tari, aspectele pozitive prin care se remarcă această lucrare sunt următoarele:

- Stabilirea obiectivelor fiecărei discipline de învățământ în raport cu specificul educației interculturale;
- Armonizarea conținuturilor curriculare caracteristice pregătirii inițiale a cadrelor didactice în funcție de dimensiunea interculturală a educației;
- Abordarea creativă a elementelor strategiei didactice, a sarcinilor de lucru propuse, a temelor de reflecție; diversitatea instrumentelor de formare inițială a viitorilor profesori;
- Alegerea unui algoritm logic de elaborare și prezentare, după care sunt structurate toate capitolele lucrării;
- Valorificarea unor experiențe anterioare (naționale și internaționale) referitoare la aspectele de fond ale educației, abordată într-un cadru mai larg, din perspectivă interculturală.

În temeiul celor expuse, apreciem că publicarea lucrării *Educație interculturală. Ghid metodologic și suport de curs* este necesară, în condițiile în care aceasta are la bază curriculumul pentru *Educație interculturală* și se constituie ca auxiliar didactic, venind în întâmpinarea studenților care se pregătesc să devină profesori.

conf. univ., dr. Vali ILIE,
Departamentul pentru Pregătirea Personalului Didactic,
Universitatea din Craiova

Pedagogie

Autor: Olga DICUSARĂ

Tema 1. PROFESORUL, ACTANT AL PROCESULUI EDUCAȚIONAL

Obiective:

Studentii vor fi capabili:

- să caracterizeze profilul profesorului competent cultural și intercultural, ținând cont de imperativele actuale ale societății;
- să aprecieze importanța formării competenței interculturale la viitoarele cadre didactice.

Unități de conținut:

- Sistemul de competențe ale cadrului didactic. Profesorul competent cultural și intercultural
- Competența interculturală: funcționalitate conceptual-practică

Termeni-cheie: profesor, competență culturală și interculturală.

EVOCARE

Crearea comunității de învățare. Activitatea „Salutul”.

Participanții, prin numărare de la 1 la 2, formează două cercuri concentrice (astfel încât să se afle într-o relație de tip față-în-față). La semnalul profesorului, aceștia se salută, folosind ritualuri din diferite țări ale lumii. La fiecare afirmație, grupul din interior face un pas spre dreapta, astfel încât toți participanții să aibă posibilitatea de a se saluta reciproc.

Ne vom saluta precum în:

- Japonia – închinăciune ușoară cu mâinile încrucișate la piept;
- Rusia – îmbrățișare și sărutat triplu alternativ pe ambii obraji;
- China – închinăciune ușoară cu mâinile încrucișate la piept;
- Franța – strângere de mână și sărut pe ambii obraji;
- India – închinăciune ușoară cu mâinile unite la frunte;
- Spania – sărut pe obraji, mâinile puse pe umerii partenerului;
- Germania – strângere simplă de mâini și contactul cu ochii;
- Malaezia – strângere ușoară de mâini, atingând doar vârful degetelor;
- Noua Zeelandă – atingere cu nasurile;
- Africa – atingere spate la spate;
- Micronezia, regiune din Oceanul Pacific – se ridică una din sprâncene;
- Filipine – se ia mâna persoanei salutate și se duce la frunte;
- Republica Moldova – ...

Harta conceptuală. Pornind de la afirmația lui Constantin Cucoș: "Nu poți face educație de tip intercultural dacă nu ai competența de a conexa sau corela simboluri culturale diferite, dacă nu cunoști mizele diferitelor formațiuni culturale ale spațiului în care îți desfășori activitatea", se prezintă pe hartă profilul profesorului competent cultural și al profesorului competent intercultural (activitate în grup).

Harta conceptuală

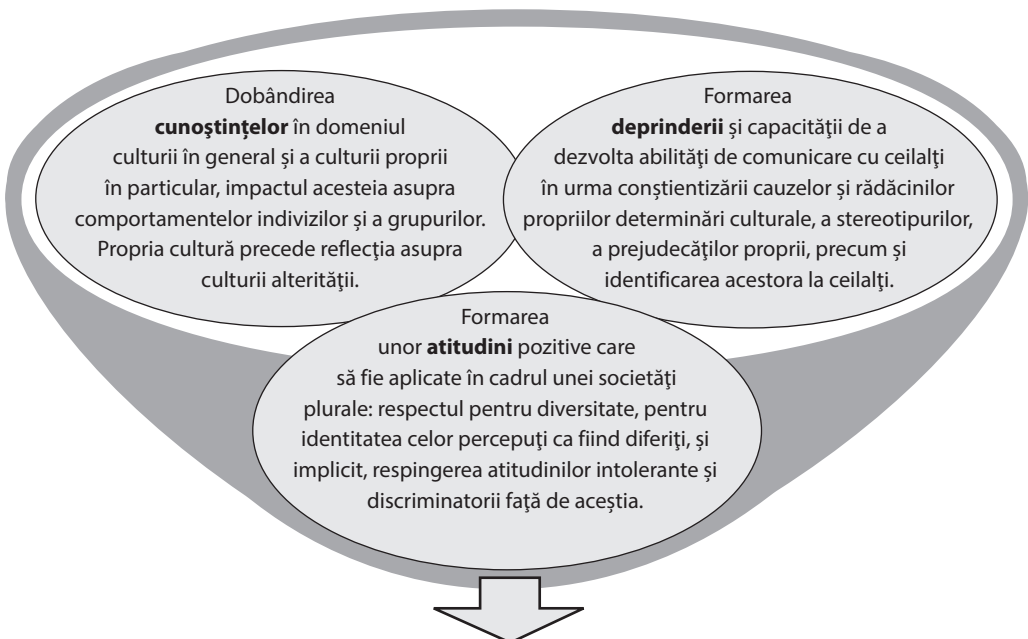

Din ce se constituie competența culturală/interculturală a cadrului didactic? Se prezintă pe hartă termenii-cheie ai competenței și derivatele acesteia.

REALIZARE A SENSULUI

Se analizează *structura competenței interculturale*, pornind de la accepțiunea generală a termenului de *competență*, care include „*acelel sistem integrat de cunoștințe, abilități, atitudini și valori, dobândite, formate și dezvoltate prin învățare, a căror mobilizare permite identificarea și rezolvarea diferitelor situații-problemă din activitatea profesională și personală*”.

Structura competenței interculturale

Competența formată se manifestă prin stimularea participării **active** în sensul aplicării principiului pluralismului și a combaterii rasismului, xenofobiei și discriminării din orice punct de vedere.

(Elaborat în baza sursei: Ivasiuc A., Koreck M., Kővari R. *Educația interculturală: de la teorie la practică*. București, 2010, p. 11)

Formarea pentru interculturalitate a cadrelor didactice constituie un proces complex, multi-form, care se realizează pe trei dimensiuni: *cognitivă, instrumental-metodologică și expresivă (relațional-comportamentală)*.

Se analizează fiecare dintre aceste dimensiuni, raportându-le la experiențele culturale ale profesorilor din instituțiile pe care le-au absolvit.

Profilul formării pentru interculturalitate implică trei dimensiuni:

- **Dimensiunea cognitivă**, este o direcție indispensabilă formării pentru interculturalitate, știut fiind că neînțelegerea și necunoașterea conduc la construcția prejudecăților și prefabricatelor de gândire. În plus, competența culturală nu poate fi dobândită într-un vacuum academic, ci se dezvoltă în combinație cu un set de cunoștințe culturale, experiențe interculturale directe, dar și reflecția asupra lor.
- **Dimensiunea instrumental-metodologică**, presupune „echiparea” cadrelor didactice cu metode favorabile promovării echității, colaborării, valorizării individuale în spațiul școlar sau redimensionarea și deschiderea culturală a fondului metodologic deținut în mod tradițional de profesori.
- **Dimensiunea expresivă (relațional-comportamentală)** reprezintă o latură a formării complexe prin adâncime și implicații, fundamentală pentru crearea unui mediu adecvat de învățare și de valorificare a diversității ca resursă didactică. În acest sens, pregătirea pentru interculturalitate va încerca cristalizarea unor mentalități democratice care să permită educatorilor să experimenteze forme eficiente de comunicare, de expresie, de asumare a responsabilităților și să le dezvolte spiritul critic.

(Sursa: Nedelcu A. *Fundamentele educației interculturale – diversitate, minorități, echitate*. Iași: Polirom, 2018, p. 117)

REFLECȚIE

Pixuri în pahar. Organizarea unei discuții libere în baza afirmației: „Profesorul competent din punct de vedere intercultural, cel care pregătește elevii pentru ziua de mâine, nu poate lucra cu pedagogii ale zilei de ieri” (A. Nedelcu).

Doritorii de a se expune își plasează pixurile și, concomitent, își exprimă gândurile, convingerile referitoare la această afirmație.

EXTINDERE

Eseu argumentativ. Elaborarea unui eseu (în limita a unei pagini A4) cu titlul *Profesorul, mediator și translator cultural într-o societate mozaică*, în care să evidențieze rolul cadrului didactic în conturarea unor valori de referință în domeniul educației interculturale.

Tema 2. FORMELE ȘI FUNCȚIILE EDUCAȚIEI

Obiective:

Studentii vor fi capabili:

- să prezinte modalități practice de promovare a interculturalității în diferite contexte de învățare: formal, nonformal și informal;
- să determine rolul principiului educației conform culturii în reglarea/autoreglarea fenomenului educațional;
- să evalueze specificul caracterului național și universal al educației.

Unități de conținut:

- Modalități de promovare a educației interculturale în diferite contexte de învățare: formal, nonformal și informal
- Principiile educaționale. Principiul educației din perspectivă culturală
- Caracteristicile educației. Caracterul național și universal al educației

Termeni-cheie: *educație formală, nonformală și informală; principii educaționale, principiul educației din perspectivă culturală, caracterul național și universal al educației.*

EVOCARE

Găsește pe cineva care...

A vizitat mai mult de 3 țări	Cântă bine	A scris un articol despre educație
E pasionat de pictură	BINGO	A activat în calitate de voluntar
A vizitat mormântul poetului Grigore Vieru	Nu are cont pe <i>Instagram</i>	Vorbește 3 sau mai multe limbi străine

REALIZARE A SENSULUI

Turul Galeriei. Prezentarea sub formă de poster, desen etc. a influenței *mediului formal* (școală, liceu, universitate), *nonformal* (vizite la teatru, muzee, excursii, activități de voluntariat, activități în tabere de odihnă, activități de interes comunitar, hobby) și *informal* (activități din familie, stradă, grup de prieteni, parc, transport etc.) asupra formării propriei concepții despre diversitatea socială (culturală, etnică, religioasă, lingvistică etc.).

REFLECȚIE

6 *De ce?* Pornind de la esența principiului educației din perspectivă culturală, care exprimă, de fapt, necesitatea valorificării optime a potențialului cultural al mediului în care se produce acțiunea educativă, formulează întrebări și răspunsuri la afirmația: *De ce cultura naște cultură?*

EXTINDERE

Cercetare împărtășită. Investigarea împreună cu un coleg a elementelor de cultură națională (din domeniul artei, literaturii, istoriei, muzicii, picturii), recunoscute și apreciate la nivel internațional.

Scrierea unui articol științific/publicistic pe acest subiect, posibil de publicat în revista instituției sau pe pagina web a facultății.

Tema 3. FACTORII FORMĂRII PERSONALITĂȚII

Obiective:

Studentii vor fi capabili:

- să interpreteze conceptele de cultură, identitate, identitate culturală;
- să evidențieze rolul familiei și comunității etnice/naționale în formarea concepției despre lume și viață în condiții de diversitate;
- să aprecieze relevanța deschiderii culturale prin promovarea valorilor naționale în context global.

Unități de conținut:

- Identitatea culturală. Raportul „eu” – „ceilalți”, „noi” – „ceilalți” în societatea multi-/interculturală
- Familia și comunitatea etnică – factori determinanți în dezvoltarea concepției despre lume și viață
- Cetățean al Republicii Moldova – purtător al valorilor naționale și universale asumate

Termeni-cheie: *cultură, identitate, identitate culturală, familie, comunitate etnică/națională.*

EVOCARE

Crearea comunității de învățare. Activitatea „Povestea unui nasture”

Studentii sunt rugați să aducă câte un nasture cât mai frumos și interesant sau profesorul aduce o colecție de nasturi. Studentii trebuie să povestească istoria nasturelui adus: cine a fost stăpânul, ce calitate avea, unde locuia, cu ce se ocupa, de la ce haină este, cum era haina (culoare, măsură, stofă), ce s-a întâmplat cu haina etc.

Se susține ideea precum că drumul către ceilalți începe cu reflecția asupra propriei identități; inițial, trebuie să cunoști bine cine ești (să te autodefiniești), să-ți cunoști familia, cine îți sunt prietenii, care este istoria numelui tău, a culturii tale – doar așa cresc șansele să creezi relații solide cu ceilalți, căci competența interculturală se construiește, de fapt, pe o bună competență culturală.

Citate. În sală sunt afișate mai multe citate ce definesc conceptul de *identitate* (vezi Anexa 1). Fiecare „votează cu picioarele” un citat, adică se orientează spre citatul pe care dorește să-l comenteze. Împreună cu ceilalți colegi care au selectat același citat listează 2-3 cuvinte-cheie, pe o foaie A4 atașată. În final, se desemnează o persoană care va prezenta ideile grupului.

REALIZARE A SENSULUI

GPP (*Gândește – Perechi – Prezintă*). Se citește fragmentul de text (vezi Anexa 2) și se vizionează materialul video (https://drive.google.com/file/d/1xbxKB3TDdpO1gxVrwx_26MWXG1c6gck9/view).

– Cum comentați situațiile prezentate în ambele materiale? Ce impresii v-au creat? De unde vin ideile, valorile și convingerile noastre? Estimați care este rolul familiei în formarea identității culturale?

Extrapolarea situațiilor sus-menționate la propria experiență de viață, prin oferirea de exemple elocvente din mediul habitual, prin care familia, ca factor educațional primar, a contribuit la formarea unei viziuni, concepții, atitudini față de un anumit grup social, lingvistic, etnic, cultural, religios. Relatarea acestor exemple unui coleg de grup.

– Cum interpretați atunci aceste experiențe? Dar acum? Ce v-a determinat să vă reevaluați atitudinea în raport cu acestea? Ce alți factori educaționali sunt responsabili de conturarea potențialului cultural/intercultural al persoanei? Prezentați câteva exemple. Ar fi comunitatea etnică/națională un factor educațional la fel de influent? Argumentați răspunsul.

REFLECȚIE

Alcătuirea unei povestiri în baza tabloului. Oferirea unui titlu relevant acestuia. Cum vedeți raportul raliere spre sinele personal/grupal versus riscurile deschiderii maxime?

(Sursa: <http://artistaiv.ro/galerie-maria-gosoiu/>)

EXTINDERE

Tehnica 6 Cum? Răspundeți la întrebarea: Cum devenim cetățeni europeni explorând bogăția culturală și lingvistică a Republicii Moldova?

ANEXA 1

Citate

„Identitatea noastră nu este un dat exterior nouă, o categorie din afară în care suntem asimilați independent de ceea ce facem sau gândim. Ea este rezultatul, dar și expresia alegerilor și a comportamentelor pentru care optăm în fiecare situație cu care viața ne confruntă inevitabil.” (J. Mallart)

Cuvinte-cheie.....

„Prin alegerile și acțiunile pe care le facem în viață, creăm persoana care suntem și înfățișările pe care le purtăm.” (K. Patton)

Cuvinte-cheie.....

„Ceea ce facem într-o situație extraordinară viitoare depinde probabil de ceea ce suntem deja; și ceea ce suntem va fi rezultatul anilor de autoeducație care au trecut.” (H.P. Liddon)

Cuvinte-cheie.....

„Nu există diversitate fără identitate, după cum nu există identitate fără diferențe.” (J. Mallart)

Cuvinte-cheie.....

„Nu există identitate a lui *Eu* fără identitate a lui *Noi*”. (N. Elias)

Cuvinte-cheie.....

ANEXA 2

„Nu trăiau românii împreună, ci alătura cu ceilalți, ce-i drept, în bună pace, dar nu împreună. (...) Când ne întorceam de la școală, noi, băieții din acea parte a satului, treceam prin fața școlii nemțești la care umblau și ungurii; și dacă se întâmpla să-i întâlnim pe cei de acolo, ei ne ziceau: „Rumum munca fun!”, iară noi strigam: „Ungur bungur!” și „Neamț cotofleanț!”, ba mai aruncam și cu pietre unii într-alții.

„Când întâlnești în calea ta un român – îmi zicea mama – să-i zici „Bună ziua!”, dar maghiarului să-i zici „Io napot!”, iar neamțului: „Guten Tag!”, și treaba fiecăruia dintre dâșii e cum îți dă răspuns. Tu datoră să ți-o faci și față cu cei ce nu și-o fac pe a lor față de tine.” Ea mă muștra deci cu multă asprime când afla că strig și eu: „Ungur bungur!” și „Neamț cotofleanț!”

„Sărării de ei – îmi zicea – nu sunt vinovați că n-au avut parte să fie români.”

Ioan Slavici, *Lumea de atunci*

(Sursa: Ciobanu O., Cozărescu M., ș.a. *Manual de educație interculturală*. București: ASE, 2010)

Tema 4. FINALITĂȚILE EDUCAȚIEI

Obiective:

Studentii vor fi capabili:

- să analizeze categoriile finalităților educației din perspectiva abordării interculturale;
- să determine locul și rolul competenței interculturale în sistemul de competențe-cheie/transversale.

Unități de conținut:

- Finalitățile educației abordate din perspectiva deschiderii culturale/interculturale
- Competența interculturală – achiziție fundamentală în profilul personalității elevului

Termeni-cheie: *finalități ale educației, ideal educațional, competențe-cheie/transversale, profilul absolventului, competență interculturală.*

EVOCARE

Scriere liberă/Freewriting. Înregistrarea ideilor și gândurilor în legătură cu enunțul: "Interculturalitatea este considerată o formă de alfabetizare, la fel de indispensabilă ca și cititul, scrisul, aritmetica sau lucrul pe computer." (S. Neto)

REALIZARE A SENSULUI

1. Analiza *idealului educațional* al școlii din Republica Moldova din perspectiva deschiderii culturale în educație (Codul Educației al Republicii Moldova, 2014).
2. Determinarea *rolului competenței interculturale* în sistemul de competențe-cheie/transversale dictate de tendințele naționale (Codul Educației al Republicii Moldova, 2014) și internaționale (Consiliul Europei, Bruxelles, 2018).

Competențe-cheie/transversale pentru învățarea pe tot parcursul vieții

Codul Educației al Republicii Moldova, 2014	Consiliul Europei, Bruxelles, 22 mai 2018
a) competențe de comunicare în limba română; b) competențe de comunicare în limba maternă; c) competențe de comunicare în limbi străine; d) competențe în matematică, științe și tehnologie; e) competențe digitale; f) competența de a învăța să înveți; g) competențe sociale și civice; h) competențe antreprenoriale și spirit de inițiativă; i) competențe de exprimare culturală și de conștientizare a valorilor culturale.	a) competențe de alfabetizare; b) competențe multilingve; c) competențe în domeniul științei, tehnologiei, ingineriei și matematicii; d) competențe digitale; e) competențe personale, sociale și de a învăța să înveți; f) competențe cetățenești; g) competențe antreprenoriale; i) competențe de sensibilizare și expresie culturală.

3. *Diagrama Venn.* Prezentarea în diagramă a modalității prin care o competență-cheie se manifestă în raport cu competența de sensibilizare și de expresie culturală.
4. Descrierea bunelor practici și experiențe culturale/interculturale care au fost promovate în instituția dvs. educațională preuniversitară și universitară.

REFLECȚIE

Profilul absolventului se structurează în conformitate cu patru atribute generice ale viitorilor cetățeni:

1. Persoane cu încredere în propriile forțe;
2. Persoane deschise către învățarea pe parcursul întregii vieți;
3. Persoane active, proactive, productive, creative și inovatoare;
4. Persoane angajate civic și responsabile (Cadrul de Referință al Curriculumului Național, 2017, p. 27).

Pornind de la aceste atribute, se construiește portretul-robot al absolventului instituției școlare (pentru treptele primară, gimnazială și liceală), indicând setul de cunoștințe, abilități, atitudini și valori de care are nevoie pentru a conviețui împreună cu ceilalți într-o societate democratică.

EXTINDERE

Dacă..., atunci.... Pornind de la ideea de bază, se continuă afirmația cu un răspuns logic prezentat, după exemplul oferit.

<i>Dacă...,</i>	<i>atunci...</i>
Dacă societățile multiculturale sunt o realitate și ele vor fi astfel în viitor..., Dacă exploatarea celor mulți este folosită ca suport pentru o societate privilegiată..., Dacă în lumea noastră, care devine din ce în ce mai mică și mai interdependentă, mai curând sau mai târziu ne vor afecta problemele legate de frontiere..., Dacă țările sunt conștiente de imposibilitatea de a rămâne izolate..., Dacă menținem credința în egalitatea drepturilor umane pentru toată lumea...,	atunci acțiunile noastre trebuie, de asemenea, să reprezinte acorduri ce pot aduce schimbarea.

(Sursa: Ciobanu O., Cozărescu M. ș.a. *Manual de educație interculturală*. București: ASE, 2010, p. 42)

Tema 5. EDUCAȚIA INTERCULTURALĂ – FORMAREA *PRIN ȘI PENTRU* DIVERSITATE CULTURALĂ

Obiective:**Studentii vor fi capabili:**

- să definească conceptele-cheie asociate termenului de *educație interculturală*;
- să analizeze modelul „iceberg-ului cultural”, relatând despre elementele culturii „de suprafață” și ale culturii „de adâncime”;
- să explice apartenența la propria cultură prin cunoașterea tezaurului național;
- să estimeze cultura minorităților etnice din Republica Moldova prin raportare la propria cultură.

Unități de conținut:

- Educația interculturală – definiții și concepte concurente
- De la competența culturală la competența interculturală. Modelul „iceberg-ului cultural”
- Cultura națională – prilej de manifestare a identității culturale
- Forme de manifestare a interculturalității în Republica Moldova. Stiluri de viață, obiceiuri ale minorităților etnice

Termeni-cheie: *multi-/pluriculturalitate, interculturalitate, toleranță, intoleranță, discriminare, stereotipuri, prejudecăți, diversitate culturală, enculturație, aculturație, educație interculturală, cultură națională, tradiții, minorități etnice.*

EVOCARE

Modelul Frayer. Definirea, împreună cu colegul de bancă, a unui termen-cheie din listă: *multi-/pluriculturalitate, interculturalitate, toleranță, intoleranță, discriminare, stereotipuri, prejudecăți, diversitate culturală, enculturație, aculturație*:

Modelul Frayer

Definiția, raportarea la clasă, categorie, gen proxim	Caracteristici
Termenul	
Exemple	Antiexemple

REALIZARE A SENSULUI

Conspect vizual. Educația interculturală este un proces care, după M.J. Bennet, parcurge mai multe etape (vezi Anexa 2). Se prezintă pe poster informația, operând cu imagini, sigle, cuvinte-cheie și sintagme (nu enunțuri). Se pregătește prezentarea materialului, utilizând suportul.

- Determinați la ce etapă de dezvoltare culturală sunteți dvs.? Argumentați răspunsul. Care au fost factorii ce nu v-au permis o evoluție în acest sens? Ce părere împărtășiți acum? Ar fi această sesizare un punct de plecare către alte stadii ale învățării interculturale? Cum credeți, ce acțiuni ar trebui să întreprindeți pentru „a crește” din punct de vedere intercultural?

REFLECȚIE

Examinarea tabloului (<http://artistaiv.ro/eveniment-cultural-unic-in-tara-dedicat-artei-nai-ve-romanesti/>):

- Ce vedeți reflectat în imagine? Ce acțiuni au loc? În ce context are loc activitatea? Care este perioada/epoca când se desfășoară acțiunile? Cum se simt oamenii? Ce culori sunt dominante? De ce? Ce sentimente vă trezește această pictură?

Intitularea tabloului.

- Ce alte tradiții și obiceiuri din cultura națională cunoașteți? De la cine le-ați preluat? Care dintre ele mai sunt perpetuate la etapa actuală? Ce a determinat asimilarea acestora? Cum explicați acest fapt? Exemplificați.

Activitate de grup. Se formează grupuri de studenți după regiunea de unde vin (Nord, Sud, Centru). Sunt selectate evenimente comune din cultura și tradițiile societății moldovenești (căsătoria, înmormântarea, botezul, Anul Nou, Crăciunul, Paștele, Paștele Blajinilor etc.), ce urmează a fi abordate din perspectiva specificului regiunii.

- La ce concluzii ați ajuns? Ce v-a determinat să credeți așa? Ar fi diferențele elementul ce ne unește, de fapt, ca popor?

Se accentuează ideea precum că: „Nu există cultură cu majusculă, ci numai culturi diverse, variate, totdeauna la plural.” (Malița M., 1998, p. 14)

EXTINDERE

Joc de rol. Modelul „Iceberg-ului cultural” permite analiza elementelor culturii „de suprafață” facil de observat și comparat, precum ar fi: aspectele artistice, folclorice, culinare sau vestimentare și culturii „de adâncime”, mai greu decodificabilă, care poate include elemente ca: poziția unui grup asupra relațiilor, prietenia, ideile despre creșterea copiilor, ordonarea timpului, conceptul de justiție, pattern-urile de subordonare și supraordonare, modelele de luare a deciziei, soluționare de probleme etc. Simularea unui joc de rol care să descrie situații de viață autentice ale minorităților etnice din Republica Moldova (ucraineni, găgăuzi, bulgari, romi, evrei, polonezi), prin evidențierea elementelor de cultură cunoscute și mai puțin cunoscute (vezi Anexa 2). Activitatea se va desfășura în grupuri mici a câte 4 persoane, iar prezentarea va avea loc în grupul mare de studenți.

ANEXA 1

Educația interculturală ca proces (după M. J. Bennett)

Milton J. Bennett a conceptualizat șase stadii ale învățării interculturale. Cele șase stadii se pot împărți în două faze distincte: prima este cea a **etnocentrismului**, ca punct de plecare, iar a doua a **etnorelativismului**, către care se țintește ca obiectiv de învățare în educația interculturală.

Stadiile etnocentrice încep cu o situație de **negare** a existenței altor perspective asupra realității și se traduc în fapt printr-o izolare de alteritate, fie prin inexistența contactului cu alte grupuri, fie prin refuzul acestuia și segregarea de grupurile percepute ca diferite. Bennett adaugă distincția dintre grupurile majoritare, care pot trece prin stadiul de negare, și cele minoritare, care sunt în permanență confruntate cu alteritatea majorității și, prin urmare, nu pot nega faptul că sunt percepute ca fiind diferite de aceasta.

Cel de-al doilea stadiu al lui M.J. Bennett reprezintă **reacția de apărare**. Diferența față de alte grupuri poate fi percepută ca o *amenințare*, din moment ce poate pune sub semnul întrebării unicitatea viziunii proprii și implicit deținerea unor adevăruri absolute. Una din strategiile de a face față acestui stadiu este fabricarea de stereotipuri negative privind grupurile percepute ca diferite, ceea ce poate conduce, foarte rapid, la atitudini rasiste. Mecanismul cognitiv propriu acestui stadiu este percepția exemplelor pozitive ale propriului grup ca regulă și conceptualizarea exemplelor pozitive ale grupului diferit ca excepție.

Al treilea stadiu etnocentrist este etichetat de M.J. Bennett ca stadiul de **minimizare a diferențelor**, de accentuare a caracteristicilor universale și de ignorare a aspectelor prin care culturile sau grupurile se deosebesc, în favoarea evidențierii terenurilor comune dintre grupuri și culturi. Acest universalism nu ajută însă la o înțelegere profundă a alterității, din moment ce diferențele sunt ignorate.

Cu cel de-al patrulea stadiu conceptualizat de M.J. Bennett intrăm în faza etnorelativismului, a asumării ideii că toate culturile pot fi înțelese doar una prin cealaltă, iar comportamentele determinate din punct de vedere cultural trebuie plasate în contextul lor cultural, pentru a fi cu adevărat înțelese. Etnorelativismul începe cu **acceptarea** diferențelor culturale, împreună cu convingerea că toate diferențele merită respect, inclusiv viziunile diferite asupra lumii.

Acest stadiu implică mai întâi de toate înțelegerea propriilor valori și acceptarea faptului că sunt construcții sociale și culturale în scopul organizării realității înconjurătoare, și nu adevăruri absolute.

Al cincilea stadiu descris de M.J. Bennett este **adaptarea**, care urmează logic acceptării diferenței culturale. Acceptarea diferenței induce în mod inevitabil o nouă viziune asupra lumii, din momentul în care propriile valori încetează de a mai fi adevăruri absolute. Adaptarea are loc prin producerea unor noi comportamente, a unor stiluri de comunicare noi, potrivite ideii că și valorile celuilalt merită respectul.

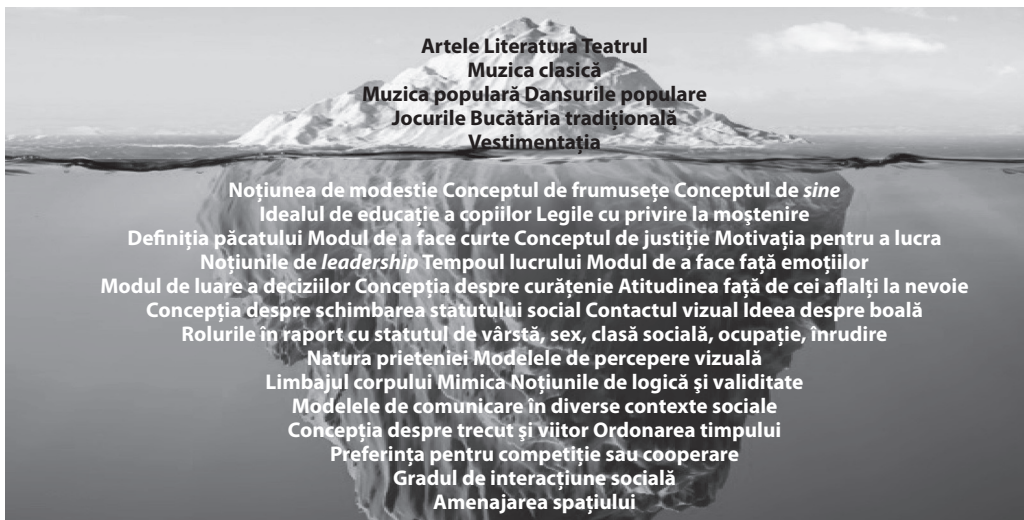
Această idee se bazează pe sentimentul empatiei cu celălalt, fără de care nu poate avea loc o înțelegere profundă și veritabilă a realităților sale și a perspectivelor induse de acestea. În educația interculturală, dezvoltarea empatiei este un stadiu esențial, iar principiile dialogului intercultural se întrupează în practici concrete de comunicare între grupuri și indivizi percepuți ca diferiți. Firește, chiar dacă nu toți indivizii unei societăți adoptă valorile educației interculturale, a respectului alterității și a combaterii active a rasismului, xenofobiei și discriminării, este important ca aceste principii să devină mai degrabă o normă socială decât o excepție a celor mai „iluminați”.

Și, *ultimul stadiu* al lui M.J. Bennett este denumit **integrare**, poate un termen destul de nefericit, având în vedere posibilele confuzii cu termenul vehiculat de numeroase politici naționale de „integrare” a minorităților, în special cu referire la minoritățile rezultate în urma proceselor migratorii. Pentru Bennett, este însă vorba de încercarea individului de a integra diferitele perspective conștientizate, înțelese și asumate, într-un singur cadru de referință, bazat pe experiențele individuale trăite. Este, într-o anumită măsură, trecerea universului diferențelor culturale prin sita individualității și cristalizarea unor concepții de viață proprii. Pentru M.J. Bennett, există în acest stadiu riscul de „neapartenență la nicio cultură”.

(Sursa: Ivasiuc A., Koreck M., Kövari R. *Educația interculturală: de la teorie la practică*. București, 2010, p. 19)

ANEXA 2

Modelul *iceberg-ului cultural*

(Sursa: *Să ne cunoaștem mai bine*. Centrul Educațional PRO DIDACTICA. Chișinău: Cartier, 2005, p. 5)

Tema 6. LATURILE PROCESULUI DE ÎNVĂȚĂMÂNT. PREDAREA ȘI ÎNVĂȚAREA

Obiective:

Studentii vor fi capabili:

- să determine rolul cadrului didactic în organizarea și realizarea procesului de învățământ prin respectarea și aprecierea pozitivă a diferențelor culturale;
- să propună modalități practice de promovare a dimensiunilor educației interculturale în școală.

Unități de conținut:

- Școala ca micro-societate. Diversitate și pluralism
- Rolul cadrului didactic în procesul de predare și învățare într-o școală multiculturală

Termeni-cheie: *predare, învățare, cadru didactic, diversitate culturală, școală multiculturală.*

EVOCARE

*Philips 6*3*5.* Pornind de la ideea că: "Diversitatea este prezentă în toți, ea nu este privilegiul sau handicapul alterității, iar profesorul trebuie, grație sistemului de formare, să recunoască în el însuși diversitatea, pentru a fi capabil să o valorizeze", în grup a câte 6 persoane, se completează tabelul, formulând 3 idei de bază și 5 derivate pentru problema: *De ce cunoștințe are nevoie un profesor pentru a activa cu succes într-o școală multiculturală?*

Tabelul 1. *De ce cunoștințe are nevoie un profesor pentru a activa cu succes într-o școală multiculturală?*

Ideea 1	Ideea 2	Ideea 3
1)		
2)		
3)		
4)		
5)		

Se raportează răspunsurile oferite la *Lista responsabilităților cadrului didactic într-o școală*, după Sanders și Wiseman (vezi Anexa 1).

REALIZARE A SENSULUI

FRISCO. În raport cu problema: *Cum am putea face ca o școală să devină interculturală?*, se examinează idei cât mai diverse și accesibile din perspectiva mai multor roluri: a *conservatorului* (care deși admite posibilități de ameliorare a situației prin soluții noi, apreciază mai mult metodele vechi, controlate în timp), *exuberantului* (ce furnizează idei din abundență, conturând un cadru imaginar creativ), *pesimistului* (centrat pe aspectele nefaste ale oricărui îmbunătățiri) și *optimistului* (care privește cu încredere spre viitor). Se discută plenar, fiecare grup expunându-și ideile.

REFLECȚIE

Puzzle de concepte. Conform unui proverb, *o imagine spune mai mult decât o mie de cuvinte*. Se prezintă un puzzle de concepte ce caracterizează o societate care promovează cultura democratică și respectarea drepturilor omului (vezi Anexa 2).

Descrierea, prin corelarea celor 9 concepte din puzzle, a unei zile din viața unui cetățean care conviețuiește într-o societate multiculturală. Nu se admite omiterea vreunei piese. Condiția este să se regăsească toate 9 concepte-cheie.

În contextul învățării constructiviste, puzzle-ul poate fi citit ca un simbol al modului în care sensul este creat de student. Procedând astfel, studenții vor crea propriul puzzle, cu diferite corelări și aranjări individuale ale elementelor. S-ar putea să descopere lacune sau legături care lipsesc și vor pune întrebări ce trec dincolo de sensul acestora. Rezultatele trebuie să fie împărtășite în sală.

EXTINDERE

Studiu de caz. Imaginați-vă că sunteți diriginte la clasa a VIII-a „B”, într-un liceu unde își fac studiile elevi moldoveni, ruși, găgăuzi, bulgari, ucraineni și romi. La ședința colectivului profesoral, directorul-adjunct pentru educație, la solicitarea OLSĐ (Organ Local de Specialitate în Domeniul Învățământului), care promovează politicile de incluziune educațională, solicită să creați imnul instituției. Condiția este ca fiecare profesor, împreună cu clasa la care este diriginte, să-l elaboreze timp de o săptămână, însă important este că acesta trebuie să răspundă elementului de diversitate culturală. Varianta cea mai reușită va fi publicată pe pagina instituției și valorificată la orice eveniment școlar.

ANEXA 1

Responsabilitățile cadrului didactic într-o școală multiculturală (după Sanders și Wiseman)

- **Autoexaminare** – profesorii eficienți în clase multiculturale vor:

☞ reflecta asupra propriilor valori, stereotipuri și prejudecăți și asupra modului în care acestea le influențează relațiile cu elevii și părinții; participa responsabil la activități de formare profesională menite să reducă prejudecățile și să le dezvolte abilitățile de lucru în contexte multiculturale;

- **Climat** – profesorii care activează în contexte interculturale armonioase vor:

☞ aprecia mediile educaționale care să favorizeze învățarea activă; interacționa cu fiecare elev din clasă în fiecare zi; stimula prin așteptările lor ridicate adresate tuturor elevilor; încuraja și motiva elevii; vor fi comunicativi și apropiați elevilor prin mijloace verbale și nonverbale ca umorul, solicitarea opiniei elevilor, contactul vizual, proximitatea fizică etc.;

- **Strategii de instruire și conducere** – profesorii eficienți vor:

☞ favoriza învățarea în grupuri dinamice; utiliza strategiile de învățare prin cooperare; propune elevilor oferte educaționale congruente cu potențialul lor cultural, stilul lor de învățare și punctele lor forte;

- **Activități explicit multiculturale** – profesorii eficienți vor:

☞ oferi informații relevante despre grupurile culturale prin discuții echilibrate și informație despre rasă, etnicitate, diferențe culturale; valorifica atât diferențele, cât și similaritățile; folosi

materiale diverse în locul unei sprijiniri exclusive pe manuale; analiza critic auxiliarele didactice în vederea eliminării stereotipurilor și prejudecăților;

- **Relația cu părinții** – profesorii eficienți vor:

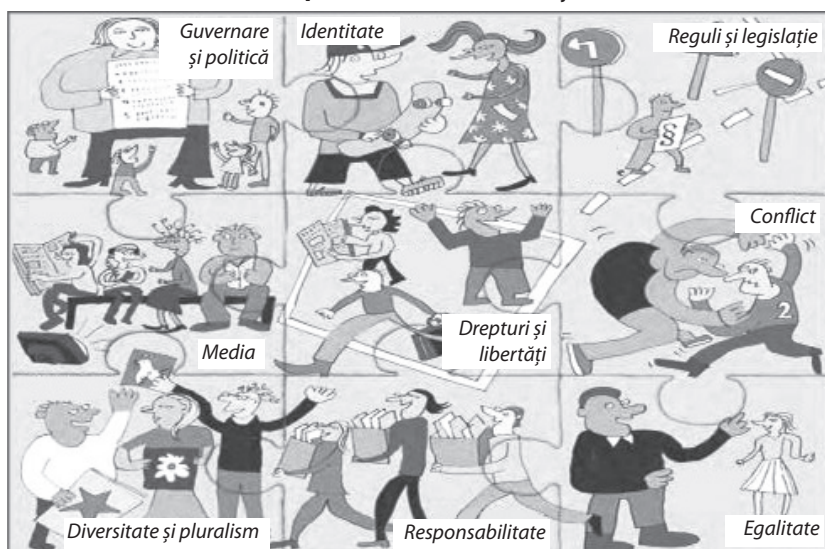
☞ stimula implicarea părinților; respecta cultura din familiile tuturor elevilor.

(Sursa: Nedelcu A. *Fundamentele educației interculturale – diversitate, minorități, echitate. Iași:*

Polirom, 2018, p. 111)

ANEXA 2

Puzzle-ul de concepte – un model de învățare constructivistă

(Sursa: Gollob R., Huddleston T., Krapf P. ș.a. *A trăi în democrație. Volumul III*, 2008, p. 16)

Tema 7. CONȚINUTUL PROCESULUI DE ÎNVĂȚĂMÂNT/CURRICULUMUL

Obiective:

Studentii vor fi capabili:

- să evidențieze dimensiuni ale educației interculturale abordate la nivel de politici și documente școlare;
- să aprecieze importanța deschiderii culturale/interculturale în era globalizării și internaționalizării educației.

Unități de conținut:

- Închiderea-deschiderea culturală la nivel de politici și documente școlare
- Educația interculturală – axă valorică a reformei curriculare din învățământul general din Republica Moldova, 2018-2019
- Valorizarea competenței interculturale în baza curriculumului general la disciplină

Termeni-cheie: curriculum, reformă curriculară, axă valorică, politici și documente educaționale.

EVOCARE

Bliț. În baza afirmației și a imaginii de mai jos, se înregistrează tot ceea ce văd studenții, la ce cred că se referă, ce cred că s-a întâmplat, cui îi este adresat, cine este implicat, care e starea emoțională a personajelor, ce se va întâmpla în continuare etc.

Curriculumul școlar este „coloana vertebrală” a oricărui sistem educațional, dar și barometru al schimbărilor sale de adâncime.

Mihai Dascălu, *Umbrela*

Se face referire la reforma curriculară din învățământul general, 2018-2019, centrată pe axa valorică *deschiderea spre cadrul cultural/multicultural/intercultural în era globalizării și internaționalizării*.

REALIZARE A SENSULUI

Eu cercetez... Curriculumul Național al Republicii Moldova prevede 3 categorii de documente curriculare: *de tip reglator* (de politici educaționale), *de tip proiectiv* și *de tip metodologic*.

Studenții sunt divizați în 3 grupuri și au sarcina să analizeze deschiderea culturală a curriculumului la nivel de: documente de politici curriculare (Cadrul de Referință al Curriculumului Național), documente de tip proiectiv (curricula pe discipline) și documente de tip metodologic (manualele școlare).

Se elaborează o prezentare PPT cu rezultatele cercetării aduse în fața întregii grupe.

CURRICULUM CA PRODUS	Denumirea documentului analizat	Aspecte/elemente culturale scoase în evidență
Documente de politici curriculare		
Documente de tip proiectiv		
Documente de tip metodologic		

REFLECȚIE

Se dă următoarea situație: Sunteți concepatori de curriculum la disciplina *Educație interculturală*, ce urmează a fi predată începând cu anul academic 2020-2021, la elevii din treapta gimnazială. Propuneți un set de conținuturi pe care le considerați a fi relevante de studiat în cadrul acestei discipline. Stabiliți statutul disciplinei – *opțională/obligatorie*. Argumentați decizia.

EXTINDERE

Comentarea afirmației: "Astăzi reprezintă un mare curaj să mai scrii o carte despre educația interculturală." (J. Cummins)

Ce l-a determinat pe autor să creadă așa? Care ar fi explicația? Cum interpretați dvs. această idee?

Tema 8. TEHNOLOGIA DIDACTICĂ – COMPONENTĂ INSTRUMENTAL-FUNCȚIONALĂ A DIDACTICII

Obiective:

Studentii vor fi capabili:

- să prezinte strategii didactice interactive de formare-dezvoltare a competenței interculturale la viitoarele cadre didactice;
- să determine contexte de învățare prielnice promovării educației interculturale.

Unități de conținut:

- Strategii de formare-dezvoltare a competenței interculturale la viitoarele cadre didactice. Metode de lucru în școala multiculturală
- Diversitatea formelor de organizare a procesului educațional – contexte favorabile valorificării competenței culturale/interculturale a elevilor

Termeni-cheie: *strategii didactice interactive, metode didactice, materiale și mijloace de învățământ, forme de organizare a procesului instructiv-educativ.*

EVOCARE

Ilustrarea *pe poster* a tabloului imaginar în baza textului: "Pedagogul, ca educator, este artist prin ceea ce face. Găsind cele mai bune metode, asemenea unui pictor, cele mai bune instrumente, dă valoare lucrării sale. Prin talentul său și pe baza metodologiei cunoscute, educatorul trebuie să organizeze activitatea în așa fel încât să contribuie la dezvoltarea elevilor săi."

REALIZARE A SENSULUI

Prezentarea *unei metode didactice* interactive, care valorifică dezvoltarea relațiilor de colaborare, de cooperare, de ajutor reciproc între membrii unei echipe sau ai unui grup școlar.

Se recomandă consultarea surselor: Cartaleanu T., Cosovan O., Goraș-Postică V. Formare de competențe prin strategii didactice interactive. Chișinău: Centrul Educațional PRO DIDACTICA,

2018; Cartaleanu T., Cosovan O. Formarea competențelor profesionale prin dezvoltarea gândirii critice. Chișinău: Centrul Educațional PRO DIDACTICA, 2017.

REFLECȚIE

Oferirea de feedback după algoritmul „5 pași”:

1. Aranjarea în formă de cerc a participanților.
2. Timp de 2 minute, persoanele care au prezentat metoda explică succint sarcina.
3. Restul grupului, timp de 2 minute, face notițe, pentru a oferi feedback, referitor la: Cum s-au simțit participanții la activitate (starea emoțională)? Ce au învățat pentru dezvoltarea lor personală și profesională? Cum a fost organizată lecția (diversitatea materialelor și resurselor didactice)?
4. Se prezintă feedback-ul. Facilitatorii doar ascultă, nu au dreptul să intervină. Nu se critică, ci se descrie situația!
5. Facilitatorii afirmă ce au învățat din această experiență. Nu se justifică!

(După modelul oferit de R. Gollob, profesor la Universitatea Pedagogică din Zurich, Elveția)

EXTINDERE

Propunerea unui șir de *activități educative* care pot fi realizate în varii medii – în cadrul orarului, la nivel de clasă, în afara orarului și în afara școlii, care ar promova deschiderea și dialogul cultural, prețuirea diversității, a demnității personale, respingerea oricărei forme de discriminare sau de intoleranță. Oferirea unui generic original acestora. Lansarea ideii de a realiza în cadrul stagiului de practică pedagogică o astfel de activitate cu implicarea întregii instituții.

Tema 9. PROIECTAREA DIDACTICĂ

Obiective:

Studentii vor fi capabili:

- să definească conceptele de *proiectare* și *proiectare didactică*;
- să elaboreze proiecte didactice în funcție de cerințele curriculare, respectând principiul diversității, nondiscriminării și toleranței.

Unități de conținut:

- Particularitățile proiectării didactice centrate pe formare de competențe din perspectiva interculturalității

Termeni-cheie: *proiectare, proiectare didactică, proiect al activității educaționale.*

EVOCARE

Discuție liberă asupra unor practici personale de proiectare în viața cotidiană. Ce și cum se proiectează? De ce?

REALIZARE A SENSULUI

Elaborarea unei *schite de proiect* a activității educaționale pe un conținut tematic selectat din curriculumul la disciplina *Dezvoltare personală*, ce reflectă dimensiunea culturală/interculturală în educație.

REFLECȚIE

Studentii fac schimb de produse curriculare gata elaborate. Selectează o activitate de învățare pe o dimensiune a interculturalității, pe care urmează să o realizeze la nivel de clasă.

EXTINDERE

Învățăm din experiența cadrelor didactice. Consultarea revistei de specialitate *Învățătorul modern*, în care sunt publicate proiecte didactice la disciplina dată.

Tema 10. COMUNICAREA PEDAGOGICĂ

Obiective:

Studentii vor fi capabili:

- să determine particularitățile comunicării didactice într-o clasă multilingvă și multiculturală;
- să explice blocajele ce pot interveni în comunicarea didactică în condiții de diversitate socială;
- să analizeze formele de toleranță și de intoleranță întâlnite în mediul educațional sau social.

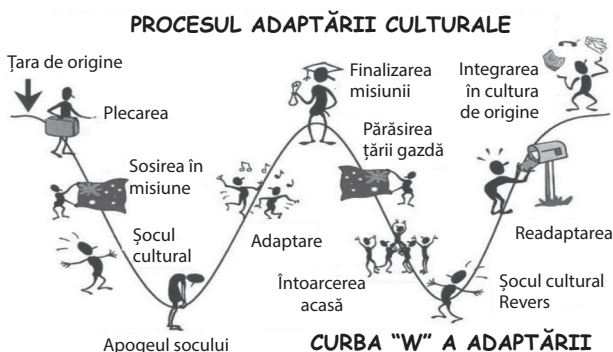
Unități de conținut:

- Comunicarea didactică – spațiu optim de promovare a dialogului intercultural
- Bariere în comunicarea didactică
- Fenomenul toleranței și intoleranței manifestat în mediul educațional sau social

Termeni-cheie: *comunicare didactică/pedagogică, limbă maternă, limbă de instruire, dialog intercultural, bariere în comunicare, șoc cultural, toleranță, intoleranță socială.*

EVOCARE

Pagina de jurnal. Amintirea unei experiențe personale în care studenții au trăit un „șoc cultural”. Descrierea sentimentelor, emoțiilor, gândurilor pe care le-au avut în acel moment, pe o pagină de jurnal. Corelarea acestor experiențe cu imaginea alăturată. Care au fost cele mai mari bariere? Cum au fost acestea depășite? Ce experiențe v-au învățat?

Se analizează barierele/blocajele de comunicare întâlnite în mediul educațional (diferențele culturale, diferențele de percepție, limba vorbită etc.).

La definirea limbii materne, T. Skutnabb-Kangas (1989) ia în considerare mai multe criterii:

- criteriul originii – limba maternă este prima limbă învățată, în care se stabilesc primele relații de comunicare;
- criteriul competenței – limba maternă este limba cel mai bine cunoscută;
- criteriul funcției – limba maternă este limba cel mai mult utilizată;
- criteriul apartenenței – limba maternă este limba care asigură identitatea grupului etnic.
- Cum comentați decizia UNESCO (1951) potrivit căreia educația trebuie să se desfășoare pentru toți elevii, în limba lor maternă? Este limba maternă mediul optim de învățare în țara dvs.? Ce promovează politicile educaționale în acest sens? Care este raportul limbă maternă *versus* limbă de instruire?

REALIZARE A SENSULUI

Agenda cu notițe paralele. Selectarea unui text științific sau artistic recent studiat în cadrul unei discipline universitare, ce scoate în evidență aspecte, situații în care au fost încălcate drepturile omului.

Se alege un citat, un pasaj, un enunț, o îmbinare de cuvinte care a avut o semnificație profundă pentru cititor și se comentează în rubrica a doua.

Citatul	Comentariul

REFLECȚIE

Activitate de grup. Primului grup i se oferă sarcina să elaboreze un colaj cu imagini, fotografii selectate din diverse surse: manuale, reviste, afișuri publicitare, ziare, pagini web, care susțin și promovează conceptul de *toleranță socială*. E de dorit ca imaginile să reflecte diferite forme de toleranță: interetnică, lingvistică, interconfesională, față de refugiați, față de copiii cu dizabilități, toleranță de gen. Cel de-al doilea grup va realiza aceeași sarcină doar cu variabila modificată – va analiza ilustrații ce definesc fenomenul *intoleranței sociale*.

- Ce documente și politici pe plan național și internațional, care promovează principiile toleranței, cunoașteți? Se oferă exemple.

EXTINDERE

Tehnica Răvașul: „Ați văzut vreodată pe cineva primind un răvaș, într-o prăjiturică chinezească, în pachetul unei gume de mestecat sau cu orice altă ocazie și să-l citească încântat tuturor prietenilor, de parcă ar fi un mesaj de la divinitate?”

Scrierea unui mesaj adresat unui coleg prin care i-ați arăta recunoștința pentru ceea ce este și cum este, pentru ceea ce îl face deosebit de ceilalți, valorificând frumusețea diferențelor dintre oameni.

Tema 11. EDUCAȚIA INCLUZIVĂ – EDUCAȚIE INTERCULTURALĂ

Obiective:

Studentii vor fi capabili:

- să prezinte relația dintre educația interculturală și educația incluzivă, ca abordări moderne în educație;
- să determine consecințele stereotipurilor și prejudecăților asupra indivizilor și grupurilor de oameni;
- să propună modalități de diminuare a influenței stereotipurilor și prejudecăților sociale.

Unități de conținut:

- Educație incluzivă – educație interculturală
- Stereotipuri și prejudecăți sociale

Termeni-cheie: *educație interculturală, educație incluzivă, stereotipuri, prejudecăți.*

EVOCARE

Tehnica *Storytelling*: Lecturarea textului din Anexa 1 și completarea spațiului liber cu relatarea unor momente din viața personajului ales.

REALIZARE A SENSULUI

Vizionarea materialului video (<https://drive.google.com/file/d/1P9L-R1RO4ttlrGR9O-4wkUwO-9P9bbJh1/view>). În baza reflecțiilor și achizițiilor anterioare, se completează tabelul cu elementele specifice și comune ale fenomenelor *educație incluzivă* și *educație interculturală* (cu referire la concept, politici, principii, grup-țintă etc.).

Educație incluzivă	Elemente comune	Educație interculturală

REFLECȚIE

Studiu de caz: Profesorul citește *Povestea Vesnei* (vezi Anexa 2). Ulterior, formează grupuri de 4 sau 5 persoane și le solicită să discute pe marginea următoarelor întrebări, care sunt înregistrate pe o foaie flipchart:

1. Cum v-ați simți dacă ceea ce i s-a întâmplat Vesnei vi s-ar fi întâmplat vouă? Cum ați reacționa dacă o prietenă v-ar spune că a fost invitată la interviu?
2. De ce s-a purtat directoarea magazinului astfel? Ați considera aceasta o formă de discriminare? De ce (sau de ce nu)?
3. Ce ar putea face Vesna în legătură cu acest lucru? Credeți că ar putea schimba situația? Ce ar fi putut alte persoane să facă în numele ei?
4. Vă așteptați ca legea să facă ceva în legătură cu o astfel de situație? Ce ar trebui să prevadă legea?

5. Acest lucru s-ar putea întâmpla și în țara voastră? Dacă da, ce grupuri ar fi afectate?

Profesorul precizează că povestea Vesnei s-a întâmplat, de fapt, cu mai mult de un deceniu în urmă și că mai târziu, când i s-a solicitat motivul pentru comportamentul său, directorul magazinului a declarat că.... Profesorul le comunică studenților cum s-a încheiat povestea Vesnei în realitate.

– Care sunt cele mai frecvente stereotipuri și prejudecăți diseminate în societatea noastră?

EXTINDERE

Scriere funcțională. Profesorul le propune studenților să redacteze o scrisoare directorului magazinului sau primarului orașului, din punctul lor de vedere, cât și al Curții Europene a Drepturilor Omului. Ulterior, poate fi organizată o discuție pe marginea acestor scrisori, în afara orelor de curs.

ANEXA 1

 Citiți textul.

„Să luăm omul de sticlă. El va trebui să se miște, să stabilească relații, să suporte incidente, să provoace evenimente numai supunându-se naturii materiei din care ne-am imaginat că e făcut.

Analiza acestei materii ne va oferi regula personajului.

Sticla e transparentă. Omul de sticlă e transparent. I se citesc gândurile în cap. Nu are nevoie să vorbească, pentru a comunica. Nu poate spune minciuni, pentru că s-ar vedea imediat, în afară de cazul că poartă pălărie.

Sticla e fragilă. Casa omului de sticlă va trebui deci să fie capitonată. Trotuarele vor fi tapitate cu saltele. Interzisă strângerea de mână. Prohibite muncile grele. Adevăratul medic al țării e geamgiul.

Sticla poate fi colorată.

Sticla se spală.

Personajul de lemn trebuie să se ferească de foc, care-i poate arde picioarele, în apă plutește cu ușurință, pumnul lui e dur, dacă îl spânzură, nu moare, peștii nu-l pot mânca – lucruri care i se întâmplă lui Pinocchio, tocmai pentru că e din lemn. Dacă Pinocchio ar fi fost din fier, ar fi trecut prin altfel de aventuri, cu totul altele.

... În acest câmp, analiza merceologică și analiza fantastică coincid aproape perfect. Să nu vină nimeni să îmi spună că din sticlă e mai bine să faci ferestre, iar din ciocolată, ouă de Paști, în loc de povești: în acest tip de povești, mai mult ca în altele, fantezia oscilează între real și imaginar într-un balans pe care îl consider foarte instructiv, mai mult chiar, indispensabil pentru a pune stăpânire pe real până în adâncul lui, remodelându-l”.

(Rodari G. Gramatica fanteziei. București: Humanitas, 2009, pp. 96-97)

 După acest model, alegeți un material din cele enumerate sau de la etc. și relațați, la persoana I, despre viața lui.

Sticlă, ciocolată, lut, paie, gheață, plastic, unt, fier, lemn, marmură, plastilină, aluat, marmeladă, înghețată, fum, foc etc.

Eu sunt un omuleț de.....

(Sursa: Cartaleanu T. Atelier de formare „Strategii de formare-dezvoltare-evaluare a competenței interculturale”. Chișinău, 2019)

ANEXA 2

Povestea Vesnei

Vesna, o femeie romă, povestește ce i s-a întâmplat: „Am văzut în vitrina unui magazin de haine un anunț privind un post de asistentă de vânzări. Aveau nevoie de cineva cu vârsta între 18 și 23 de ani. Am 19 ani, așadar m-am prezentat la magazin pentru a-i cere directoarei informații despre post. Mi-a spus să revin peste două zile, întrucât nu își depuseseră candidatura suficiente persoane. Am revenit de două ori și de fiecare dată mi s-a spus același lucru. Aproximativ o săptămână mai târziu, m-am întors la magazin. Anunțul privind locul de muncă era încă afișat în vitrină. Directoarea era prea ocupată să mă vadă, însă mi s-a spus că postul fusese ocupat. După ce am plecat, am fost atât de supărată, încât i-am cerut unei prietene care nu era de origine romă să intre în magazinul respectiv și să se intereseze de post. Când a ieșit din magazin, mi-a spus că i s-a cerut să se prezinte la interviu luni.”

Răspunsul directoarei: „Am avut sentimentul că pentru Vesna va fi dificil să lucreze aici, din cauza distanței pe care ar fi fost nevoită să o parcurgă în fiecare zi pentru a veni la magazin. Practic, ar fi vorba despre o călătorie de 13 kilometri, pentru care ar trebui să schimbe două autobuze. Este foarte dificil să se asigure funcționarea magazinului dacă personalul întârzie. Prefer să numesc pe cineva care să locuiască în această zonă. Persoana căreia i-am oferit postul pare foarte potrivită.”

Concluzia poveștii Vesnei. „Vesna a adus cazul său în atenția unei instanțe europene care aplică legislația privind discriminarea. Instanța a stabilit că a fost victima unei discriminări. Multe alte persoane care locuiau departe de magazin au fost acceptate pentru interviu. Fata căreia i s-a oferit postul avea doar 16 ani, aparținea rasei albe și locuia la aceeași distanță de magazin ca și Vesna. Magazinul a fost obligat să îi ofere Vesnei o anumită sumă de bani pentru lezarea sentimentelor.”

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

1. Cucos C. Educația. Dimensiuni culturale și interculturale. Iași: Polirom, 2000. 350 p.
2. Dandara O. (coord.) Pedagogie. Suport de curs, ediția a II-a. Chișinău: CEP USM, 2011. 219 p.
3. Goraș-Postică V. ș.a. Educație pentru toleranță. Auxiliar didactic în ajutorul dirigintelui. Chișinău: Centrul Educațional PRO DIDACTICA, 2005. 92 p.
4. Gollob R. et al. A trăi în democrație: Activități didactice în domeniul ECD/EDO, pentru nivelul secundar inferior, volumul III. Consiliul European, 2008. 214 p.
5. Ivasiuc A., Koreck M., Kővari R. Educația interculturală: de la teorie la practică. Implementarea educației interculturale în școli multietnice din România. Raport de cercetare al Agenției de Dezvoltare Comunitară „Împreună”. 2010, 120 p.
6. Malița M. Zece mii de culturi, o singură civilizație spre geomodernitatea secolului XXI. Nemira, 1998. 368 p.
7. Nedelcu A. Fundamentele educației interculturale – diversitate, minorități, echitate. București: Veritas, 2018. 145 p.
8. Să ne cunoaștem mai bine. Educație interculturală pentru înțelegerea alterității prin intermediul literaturii etniilor conlocuitoare în Republica Moldova. Centrul Educațional PRO DIDACTICA. Chișinău: Cartier, 2005. 304 p.

Educație interculturală

Autor: Viorica GORAȘ-POSTICĂ

Tema 1. INTRODUCERE ÎN PROBLEMATICA DISCIPLINEI

Obiective:

Studentii vor fi capabili:

- să cunoască și să înțeleagă specificul cursului;
- să își analizeze propriile așteptări și necesități în legătură cu acest curs;
- să definească noțiunile-cheie: *educație interculturală, comunitate multiculturală, dialog intercultural, diversitate culturală, pluralism cultural* etc.;
- să comenteze fundamentele epistemologice ale pedagogiei interculturale.

Unități de conținut

- Repere epistemologice ale pedagogiei interculturale/pedagogiei diversității
- Surse de referință din pedagogia interculturală
- Pedagogia diversității și a incluziunii concepută "invers", de la necesitățile elevilor/studentilor spre cadrul curricular de referință și spre curriculum

Termeni-cheie: *educație interculturală, pedagogie a culturii, pedagogie interculturală, comunitate multiculturală, dialog intercultural, diversitate culturală, pluralism cultural* etc.

EVOCARE

Crearea comunității de învățare. Să facem cunoștință. Prezentarea interactivă a profesorului și a studenților din perspectiva culturii pe care o reprezintă și a 3 valori specifice.

REALIZARE A SENSULUI

- Parcursarea analitică rezumativă* a curriculumului disciplinei. Profesorul prezintă, apoi fiecare student oferă, cel puțin, câte o întrebare.
- Așteptări și temeri de la curs* (prezentare frontală la tablă sau pe postere) a ideilor scrise în mod individual pe fișe sau în caiete.
- Concepte-cheie. *Agenda cu notițe paralele.*

Concepte	Definiții lapidare	Completări și precizări proprii
Educație interculturală	Tip/dimensiune a "noilor educații", orientat/ă spre formarea competenței de relaționare cu valorile și reprezentanții diverselor culturi (materiale și spirituale)	

Comunitate multiculturală	Spațiu de conviețuire, muncă sau relaționare a reprezentanților diverselor etnii, culturi, confesiuni.	
Dialog intercultural	Comunicare echitabilă între purtătorii diferitelor limbi, culturi, confesiuni etc.	
Pedagogie a culturii	Ramură a pedagogiei generale preocupată de educație din perspectiva valorilor culturale	
Pedagogie interculturală	Ramură a științelor educației care promovează educația pentru o interacțiune corectă și echitabilă cu diferite valori culturale	
Diversitate culturală	Diferențe de valori, limbi, culturi, religii etc./pluralism cultural	
Pedagogie a diversității	Ramură a științelor educației care abordează educația din perspectiva diferențelor (etnice, lingvistice, culturale, confesionale, sociale etc.)	

d) *Surse de referință la disciplina dată:*

- dicționare și enciclopedii;
- cercetări tematice, prezentate în cărți (hard și digitale);
- reviste de specialitate;
- cărți pentru copii și adolescenți/tineri;
- site-uri, bloguri etc.

REFLECȚIE

Concluzionăm și împărtășim (formă orală sau scrisă – la alegere).

Ideile acestui curs mă provoacă prin.... Noutatea lui aș putea-o rezuma astfel... Vreau să întreb despre...

EXTINDERE

Documentare prin cercetarea unei surse de referință (la alegere) și prezentarea rezumatului pe 3-5 slide-uri sau pe un poster A3/A4.

Tema 2. PERSPECTIVELE PARADIGMEI INTERCULTURALE ÎN REPUBLICA MOLDOVA ÎN CONTEXTUL GLOBALIZĂRII

Obiective:

Studentii vor fi capabili:

- să caracterizeze diferite paradigme/modele de educație interculturală;
- să analizeze diversitatea interculturală din țara noastră, în diferite regiuni;
- să evalueze perspectivele educației interculturale în contextul globalizării și migrației extinse;
- să elaboreze portretul-robot al profesorului competent din punct de vedere intercultural.

Unități de conținut:

- Modele de educație interculturală din diferite țări
- Manifestarea diversității culturale în Republica Moldova
- Perspectivele educației interculturale în țara noastră
- Profesorul în societatea multiculturală: domenii de competență

Termeni-cheie: *paradigmă interculturală, model educațional intercultural, globalizare, migrație, profesor competent din punct de vedere intercultural.*

EVOCARE

Crearea în echipe a câmpurilor semantice pentru conceptele: paradigmă, model educațional, globalizare, migrație, profesor competent din punct de vedere intercultural.

REALIZARE A SENSULUI

Lectură intensivă, urmată de comentarii reflexive la tema Impactul educațional al diversității sociale și culturale. Înregistrarea răspunsurilor pe poster sub formă de graffiti.

ANEXĂ**Diversitatea culturală a Republicii Moldova**

Structura lingvistică, etnică și religioasă a populației. RPL 2014 a înregistrat, la dorința și la libera declarație a persoanelor, date despre etnie, limba maternă, limba vorbită de obicei și religie. Astfel, informația privind etnia este disponibilă pentru 2 754,7 mii persoane (98,2% din totalul populației recensate). 75,1% din populația Republicii Moldova s-au declarat moldoveni, români – 7,0%, ucraineni – 6,6%, găgăuzi – 4,6%, ruși – 4,1%, bulgari – 1,9%, romi – 0,3%, alte etnii constituind 0,5%. Comparativ cu 2004, ponderea populației care se identifică moldoveni s-a redus cu 1,0 p.p. (punct procentual), iar a persoanelor care s-au declarat români a crescut cu 4,8 p.p. În ultimii 10 ani, ponderea populației de etnie rusă și ucraineană s-a micșorat, respectiv, cu 1,9 și 1,8 p.p., iar ponderea etnicilor bulgari, găgăuzi și romi nu a suferit modificări esențiale.

De asemenea, în comparație cu 2004, s-a mărit ponderea persoanelor care au indicat în calitate de limbă maternă – limba română, cu 6,9 p.p. Ponderea persoanelor care au indicat limba moldovenească drept limbă maternă s-a redus cu 3,5 p.p. Se atestă o scădere cu 1,6 p.p. a ponderii persoanelor a căror limbă maternă este rusa și ucraineana. În cadrul RPL 2014 a fost obținută și informație despre limba vorbită de obicei de populație. Din numărul total al locuitorilor țării, care au indicat limba vorbită de obicei (2 720,3 mii persoane), 54,6% vorbesc limba moldovenească, iar 24,0% – limba română, 14,5% – limba rusă, 2,7% – limba ucraineană și aceeași pondere limba găgăuză, 1,0% – limba bulgară. În alte limbi, decât cele enumerate, vorbesc de obicei 0,5% din populație. 3,0% nu a indicat limba vorbită de obicei.

Confesiuni religioase. Din numărul total al populației care și-a declarat religia (2 611,8 mii persoane), 96,8% s-au declarat ortodocși, cu 1,3 p.p. mai mult față de 2004. Din rândul persoanelor de altă religie, urmează a fi menționați: baptiștii (creștinii evanghelici baptiști), care reprezintă 1,0%; martorii lui Iehova, cu o pondere de 0,7%; penticostalii, cu o proporție de 0,4%; adventiștii

de ziua a șaptea, cu o pondere de 0,3%, și catolicii – 0,1%. Ponderea persoanelor care s-au declarat atei și fără religie (agnosticici) a fost de 0,2%, cu 1,2 p.p. mai puțin față de 2004. 193 mii de persoane nu și-au declarat religia, reprezentând 6,9% din populația țării.

(Sursa: <http://statistica.gov.md/newsview.php?l=ro&id=5582&idc=30>)

Migrația populației Republicii Moldova

În anul 2016, circa 32% din imigranții Republicii Moldova și-au ales noul domiciliu în Federația Rusă (42% – în 2015); 23% în S.U.A (13% – în 2015); Ucraina – 13%, Germania – 10%, Israel – 7%, cele din urmă păstrând aproximativ valorile anilor precedenți. Preponderent emigrează autorizat populația din mediul urban, numărul acestora în 2016 fiind de 2,5 ori mai mare sau 1 934 de persoane față de numărul celor din mediul rural, păstrând tendințele anilor anteriori. În anii 2014-2016, a emigrat autorizat cel mai mult populația până la 40 ani (64%), numărul acestora înregistrând o majorare cu 21% comparativ cu anul 2015. Totodată, numărul de cetățeni moldoveni înmatriculați la studii peste hotare în baza protocoalelor internaționale de colaborare la care Ministerul Educației este parte, s-a majorat în 2016 cu 11% față de anii precedenți, constituind 6 065 persoane. Circa 93% studiau în România, în Federația Rusă – 5%, în Bulgaria – 2,1% etc. Același raport mai arată că, în 2016, numărul celor care se aflau la muncă peste hotare a fost în descreștere, înregistrând o cifră de 319 mii de persoane. În topul țărilor recipiente ale imigranților din Republicii Moldova la muncă au fost Federația Rusă, Italia, Turcia, Israel, România, Ucraina, Portugalia și Grecia.

(Sursa: <https://www.ziarulnational.md/date-oficiale-cati-cetateni-ai-r-moldova-se-afla-peste-hotare-in-fiecare-zi-sapte-moldoveni-emigreaza-autorizat/>)

REFLECȚIE

Schimb de idei și experiențe. Propunerea unor practici educaționale relevante, care ar putea să contribuie la optimizarea educației interculturale, în contextul discutat: la nivelul clasei, al școlii și al comunității (se vor putea localiza experiențele oferite într-una din țările menționate în informațiile de mai sus).

Deducerea, în baza exemplelor discutate, a profilului profesional al cadrului didactic competent din punct de vedere intercultural. Toate opiniile se vor aduna pe schița de portret-robot al acestuia.

EXTINDERE

Discuție/interviu cu un cadru didactic, un consilier local sau un manager (din țară sau din afară) și aflarea unor practici educaționale la tematica disciplinei.

Tema 3. EDUCAȚIA PENTRU DIVERSITATE – RĂSPUNS LA PLURALISMUL CULTURAL

Obiective:

Studentii vor fi capabili:

- să studieze documentele internaționale care promovează drepturile omului/copiilor și

educația interculturală;

- să analizeze exigențele literaturii de specialitate vizavi de educația interculturală, ca răspuns la pluralismul cultural;
- să compare planurile de studii pentru treptele primară, gimnazială și liceală din perspectiva promovării educației interculturale: discipline obligatorii – discipline opționale – activități extrașcolare;
- să caracterizeze structura și conținutul unui curriculum opțional care promovează educația interculturală: *Cultura bunei vecinătăți; Educație interculturală; Educație pentru toleranță* etc.;
- să evalueze dimensiunile practice ale educației interculturale în baza curricula studiate.

Unități de conținut:

- Educația pentru diversitate – răspuns la pluralismul cultural
- Construcția europeană: sfidări interculturale
- Paradigma interculturală în educație
- Intercultural și pluricultural. Semnificații actuale
- Deschiderea interculturală – exigență a educației contemporane
- Curriculumul universitar *Educație interculturală*
- Educația interculturală pentru cetățenie democratică europeană
- Valorile religioase și posibilitatea deschiderii spre interculturalitate

Termeni-cheie: *diversitate culturală, toleranță, pluralism cultural, competență interculturală, deschidere interculturală, educație interculturală, dimensiuni ale educației interculturale.*

EVOCARE

Gândește – Prezintă – Perechi. Discuție ghidată în baza documentelor afișate/enunțate:

- Declarația ONU a principiilor toleranței (1995) (<http://legislatie.resurse-pentru-democratie.org/legea/declaratia-principiilor-tolerantei.php>);
- Declarația drepturilor copilului (<https://www.salvaticopiii.ro/sci-ro/files/32/327ef3dac4d0-4fff-9f76-8cbcd20fa8c1.pdf>);
- Carta albă a dialogului intercultural UNESCO (2007);
- Principiile UNESCO pentru educația interculturală, Comisia Europeană (2007);
- Despre o agendă europeană pentru cultură într-o lume în curs de globalizare (Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor).

REALIZARE A SENSULUI

Predare complementară. Deschideri interculturale prin curriculumul actual preșcolar, primar, gimnazial, liceal și universitar. Analiza documentelor studiate în grupuri de 2-3 persoane, apoi prezentarea rezumativă a celor discutate în plen.

REFLECȚIE

Argumente pe cartele. De ce educația interculturală creează premise pentru cetățenia democratică europeană? Răspundem, concluzionând asupra celor studiate la oră.

EXTINDERE

Studiarea în detalii a unui curriculum și prezentarea lui imaginară pe o pagină de blog.

ANEXĂ

Articolul 1. Semnificația toleranței

1.1. Toleranța este respectul, acceptarea și aprecierea bogăției și diversității culturilor lumii noastre, a felurilor noastre de expresie și manierelor de exprimare a calității noastre de ființe umane. Ea este încurajată prin cunoașterea, deschiderea spiritului, comunicare și libertatea gândirii, conștiinței și credinței. Toleranța este armonia în diferențe. Ea nu e doar o obligațiune de ordin etic; ea e, de asemenea, și o necesitate politică și juridică. Toleranța e o virtute care face ca pacea să fie posibilă și care contribuie la înlocuirea culturii războiului cu o cultură a păcii.

1.2. Toleranța nu e nici concesie, nici condescendență ori indulgență. Toleranța este, mai ales, o atitudine activă generată de recunoașterea drepturilor universale ale persoanei umane și libertăților fundamentale ale altora. În niciun caz, toleranța nu poate fi invocată pentru a justifica violarea acestor valori fundamentale. Toleranța trebuie să fie practică de către indivizi, grupuri și state.

1.3. Toleranța e responsabilitatea care susține drepturile omului, pluralismul (inclusiv, pluralismul cultural), democrația și statul de drept. Ea implică respingerea dogmatismului și absolutismului și confirmă normele enunțate în instrumentele internaționale cu privire la drepturile omului.

1.4. În conformitate cu respectarea drepturilor omului, a practica toleranța nu înseamnă nici a tolera nedreptatea socială, nici a renunța la propriile convingeri, nici a face concesii în această privință. Ea semnifică acceptarea faptului că ființele umane, care se caracterizează natural prin diversitatea aspectului lor fizic, prin situația lor, felul de exprimare, comportamentele și valorile lor, au dreptul de a trăi în pace și de a fi cele care sunt. Ea semnifică, de asemenea, că nimeni nu trebuie să-și impună propriile opinii altuia.

(Sursa: Declarația Principiilor Toleranței, proclamată și semnată la 16 noiembrie 1995)

Tema 4. IDENTITATEA ȘI ALTERITATEA CULTURALĂ

Obiective:

Studentii vor fi capabili:

- să definească noțiunile-cheie: *cultural, intercultural, identitate culturală, relativism cultural, prejudecată, stereotip, discriminare, șoc cultural*;
- să caracterizeze cultura ca "tezaur" de educație;
- să stabilească interconexiunea dintre enculturație, aculturație și deculturație;
- să propună strategii educaționale de prevenire, diminuare și eliminare a prejudecăților, a stereotipurilor și a discriminării.

Unități de conținut:

- Identitatea culturală
- Alteritatea ca provocare istorică și curentă
- Dialectica "închidere - deschidere culturală"
- Istoria ca experimentare și cunoaștere a alterității

Termeni-cheie: *cultural, intercultural, identitate culturală, relativism cultural, prejudecată, stereotip, discriminare, enculturație, deculturație, aculturație, șoc cultural.*

EVOCARE

Examinarea imaginii-simbol a conceptului de "cultură" și formularea unei definiții de sinteză. Înregistrarea definițiilor studenților pe un poster și examinarea lor din perspectiva imaginii.

REALIZARE A SENSULUI

Studierea suportului informațional din Anexă și completarea succesivă a tabelului cu cuvinte-cheie caracteristice fiecărui concept.

ȘTIU	VREAU SĂ ȘTIU	ÎNVĂȚ
Cultural		
Intercultural		
Identitate culturală		
Relativism cultural		
Prejudecată		
Stereotip		
Discriminare		
Enculturație		
Aculturație		
Deculturație		
Șoc cultural		

Examinarea studiilor de caz care prezintă situații relevante pentru ilustrarea conceptelor de mai sus.

REFLECȚIE

Răspunsuri individuale la întrebările incluse în rubrica "Vreau să știu", urmate de înregistrarea și împărtășirea lucrurilor învățate.

EXTINDERE

Eseu reflexiv la temă (la alegere): Identitatea culturală educată în familia mea..., Deschiderea spre alteritate educată în școala în care am învățat....

ANEXĂ**GLOSAR**

Aculturația este fenomenul de împrumut al unor conduite, valori de către un grup de la un alt grup cu care vine în contact, datorită amestecului cultural.

Cultura reprezintă o structură complexă, o matrice de elemente, un pattern (set de caracteristici cristalizate într-un anumit mod), ce determină un specific aparte, pe care un anumit grup (popor, națiune, organizație, grup) l-a dobândit pe parcursul unui timp îndelungat și care reflectă cunoștințele, experiențele, credințele, valorile, atitudinile, înțelesurile, regulile, religia, noțiunile de timp și spațiu, concepția despre lume, viață, univers; obiectele materiale și manifestările simbolice: arta, literatura, muzica, dansul etc.

Deculturația este procesul prin care un individ sau un anumit grup reneagă atât cultura proprie, cât și orice altă formă culturală, ca urmare a unei alte viziuni asupra lumii sau contactului cu alte elemente considerate opuse/supreme/relevante.

Dialogul intercultural începe cu recunoașterea diferenței și a multiplelor perspective și dimensiuni ale lumii în care trăim. Aceste diferențe, de opinie, de puncte de vedere și chiar de valori, nu există doar în cadrul unei culturi, cu atât mai mult ele sunt vizibile în disputele dintre diferite culturi. Tocmai de aceea, *dialogul, comunicarea sau medierea interculturală* își propun să analizeze aceste perspective diverse cu un scop precis, și anume acela de a înțelege și a învăța pe baza experiențelor interculturale diverse.

Discriminarea este comportamentul negativ sau tratamentul nefavorabil față de anumiți indivizi, membri ai unui anume grup social (sau de altă natură) despre care avem prejudecăți, și anume din cauza rasei, sexului, religiei, etniei sau cerințelor/orientărilor speciale pe care le are.

Diversitatea este un aspect fundamental al tuturor societăților și vizează atât diferențele care există între oameni ca individualități, cât și cele între diverse grupuri. Existența unor identități multiple, a valorilor, tradițiilor, obiceiurilor și modului de relaționare diferit dintre diverși indivizi sau grupuri impune cu necesitate abordarea educației și a societății din perspectivă interculturală.

Educația interculturală propune o abordare pedagogică a diferențelor culturale, strategie prin care se iau în considerație specificul spiritual (diferențele culturale) sau de alt gen (diferența de sex, diferența socială sau economică etc.), evitându-se, pe cât posibil, riscurile ce decurg din schimburile inegale dintre culturi sau, și mai grav, tendințele de atomizare a culturilor. Abordarea interculturală nu este o nouă știință, nici o nouă disciplină, ci o nouă metodologie, ce caută să integreze, în interogația asupra spațiului educațional, datele psihologiei, antropologiei, științelor socialului, politicii, culturii, istoriei. (Cucos, 2000).

Enculturația este procesul prin care persoanele învață și adoptă elementele propriei lor culturi în viața de zi cu zi și reprezintă rezultatul a ceea ce s-a interiorizat de fapt (ce face, cum acționează individul), pe când socializarea se referă la modalitățile optime oferite sau cele impuse/cerute de societate.

Identitatea culturală se referă la identificarea cu un anumit grup sau la sentimentul de apartenență la acesta pe baza mai multor categorii culturale, incluzând naționalitatea, etnia, rasa, sexul și religia. Identitatea culturală este construită și întreținută prin procesul împărtășirii cunoașterii colective, precum tradițiile, patrimoniul, limba, estetica, normele și obiceiurile.

Interculturalitatea exprimă interacțiune și trimite la schimb, reciprocitate, interdependență, dialog. Educația care se realizează pe dimensiunea interculturală vizează două dimensiuni importante (Rey, 1996), care sunt condiționate: dimensiunea cunoașterii (care este de domeniul științific) – se realizează prin asimilarea de cunoștințe teoretice cu privire la aspectele analizate pe parcursul studierii acestei discipline; dimensiunea experienței (subiectivă și relațională) – se formează în activități practice de tipul celor realizate și practicate în activitățile de seminar și ține de personalitatea fiecărui și de modul său de interacțiune cu cei din jur.

Interculturalitatea, ca dimensiune și ca principiu al culturii organizaționale, presupune ca actorii câmpului educațional (cadrele didactice, personalul administrativ, elevii și părinții acestora) să promoveze valori și comportamente sociale ca acceptarea, toleranța, comunicarea și integrarea pozitivă și să evite atitudinile negative de etichetare, stereotipurile, prejudecățile și comportamentele discriminatorii, intoleranța, xenofobia, rasismul etc.

Prejudicata vizează fenomenul respingerii celui alt considerat drept membru al unui grup față de care se manifestă sentimente negative. Este mai degrabă o predispoziție de a adopta un comportament negativ față de un membru al unui grup pe baza unei generalizări eronate și rigide, fără a ține cont de trăsăturile și caracteristicile personale ale aceluia individ.

Relativismul cultural se prezintă ca un principiu teoretic care reliefează faptul că nu există culturi „mai bune” sau „mai puțin bune”, având o puternică dimensiune practică și vizând interpretarea culturilor lumii și a relațiilor dintre acestea. Astfel, este deosebit de relevantă judecarea valorilor în contextul și funcționalitatea lor immanentă, și nu după criteriile altei culturi.

Stereotipul reprezintă un ansamblu de convingeri împărtășite de un anumit grup/individ, pe baza unor scheme rigide de înțelegere a altora, cu privire la caracteristicile personale sau trăsăturile de personalitate și de comportament ale unui anumit grup de persoane și implicit a indivizilor care aparțin acelei categorii.

Șocul cultural este un proces care cuprinde diferite stări fizice și emoționale ce apar la oamenii care nimeresc/trăiesc într-un mediu diferit și necunoscut.

Valorile reprezintă forma ideală (simbolică) a unor principii morale și sunt reflectate în credințele și atitudinile unui grup.

Tema 5. COMPETENȚA INTERCULTURALĂ: CONCEPT ȘI STRUCTURĂ, FUNCȚIONALITATE CONCEPTUAL-PRACTICĂ

Obiective:

Studentii vor fi capabili:

- să definească elementele competenței interculturale și competența interculturală ca un concept integrator, în baza documentelor școlare de la diferite trepte de școlaritate;
- să analizeze relevanța fiecărei componente a competenței interculturale în contextul școlar din Republica Moldova;
- să determine modalități formale și nonformale de formare și dezvoltare a competenței interculturale;
- să compare exigențele pentru dezvoltarea competenței interculturale la diferite generații, în diferite contexte: buni, părinți, copii (din proprie perspectivă);
- să își evalueze propria competență interculturală, utilizând instrumente relevante;
- să deducă importanța dezvoltării competenței interculturale în școală;
- să abordeze de manieră creativă dezvoltarea competenței interculturale.

Unități de conținut:

- Elementele structurale ale competenței interculturale
- Competența interculturală în Cadru de Referință al Curriculumului Național și în alte curricule școlare (*Limba română, Limbi străine, Educație pentru societate, Dezvoltare personală* etc.)
- Formarea competenței interculturale la diferite trepte de școlaritate
- Practici de educație interculturală în familie, în comunitate, în școală
- Harta culturală/interculturală a localității mele

Termeni-cheie: *competență interculturală, cunoștințe, capacități, atitudini și comportamente interculturale, practici educative interculturale, CRCN (Cadru de Referință al Curriculumului Național).*

EVOCARE

Discuție la Carusel:

1. Ce este o competență, în general? Cum poate fi definită?
2. Ce înseamnă un sistem de învățământ centrat pe competențe?
3. Care sunt elementele specifice ale competenței interculturale?
4. Pentru mine, o personalitate competentă din punct de vedere intercultural este cea care...

REALIZARE A SENSULUI

Studierea în cheia *SINELG* a suportului de curs anexat. Completarea tabelului comun al grupei.

V Info cunoscută	+ Info nouă	- Info contradictorie	? Neclar
------------------	-------------	-----------------------	----------

REFLECȚIE

Schimb de experiență. Formarea competenței interculturale în școala de azi. Experiințe de succes promovate la diferite trepte de școlaritate și în comunitate.

EXTINDERE

Elaborarea Hărții culturale/interculturale a localității mele. Pentru documentare: Cartaleanu T. Harta culturală a satului meu. Proiect interdisciplinar. În: Competența interculturală. Chișinău: Centrul Educațional PRO DIDACTICA, 2016, pp. 51-58 (http://prodidactica.md/wp-content/uploads/2017/07/Competenta_Interculturala.pdf).

ANEXĂ

Competența interculturală: conceptualizare funcțional-practică

Înscriindu-se în aria competențelor civice, alături de cele personale și interpersonale, competența interculturală include toate formele de comportament care permit fiecărei persoane să participe în mod eficace la viața socială și profesională, fiind legată direct de bunăstarea individuală și colectivă. Aceste competențe vizează cetățenia democratică, utilizarea cunoștințelor, a deprinderilor, valorilor și atitudinilor necesare pentru a promova incluziunea,

justiția și dezvoltarea durabilă, respectând toate drepturile și libertățile fundamentale ale omului. Așa cum s-a stipulat în actele normative recente, elevii trebuie să facă față în mod activ caracterului multiethnic și multicultural al societății moldovenești, pentru a se raporta într-o manieră constructivă și pozitivă acestei diversități; să manifeste respect pentru drepturile lor și ale celorlalți, indiferent de etnia, limba, cultura, religia, genul, vârsta sau statutul social al acestora; să respecte credințele sociale și culturale ale celorlalți, respingând orice tip de intoleranță, extremism și rasism; să demonstreze responsabilitate pentru sine și cei din jur, pentru societate și mediu; să exercite în mod activ și responsabil drepturile proprii, respectând și drepturile celorlalți; să prețuiască diversitatea; să demonstreze toleranță și atitudine incluzivă; să practice și să promoveze valorile umane în viața cotidiană (respectul demnității personale; lupta împotriva prejudecăților și discriminării de orice tip, împotriva sărăciei și marginalizării; promovarea egalității de gen etc.). În obiectivul specific nr. 9, Dezvoltarea relațiilor internaționale și promovarea politicilor interculturale în educație, din Strategia Educația – 2020, se conțin următoarele orientări strategice:

- (I) racordarea la valorile și standardele educaționale europene;
- (II) promovarea standardelor și a experienței internaționale avansate în domeniul educației polilingve și multiculturale;
- (III) crearea mecanismelor de parteneriat cu structurile respective la nivel internațional;
- (IV) promovarea educației interculturale la toate nivelurile sistemului de învățământ;
- (V) crearea cadrului legal cu privire la realizarea reformelor internaționale în domeniul educațional;
- (VI) integrarea sociolingvistică a elevilor ce studiază în instituții de învățământ cu instruire în limba rusă, prin extinderea numărului de discipline școlare în limba română.

În articolul 6 din Codul Educației al Republicii Moldova, Principiile fundamentale ale educației, regăsim: a) realizarea dreptului la educație, fără nicio deosebire de rasă, culoare, sex, vârstă, stare a sănătății, limbă, convingere religioasă, opinii politice sau de alt tip, naționalitate, origine socială sau apartenență etnică, situație materială și proprietate etc. ... și j) interculturalitatea și garanția identității etnice și culturale. Competența interculturală se formează prin toate dimensiunile educației, inclusiv prin intermediul noilor educații, care răspund în mod prompt la necesitățile lumii contemporane. Palierele disciplinare/curriculare pe care se realizează educația interculturală, având ca finalitate competența vizată, sunt variate, incluzând educația lingvistică și literară, educația civică, educația religioasă, educația morală etc.

Tema 6. COMUNICAREA INTERCULTURALĂ. OPORTUNITĂȚI ȘI LIMITE

Obiective:

Studentii vor fi capabili:

- să definească noțiunile-cheie: *comunicare interculturală, conflict de comunicare, mediere interculturală, relativism cultural*;

- să caracterizeze funcțiile comunicării interculturale;
- să stabilească modalitățile de atenuare a conflictelor interetnice prin comunicare interculturală eficientă;
- să comenteze rolul culturii, al medierii interculturale și al relativismului cultural în educație;
- să elaboreze fișa de post a mediatorului intercultural.

Unități de conținut

- Cultural și intercultural în comunicare și în educație. Interacțiuni și metamorfoze posibile
- Conflictele, tipologia lor și medierea interculturală
- Educația interculturală – modalitate de prevenire sau de atenuare a conflictelor
- Relativismul cultural

Termeni-cheie: *comunicare interculturală, conflict, situație de conflict, etape ale conflictelor, mediere a conflictelor, mediator, relativism cultural.*

EVOCARE

Comentariu în perechi: "Comunicarea interculturală investighează elementele culturii, care influențează în cea mai mare măsură interacțiunile între membrii a două sau mai multe culturi, atunci când indivizii se află în situații de comunicare interpersonală." (Samovar și Porter, 2003)

REALIZARE A SENSULUI

Lectură frontală comentată: "Medierea culturală este un proces care urmărește restabilirea legăturilor între societate și cultură, între artă și public, între cultură și populații. Rolul medierii culturale este de a crea condițiile unei întâlniri, ale unui dialog deschis. Medierea culturală reprezintă punerea în scenă a triadei formată din public, operă și mediator."

Obiectivele medierii culturale:

- Democratizarea culturii, astfel încât arta să devină accesibilă publicului larg. Orientarea descendentă, dinspre profesioniștii ce activează în domeniu spre public, contrazice principiul democrației culturale, care vizează un demers ascendent;
- Introducerea artei și a culturii în cotidian, prin găsirea unor noi modalități de întâlnire a publicului cu arta, și favorizarea punților de legătură între diferitele mijloace de exprimare artistică;
- Plasarea publicului în centrul acțiunii artistice și culturale, printr-o permanentă centrare a mediatorului pe public, dar nu pe colecție sau operă (<https://www.scribd.com/document/76089724/Medierea-cultural%C4%83-%C5%9Fi-educatia-intercultural%C4%83>).

Interviu în 3 trepte pe marginea studiului de caz din Anexă. Roluri exercitate de către fiecare membru al grupului: reporter, intervievat, secretar.

REFLECȚIE

Elaborarea fișei de post a mediatorului intercultural. Structură: calificare profesională, drepturi/libertăți, obligații/responsabilități.

EXTINDERE

Lectură și listare a conflictelor interculturale prezentate prin filmele documentare propuse (<http://red.prodiddactica.md/educatie-prin-film-2/>).

ANEXĂ**Studiu de caz**

Un elev din clasa a IV-a din regiunea Krasnoiarsk a cutezat să-și lege cu o fundiță un smoc și să vină așa la lecții. După seismul pe net pe acest caz, a intervenit procuratura. Oamenii legii au reabilitat prompt dreptul băiatului de a purta o frizură hipster. Încă la începutul lunii septembrie, școala i-a făcut observație că, având o asemenea tunsoare, nu e neapărat să vină la școală, poate face școală și acasă. Pe creștetul elevului, smocul hipster reprezintă, de fapt, una dintre cele mai populare în lume tunsori, copiii imită coafurile de acest gen ale multor vedete-bărbați. Școala, în care învață băiatul, n-a apreciat tunsoarea "țipătoare", somându-l sever să-și "aducă capul" în ordine. Către începutul noului an de studii, direcția a decretat o nouă regulă: elevii să vină îmbrăcați în uniforme, să nu se tundă extravagant, dread, irokez etc. Votul părinților pe marginea acestui "decret" a fost pozitiv.

S-a văzut însă că nimeni nu i-a mai ascultat pe pedagogi. În mass-media s-au declanșat talazuri de indignări și revolte. Au intervenit: anchetatorii, procuratura, reprezentanții Direcției municipale de învățământ.

Cotitura produsă a fost neașteptată – procurorii au declarat nelegitimă somația directorului ca elevul să-și schimbe tunsoarea: "Această imixtiune vine în contradicție cu stipularea legislației cu privire la învățământ. Interdicția vine să restrângă dreptul copiilor de a-și exprima individualitatea."

Dacă elevul dat nu a dorit să se lepede de smoc, realmente nici nu trebuia să o facă. Procurorii au declarat nul regulamentul ce obligă uniforma standard și ținuta fără tunsori extravagante.

(Sursa: *Făclia*, nr. 40 (3580) 2019)

Tema 7. EDUCAȚIA PENTRU TOLERANȚĂ – REPERE CONCEPTUALE ȘI BUNE PRACTICI

Obiective:**Studentii vor fi capabili:**

- să definească conceptele de *toleranță* și *intoleranță* din diverse perspective;
- să analizeze registrele toleranței și intoleranței manifestate în mediul social, comunitar și școlar;
- să determine oportunitățile educative pentru promovarea toleranței la diverse niveluri;
- să proiecteze demersuri educaționale pentru cultivarea spiritului tolerant;
- să simuleze/exerseze activități educaționale pentru promovarea toleranței.

Unități de conținut:

- Semnificația toleranței și intoleranței
- Toleranța interpersonală, socială

- Toleranța interetnică și lingvistică
- Toleranța/intoleranța în familie
- Toleranța de gen
- Toleranța interconfesională
- Toleranța și cultura politică

Termeni-cheie: *toleranță, intoleranță, registrele toleranței/intoleranței, stereotipuri, prejudecăți, oportunități educaționale.*

EVOCARE

Diagrama Venn. Educația interculturală și educația pentru toleranță. Concluzii și întrebări.

REALIZARE A SENSULUI

Tehnica Mozaic. Studierea, proiectarea unei secvențe didactice și predarea colegilor prin jocul de rol *În școală* a modulelor din curriculumul pentru disciplina opțională *Educație pentru toleranță* (opțiunea pentru a deveni expert la unul dintre registrele toleranței/intoleranței. Suport accesibil pe: http://prodidactica.md/wp-content/uploads/2018/06/CO_Educatie-pentru-toleranta.pdf).

REFLECȚIE

Introspectivă. Mi-i ușor să fiu tolerant cu..../când... Îmi este dificil să tolerez.... Educația interculturală și educația pentru toleranță se completează și se dezvoltă reciproc prin....

EXTINDERE

Vizionarea filmului documentar *Copiii din gara Leningradski* (<http://red.prodidactica.md/educatie-prin-film-2/>) și deducerea unei liste de provocări ale adolescenților din perspectiva manifestării atitudinii și comportamentului tolerant.

Tema 8. PROMOVAREA DIALOGULUI INTERCULTURAL PRIN ȘI PENTRU EDUCAȚIE

Obiective:

Studentii vor fi capabili:

- să expună esența dialogului intercultural în plan diacronic pe diferite meridiane ale lumii;
- să caracterizeze rolul educativ al dialogului intercultural în plan instituțional, comunitar și social, în ansamblu;
- să stabilească prioritățile mass-media în educația interculturală;
- să analizeze mesajul etic și estetic al operelor literare din perspectiva educației interculturale;
- să deducă importanța mijloacelor de educație interculturală în școala de astăzi;
- să evalueze rolul mass-media în educația interculturală;
- să formuleze mesaje de educație interculturală care pot fi promovate în școală, în clasă,

printre părinți, pentru sensibilizarea actorilor educaționali în domeniu, în vederea inițierii dialogurilor interculturale la diferite niveluri;

- să se angajeze, în calitate de voluntari, în acțiuni de promovare a dialogului educației interculturale în zonele potențiale de conflict interetnic, lingvistic etc.

Unități de conținut:

- Identitatea culturală în contextul globalizării și al schimbărilor sociopolitice și culturale din Republica Moldova
- Dimensiuni ale dialogului sociocultural în contextul geopolitic din Republica Moldova
- Strategii didactice de eficientizare a educației interculturale prin literatură
- Mass-media – mijloc important de educație interculturală
- Literatura etniilor conlocuitoare în Republica Moldova – autori și subiecte relevante tematicii date
- Mesaje etice și estetice ale educației interculturale prin literatură

Termeni-cheie: *principii de educație interculturală, globalizare, dialog sociocultural, mijloace de educație interculturală, literatura etniilor din Republica Moldova, educație prin și pentru mass-media, mesaj intercultural etc.*

EVOCARE

Prezentarea și analiza conținutului proiectului Dialog intercultural în Republica Moldova, accesibil pe: <https://dialog.cntm.md/>. Reflecții asupra impactului acestuia în baza informației virtuale disponibile.

REALIZARE A SENSULUI

Dezbateri pe echipe și înregistrarea concluziilor pe postere:

1. Dialog intercultural prin proiecte internaționale: dezbateri în baza bunelor practici ale USM, C. E. PRO DIDACTICA, ale altor instituții cunoscute de studenți – viitori pedagogi;
2. Dialog intercultural prin mass-media – prezentare și dezbateri în baza unui post de televiziune, a unei reviste, a unui ziar pentru copii/elevi (la latitudinea studenților);
3. Dialog intercultural prin literatură: exemple relevante din lecturile studenților.

REFLECȚIE

Formulare și postare pe rețele de socializare a unor mesaje de educație interculturală, însoțite de poze și/sau figuri, simboluri, videoclip-uri etc., în baza mijloacelor de informare și didactice analizate anterior.

EXTINDERE

Lectura individuală și analiza unor ziare, reviste, blog-uri, pagini web, opere literare din perspectiva mesajelor interculturale, de factură etică/morală și estetică, transmise.

Tema 9. FORMAREA/PROFESIONALIZAREA PEDAGOGICĂ DIN PERSPECTIVĂ INTERCULTURALĂ

Obiective:

Studentii vor fi capabili:

- să analizeze site-ul USM, planurile de studii, cursurile care se predau la specialitatea respectivă, deducând oportunitățile pentru educația interculturală a studenților, viitori pedagogi;
- să compare realitățile din sălile de studii cu exigențele stipulate în documentele reglatorii;
- să parcurgă în mod analitic documentele promovate de MECC pentru angajarea și exercitarea funcției de cadru didactic și de manager școlar, inclusiv Codul de etică al cadrului didactic, din perspectiva educației interculturale, cu implicații directe în educația universitară;
- să deducă oportunități de formare profesională psihopedagogică a studenților, viitori pedagogi, la nivel național și internațional (inițiative și proiecte, programe de stat, europene etc.);
- să elaboreze proiecte de dezvoltare personală și profesională în domeniul interculturalității, valorificând sursele disponibile/studiate.

Unități de conținut:

- Planul de studii și curricula de la disciplinele cu profil pedagogic: prezentări și dezbateri
- Conținuturi ale formării inițiale în științele educației
- Niveluri și tipuri de activități de educație interculturală în universitate
- Cerințele esențiale ale educației pentru interculturalitate la viitorii pedagogi
- Oportunități de dezvoltare a educației interculturale la viitorii pedagogi
- Studiul individual, inițiativa și acțiunea proprie – principii și valori fundamentale în educația interculturală a studenților

Termeni-cheie: *formare interculturală, curriculum pentru educație interculturală, formator, educație pentru interculturalitate.*

EVOCARE

Sciere liberă privind provocările profesiei de pedagog privind educația interculturală în viața unui viitor specialist în domeniu.

REALIZARE A SENSULUI

Activitate pe echipe. Parcurgerea analitică și prezentare pe poster a fragmentelor rezumative relevante din prevederile legale promovate de MECC în domeniul educației interculturale. Raportarea exigențelor din documentele de politică educațională la conținutul cursurilor universitare studiate în semestrul curent și la cele din semestrele anterioare, prin indicarea acestora într-o rubrică specială.

- Codul Educației (<http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=355156>);
- Standardele de competență profesională a cadrelor didactice (https://mecc.gov.md/sites/default/files/standarde_cadre_didactice.pdf);
- Codul de etică al cadrului didactic (<http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=363796>).

Afișarea posterelor și analiza lor prin intermediul tehnicii *Unul stă, ceilalți circulă*.

REFLECȚIE

Brainwriting. Activitățile extracurriculare la universitate și oportunitățile acestora pentru educația interculturală a studenților: ce există deja și ce ar mai putea fi inițiat?

EXTINDERE

Reflecții în scris: Opțiuni pentru educația interculturală prin activitatea academică independentă a studentului, viitor pedagog. Idei pentru un articol la ziarul *Universitatea* al USM.

ANEXĂ

Principii și norme de conduită

Personalul din sistemul de învățământ general și profesional tehnic public și privat, responsabil de instruire și educație, în mod particular cadrele didactice, trebuie să își desfășoare activitatea profesională în conformitate cu următoarele principii:

- a) devotament față de profesia de pedagog;
- b) profesionalism în relațiile cu elevii, copiii și părinții/alți reprezentanți legali;
- c) respect și toleranță față de unicitatea și diversitatea copiilor și elevilor;
- d) colaborare cu colegii, părinții/alți reprezentanți ai copiilor și elevilor;
- e) onestitate și integritate;
- f) receptivitate la nevoile copiilor și elevilor;
- g) răspundere în fața conducerii instituțiilor de învățământ, colectivelor pedagogice și organelor reprezentative ale părinților/altor reprezentanți legali;
- h) eficiență și eficacitate.

Domeniul de competență 2. Mediul de învățare

Standard: Cadrul didactic asigură un mediu de învățare dezvoltativ.

Indicatori 2.1. Creează un climat relațional de încredere, solidaritate și respect, bazat pe principiile echității și ale toleranței.

Descriptori:

- 2.1.1. Aplică prevederile cadrului legal în vigoare privind securitatea vieții și sănătății copiilor, prevenirea și raportarea abuzului față de copii.
- 2.1.2. Colectează date generale despre elev și familia acestuia, asigurând confidențialitatea lor.
- 2.1.3. Previne și soluționează conflictele, promovând atitudine tolerantă și acceptarea de opinii diferite.
- 2.1.4. Asigură dezvoltarea unor relații de colaborare deschise și oneste între toți subiecții educaționali.
- 2.1.5. Utilizează un limbaj de comunicare decent, respectuos și motivant.

(Selecție din Standardele de competență profesională a cadrului didactic)

Tema 10. MANAGEMENTUL EDUCAȚIONAL INTERCULTURAL

Obiective:

Studentii vor fi capabili:

- să determine principiile și funcțiile managementului intercultural în contextul globalizării;
- să compare cultura universală, națională, locală și organizațională;
- să caracterizeze dimensiunile culturii organizaționale din perspective culturale generale și ale celei specifice/locale;
- să analizeze fișa de post a unui director de școală din perspectiva educației interculturale/competenței interculturale;
- să evalueze dimensiunea interculturală a managementului universității, prin prisma celor studiate la cursul dat.

Unități de conținut:

- Obiectivele și funcțiile managementului intercultural
- Cultura națională și cultura organizațională/școlară
- Implicațiile interculturalului în managementul școlii. Avantaje și dezavantaje
- Dimensiunea interculturalului reflectată în fișa de post a managerului și a cadrului didactic și în alte documente/insemne din simbolică instituției

Termeni-cheie: *management intercultural, obiect de studiu, cultură organizațională, dimensiunile interculturalității, fișa de post, responsabilități.*

EVOCARE

Argumente în lanț. Managerul școlar trebuie să aibă dezvoltată competența interculturală, deoarece....

REALIZARE A SENSULUI

Studiul individual al Anexei.

- Propuneri pentru dezvoltarea perspectivei interculturale în cultura organizațională a școlii;
- Analiza paginii web a unei instituții educaționale (la alegere) și deducerea dimensiunilor educației interculturale în rubrici, simbolurile prezente etc.

REFLECȚIE

Activitate în perechi. Elaborarea fișei de post a directorului unei instituții educaționale multiculturale, evidențiind responsabilitățile privind educația interculturală.

EXTINDERE

Documentare și elaborare a hărții conceptuale pentru domeniul Management educațional intercultural.

ANEXĂ

Managementul intercultural – știință și practică ce abordează de manieră complexă diferențele culturale, pentru crearea și utilizarea instrumentarului adecvat administrării eficiente a specificului cultural, în vederea creșterii performanțelor instituției cu relații pe plan internațional.

Obiectul specific de studiu/abordare îl reprezintă comportamentul uman, în cadrul organizațiilor care funcționează în diferite țări și culturi.

Studiul relațiilor culturale poate fi realizat prin prisma a 3 abordări:

- a) abordarea intraculturală – prin care se studiază relațiile care apar și se dezvoltă în cadrul aceleiași culturi; este o cercetare de profunzime, care pune în evidență detaliile specifice ale unor subculturi;
- b) abordarea interculturală – studiază diferențele dintre norme și comportamente în funcție de specificul cultural al diferitelor zone; este o cercetare axată pe relațiile între fenomenele interculturale aparținând unor zone diferite, care produc sau impun efecte de schimbare sau de adaptare;
- c) abordarea metaculturală – studiază culturile umane în mod unitar, fiind un demers filozofic care facilitează studiul culturii în general.

Tema 11. INSTRUMENTE DE EVALUARE A COMPETENȚEI INTERCULTURALE ÎN CONTEXT ȘCOLAR

Obiective:

Studentii vor fi capabili:

- să expună esența evaluării formative și sumative a competenței interculturale (CIC);
- să compare evaluarea CIC cu evaluarea altor competențe-cheie, stipulate în Curriculumul Național;
- să abordeze analitic și critic instrumentele utilizate în școală;
- să aplice/exerseze instrumente noi.

Unități de conținut:

- Evaluarea competenței interculturale: posibilități și limite
- Instrumente formale și nonformale de evaluare a CIC: bazate pe comunicare orală, resurse grafice; jocul de rol, testul docimologic, chestionarele, studiul de caz, proiectul etc.

Termeni-cheie: *evaluare formativă a CIC, evaluare sumativă, instrumente standardizate, instrumente neformale, itemi structurați, itemi deschiși, itemi semistructurați.*

EVOCARE

Discuție frontală. Ce elemente ale competenței interculturale a viitorului pedagog pot fi ușor evaluate și cum? Care ar fi mai dificil de măsurat? De ce?

REALIZARE A SENSULUI**Test docimologic**

Realizați în scris sarcinile:

1. Explicați printr-un enunț conceptele de *educație interculturală*, *societate multiculturală*, *diversitate culturală*, *dialog intercultural*, *stereotip*, *prejudecată*, *discriminare*.
2. Numiți cele mai importante drepturi ale omului care caracterizează sloganul: *Toți diferiți, toți egali*.
3. Identificați 3 avantaje și 3 dezavantaje pentru viața cotidiană într-o societate multiculturală.
4. Ce ar trebui de făcut pentru ca oamenii să poată comunica mai bine în grupuri multiculturale? (Indicați minimum 3 soluții.)
5. Expuneți 5-7 reguli de eficientizare a comunicării interculturale într-un grup de studenți, viitori pedagogi.
6. Explicați noțiunea de *conflict intercultural* printr-un enunț și propuneți 2 soluții generale de aplanare a acestuia.
7. A avea competența interculturală dezvoltată înseamnă (scrieți minimum 3 elemente la fiecare componentă): a) să știi: b) să poți: c) să fii:.
8. Sloganul UE *Unitate în diversitate* se referă la necesitatea....
9. Comunitatea mea este multiculturală, deoarece.... (Aduceți minimum 3 argumente.)
10. În universitatea noastră se face educație interculturală prin.... (Numiți minimum 3 modalități.)
11. Vreau să cunosc alte culturi, pentru că aceasta mă ajută la..... (Numiți minimum 3 beneficii.)
12. Comportamentul respectuos față de o persoană de altă cultură se caracterizează prin.... (Enumerați minimum 3 caracteristici.)

Barem de notare

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	Total
3,5 p.	2 p.	3 p.	2 p.	6 p.	3 p.	3 p.	1 p.	3 p.	1,5 p.	1,5 p.	1,5 p.	30 p.

(Adaptare: Goraș-Postică V., Bezede R., 2016)

ANEXĂ

Cum știi dacă ești competent/competentă intercultural? Acest instrument urmărește să te ajute să faci o analiză critică a competenței tale interculturale, să recunoști care îți sunt punctele tari și care sunt domeniile pe care trebuie să le mai dezvolti. Găsește 20-30 de minute în care poți reflecta în liniște asupra listei de afirmații de mai jos, care descriu comportamente observabile. Gândește-te la modul în care te porți cu oamenii din jurul tău, cei care îți sunt apropiați și cei care nu îți sunt deloc apropiați, oameni provenind din medii socioculturale, regionale, socioeconomice sau lingvistice diferite. Gândește-te la întâlnirile interculturale pe care le-ai avut sau la alte situații care îi implică pe ceilalți. Încearcă să îți amintești cum te-ai simțit, ce ai știut, ce ai făcut și bifează căsuța corespunzătoare din dreptul fiecărei afirmații. Poți folosi instrumentul individual sau în grup, împreună cu colegii sau colegele. După ce ai terminat, poate fi un moment bun să reflectezi asupra pașilor pe care îi poți face pentru a continua să îți dezvolti această competență. Te poți întoarce oricând la acest instrument, pentru a-l completa integral sau parțial și a vedea ce s-a schimbat.

Atitudini

1 – niciodată; 2 – rareori; 3 – uneori; 4 – adesea; 5 – întotdeauna	1	2	3	4	5
1. Respect					
Îi respect pe ceilalți și îi tratez de la egal la egal.					
Ofer celorlalți posibilitatea de a se exprima, ascult și reacționez la argumentele lor.					
Mă abțin de la a face judecăți bazate pe prima impresie.					
2. Toleranța ambiguității					
Sunt dispus(ă) să las deoparte, temporar, valorile și normele mele.					
Am răbdare atunci când mă confrunt cu situații necunoscute sau incerte.					
Interacționez în mod pozitiv chiar dacă nu știu cu certitudine ce simt sau gândesc ceilalți.					
Sunt conștient(ă) de faptul că modul meu de gândire și acțiune este influențat de un set de valori și norme.					
3. Deschidere și curiozitate					
Manifest interes binevoitor față de oamenii și lucrurile pe care le întâlnesc. (adaptat după Bertrand Russell)					
Profit de orice ocazie pentru a cunoaște oameni noi.					
Îi întreb pe ceilalți care sunt punctele de vedere și acțiunile lor.					
4. Empatie					
Sunt dispus(ă) să acord atenție sentimentelor celorlalți.					
Arăt că pot împărtăși sentimentele celorlalți.					
5. Conștiința de sine					
Mă simt confortabil să îmi descriu punctele tari și punctele slabe și arăt acest lucru.					
Accept faptul că pot face greșeli.					
Îmi asum responsabilitatea pentru greșelile mele.					
Cer ajutor atunci când am nevoie.					
Îmi adaptez comportamentul atunci când consider necesar.					
6. Încrederea de a critica opinii și de a accepta critica propriilor opinii					
Arăt că nu mă tem să fiu în dezacord cu alții.					
Sugerez modalități alternative de a vedea și de a face lucrurile.					
Arăt că accept ca ideile și opiniile mele să fie criticate.					

Abilități

1 – niciodată; 2 – rareori; 3 – uneori; 4 – adesea; 5 – întotdeauna	1	2	3	4	5
1. Interacțiune					
Îi ascult cu atenție pe alți oameni.					
Mă asigur că mesajul meu este înțeles corect.					
Îi încurajez pe oameni să își exprime nevoile și opiniile.					
Reacționez la emoțiile pe care le observ în jurul meu oferind sprijin.					
Identific și clarific nevoi și așteptări împărtășite.					

2. Multiperspectivitate					
Caut informații din surse variate.					
Îmi explic gândurile și emoțiile ținând cont de perspectivele externe.					
Îmi explic punctul de vedere în relație atât cu opiniile contradictorii cât și cu cele complementare.					
Îmi folosesc imaginația pentru a oferi diferite perspective.					
3. Gândire critică					
Folosesc toate informațiile disponibile și abilitățile mele de analiză pentru a-mi verifica interpretările.					
Analizez critic interpretările oferite de alții, inclusiv de persoane sau surse cu autoritate.					
Ofer diferite modalități de interpretare a ideilor și acțiunilor oamenilor.					
Ofer argumente clare pentru a-mi explica gândurile și alegerile.					
4. Rezolvarea de probleme și colaborare					
Identific situații și probleme care trebuie rezolvate.					
Ofer diferite perspective asupra problemei care trebuie rezolvată.					
Inițiez încercări de rezolvare a problemei.					
Îi susțin pe alții în încercările de rezolvare a problemei.					
Caut soluții împreună cu ceilalți oameni implicați.					
Îi fac pe ceilalți să se simtă confortabil în grup atunci când se confruntă cu o problemă.					
5. Abilitatea de a mă dezvolta					
Explorez lucruri și soluții noi.					
Reflectez asupra motivelor, nevoilor și scopurilor mele.					
Schimb modul în care fac unele lucruri în lumina unor noi perspective.					

Cunoștințe

1 – niciodată; 2 – rareori; 3 – uneori; 4 – adesea; 5 – întotdeauna	1	2	3	4	5
1. Cunoștințe despre interacțiune					
Sunt atent(ă) atât la mesaje verbale, cât și la cele nonverbale.					
Sunt conștient(ă) de faptul că limbajul corpului și cuvintele pot avea semnificații diferite în contexte diferite.					
Clarific semnificațiile pentru a evita neînțelegeri.					
Aduc în discuție influența relațiilor de putere asupra interacțiunii.					
Arăt că înțeleg faptul că diferite forme ale interacțiunii au diferite scopuri și reguli.					
2. Cunoștințe despre practici sociale					
Arăt că sunt conștient(ă) de faptul că alți oameni pot gândi, simți, acționa diferit.					
Explorez motivele care stau la baza diferitelor practici și reacții.					
3. Cunoștințe despre rolul actorilor politici și sociali (indivizi sau instituții)					
Recunosc implicațiile sociale și politice ale diversității.					
Mă adresez actorilor sociali, culturali și politici adecvați atunci când am nevoie de informații sau de sprijin.					

Inițiez acțiuni cu grupul de actori sociali și politici adecvat atunci când apare o problemă.					
4. Cunoștințe despre viziuni asupra lumii și sisteme de credințe					
Recunosc faptul că întrebările spirituale și existențiale sunt aspecte importante ale vieții.					
Recunosc diferențe în viziunile asupra lumii și sisteme de credințe în interacțiunile mele.					
Învăț despre alte sisteme de credințe și viziuni asupra lumii prin explorare activă.					
Arăt că înțeleg faptul că viziunile asupra lumii și credințele oamenilor nu sunt statice.					
Recunosc faptul că viziunile asupra lumii și sistemele de credințe influențează, dar nu determină identitatea unei persoane sau a unui grup.					

Și acum? Unde mă poziționez? În ce direcție mă îndrept?

(Sursa: <https://www.coe.int/t/dg4/education/pestalozzi/Source/Documentation/ICCTool2014/ICToolRO.pdf>)

REFLECȚIE

Sarcini de sinteză pe echipe:

1. Aplicarea instrumentelor de evaluare a CIC: oportunități și dificultăți;
2. Propuneri pentru evaluarea asistată de calculator a CIC;
3. Elaborarea unui instrument inedit de evaluare a CIC.

EXTINDERE

Excursie individuală sau în pereche/grup la Casa Naționalităților din Chișinău/Cimitirul central din Chișinău/Muzeul de etnografie și istorie naturală. Sarcină: Aplicarea unui instrument de evaluare a achizițiilor studenților.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

1. Cadrul de Referință al Curriculumului Național. ME, IȘE. Chișinău, 2017.
2. Competences interculturelles. Cadre conceptuel et operationnel. UNESCO. Paris, 2013.
3. Dicționarul spiritului tolerant. Centrul de formare și documentare al Consiliului Europei. București: Evenimentul, 1997. 328 p.
4. Dubar Cl. Criza identităților. Interpretarea unei mutații. Chișinău: Știința, 2003.
5. Goraș-Postică V. (coord.) Competența interculturală. Auxiliar didactic. Chișinău: Centrul Educațional PRO DIDACTICA, 2015.
6. Leclerc G. Mondializarea culturală. Civilizațiile puse la încercare. Chișinău: Știința, 2003.
7. Nedelcu A. Fundamentele educației interculturale – diversitate, minorități, echitate. Iași: Polirom, 2008.
8. Nedelcu A., Ulrich Hygum C. ș.a. (coord.) Educație cu stare de bine după o rețetă româno-daneză. Ghid RodaWel, București, 2018.
9. Reardon B. A. Toleranța – calea spre pace. Chișinău: ARC, 2004.

Etica profesională

Autor: Ludmila DARII

Tema 1. INTRODUCERE ÎN ETICA PROFESIONALĂ/PEDAGOGICĂ (proiect didactic secvențial)

Obiective:

Studentii vor fi capabili:

- să definească conceptele de *etică, morală, cultură, deontologie, competență pedagogică/etică interculturală*;
- să identifice și să determine viabilitatea și actualitatea concepțiilor etice ale filozofilor morali: Socrate, Platon etc.;
- să estimeze rolul funcțiilor eticii pedagogice;
- să identifice problemele de etică pedagogică în societatea contemporană multiculturală și soluții de rezolvare a acestora;
- să determine competențele pe care trebuie să și le formeze/dezvolte viitorul pedagog studiind *Etica profesională*.

Unități de conținut:

- Etica ca ramură filozofică
- Etica profesională/pedagogică, concepte esențiale
- Problemele de etică pedagogică în societatea contemporană multiculturală și soluții de rezolvare a acestora
- Etica în contextul competenței și măiestriei pedagogice

Termeni-cheie: *valori, principii, morală, moralitate, etică profesională, etică pedagogică, deontologie, competență profesională/pedagogică, competență etică, competență interculturală, măiestrie, societate multiculturală* etc.

EVOCARE

Prezentarea pe axa cronologică a ordinii apariției în societatea umană a următoarelor noțiuni: *etică, etică profesională, etică pedagogică, deontologie, moralitate, virtuți etice, norme, morală, competență, măiestrie, valori, principii, datorie morală, datorie națională, cultură* (lucru în 4 echipe). Concluzii și întrebări.

REALIZARE A SENSULUI

Lectură intensivă, urmată de comentarii reflexive la tema *Învățăturile etice ale filozofilor morali* – Socrate, Platon, Aristotel, Epicur, Im. Kant, J.S. Mill, F. Nietzsche, L. Tolstoi, D. Gusti. Identificarea și determinarea viabilității și actualității concepțiilor etice ale acestor filozofi. Înregistrarea răspunsurilor pe poster sub formă de *grafitti*. Surse pentru documentare: Axentii I. A. Etica pedagogică, 2012, pp. 36-51; Movileanu P. Etica profesională și deontologia agricultorului, 2012, pp. 59-83.

REFLECȚIE

Dezbateri pe echipe și înregistrarea concluziilor pe postere, în care să fie înscrise cel puțin 5 probleme de etică pedagogică din societatea contemporană multiculturală și soluții de rezolvare a acestora. Surse pentru documentare/de informare: Axentii I. A. Etica pedagogică, 2012; Lungu V. Etica profesională, 2011. Nedelcu A. Fundamentele educației interculturale, 2008; Multiculturalism – probleme și soluții în societatea contemporană (<https://biblioteca.regielive.ro/referate/stiintele-comunicarii/multiculturalism-probleme-si-solutii-in-societatea-contemporana-206094.htm>).

EXTINDERE

Discuție cu un cadru didactic, cu un masterand din domeniu, cu un manager de instituție de învățământ, cu un agent educațional (din țară sau din afara țării), cu colegii din grupă Etica profesională – o necesitate pentru activitatea de succes a specialistului în spațiul educațional multicultural sau eseu reflexiv: Etica în contextul competenței și măiestriei pedagogice.

Tema 2. DEONTOLOGIA PEDAGOGICĂ CA PARTE A ETICII PROFESIONALE (proiect didactic secvențial)

Obiective:**Studenții vor fi capabili:**

- să efectueze analiza comparativă a Codului deontologic al cadrului didactic din Republica Moldova și din alte țări prin "sita interculturală";
- să explice categoriile eticii profesionale/pedagogice;
- să enumere caracteristicile personalității profesorului prin prisma tactului pedagogic;
- să analizeze experiențe și tendințe europene în formarea culturii profesionale a pedagogului constructivist;
- să propună un program de autodezvoltare a culturii profesionale a cadrului didactic;
- să sugereze idei de formare/profesionalizare pedagogică din perspectivă interculturală.

Unități de conținut:

- Codul deontologic al pedagogului
- Categoriile eticii profesionale
- Tactul pedagogic ca formă de funcționare a moralei pedagogice
- Experiențe și tendințe europene în formarea culturii profesionale a pedagogului constructivist

Termeni-cheie: *comportament etic, deontologie, cod de etică, principiu, profesionalism, demnitate, onoare, dreptate, autoritate, patriotism, solidaritate, umanism, tact, toleranță, obligație etc.*

EVOCARE

Activitate pe echipe. Discuție în baza documentelor afișate/enunțate. Analiza comparativă a codului de etică al cadrului didactic prin "sita interculturală" (după Nedelcu A. Fundamentele

educației interculturale, 2008 p. 126). Afișarea posterelor și analiza lor prin intermediul tehnicii *Unul stă, ceilalți circulă*. Concluzii și întrebări.

- ✓ Codul Educației (<http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=355156>);
- ✓ Codul de etică și integritate academică al Universității de Stat din Moldova, din 6 noiembrie 2018 (<http://usm.md/wp-content/uploads/Codul-de-Etica-si-Integritate-Academica-al-USM.pdf>);
- ✓ Codul de etică al cadrului didactic din Republica Moldova, din 26 februarie 2016 (<http://lex.justice.md/index.php?Action=view&view=doc&lang=1&id=363796>);
- ✓ Codul de etică al Universității de Stat din Moldova, din 25 decembrie 2007 (<http://usm.md/wp-content/uploads/2012/08/CODUL-DE-ETICA-al-USM.pdf>);
- ✓ Codul-cadru de etică al personalului didactic din învățământul preuniversitar, din 30 august 2018 (<http://sparknews.ro/wp-content/uploads/2018/10/OMEN-4831.pdf>);
- ✓ Codul Muncii al Republicii Moldova, din 11.03.2019 (https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=113032&lang=ro).

REALIZARE A SENSULUI

Studierea suportului informațional din Anexă și completarea tabelului *Categorii-concepte centrale în etica profesională/pedagogică prin prisma interculturalității*. Prezentarea în baza unui poster A3 a conținutului produsului realizat și analiza lui. *Surse pentru documentare*: Axentii I. A. Etica pedagogică, 2012, pp.102-128; Lungu V. Etica profesională, 2011, pp. 51-59; Butnari N. Noile educații, 2017, pp. 38-48; Nedelcu A. Fundamentele educației interculturale, 2008.

REFLECȚIE

1. *Comentariu în perechi*. "Educatorii morocănoși, poruncitori și bățăuși sunt dușmani ai naturii umane și născuți pentru a coborî și distruge spiritele, nu pentru a le înălța și desăvârși." (A. Comenius). Exemplificare.
2. *Discuție/interviu cu un coleg de grupă*: Cum veți acționa în cazul când sunteți nevoit să treceți cu vederea faptele constatate, iar datoria profesională vă obligă să fiți corect, onest, demn? Există ieșire din asemenea situații? Exemplificare și argumentare.

EXTINDERE

Elaborarea discursului public (la seminar) "Experiențe și tendințe europene în formarea culturii profesionale a pedagogului constructivist". Prezentarea acestuia în baza unui poster tematic și 5-7 slide-uri PPT. *Surse pentru documentare/de informare*: Silistraru N., Golubițchi S., 2014, pp.172-191 etc.

Tema 3. NATURA CONFLICTELOR ÎN MEDIUL EDUCAȚIONAL ȘI ARTA SOLUȚIONĂRII ACESTORA (*proiect didactic secvențial*)

Obiective:

Studentii vor fi capabili:

- să definească noțiunile-cheie: *conflict, modalități de soluționare a conflictului; comunicare*

interculturală, mediere și negociere etc.;

- să identifice factorii determinanți ai conflictului interuman în context educațional;
- să propună modalități de soluționare a conflictelor în diferite situații (între cadru didactic și elev, între profesori și părinți, între profesori; conflicte interculturale etc.);
- să abordeze analitic și critic strategiile de eliminare și de prevenire a prejudecăților, stereotipurilor, discriminării, intoleranței în spațiul educațional;
- să sugereze idei originale în soluționarea unor probleme legate de comunicarea interculturală în mediere și negociere;
- să argumenteze necesitatea colaborării cu profesorii (colegii) în vederea obținerii unui feedback cu privire la modul în care tratează situațiile interculturale în școală.

Unități de conținut:

- Conflictul interuman în context educațional
- Etica în soluționarea conflictelor
- Comunicarea interculturală în mediere și negociere

Termeni-cheie: *mediu educațional, comunicare, conflict, conflict școlar, conflict între elevi, conflict între cadru didactic și elev, conflict între profesori și părinți, conflict între profesori, cauze ale apariției conflictelor, modalități de soluționare a conflictului, mediere și negociere, comunicare interculturală etc.*

EVOCARE

Discuție frontală. Ce înseamnă un conflict? Ce rol joacă conflictul în viața dvs.? Cine/ce vă determină să intrați în conflict cu cineva/ceva? (atitudini, sentimente, cuvinte, imagini, gânduri) Cum reușiți să diminueți stările conflictuale? Ce metode de rezolvare a conflictelor folosiți? Ce fel de conflicte se pot naște în legătură cu cariera dvs.? (student, cadru didactic, diriginte, manager al instituției școlare etc.)

REALIZARE A SENSULUI

Studierea în cheia *SINELG* a suportului de curs anexat. Completarea tabelului comun al grupei *Natura conflictelor în mediul educațional și arta soluționării acestora*. Prezentare în baza unui poster A3 a conținutului produsului realizat și analiza lui. *Surse pentru documentare/de informare:* Axtentii I. Etica pedagogică, 2012, pp. 183-194; Lungu V. Etica profesională, 2011, pp. 93-98; Petelean A. Managementul conflictelor, 2005; Șuștac Z. Modalități alternative de soluționare a conflictelor, 2008.

REFLECȚIE

1. *Simularea* unui proces de negociere cu directorul școlii în scopul convingerii acestuia de actualitatea și importanța problemei abordate de elevi.

Metoda Negociatorii. Citiți fișa cu următoarea situație: Sunteți diriginte și intenționați să organizați în școală o expoziție foto cu tema *Școala multi-/interculturală*. Pentru a rezolva niște probleme legate de aceasta, trebuie să aveți întrevedere cu directorul școlii, care este conservativ, acceptă greu schimbarea. Expoziția foto s-ar putea să nu-l intereseze deloc.

2. *Sugerarea de idei originale* în soluționarea unor probleme legate de comunicarea interculturală în mediere și negociere.
3. *Concluzionăm și împărtășim.* „Secretul și farmecul muncii noastre nu rezidă în lipsa unui conflict, ci în hotărârea și priceperea de a-l rezolva.”

EXTINDERE

1. *Lectură și listare a conflictelor interculturale* prezentate prin filmele documentare propuse (<http://red.prodidactica.md/educatie-prin-film-2/>).
2. *Elaborarea portofoliului cu studii de caz:* conflicte între cadru didactic și elev, conflicte între profesori și părinți, conflicte între profesori și manageri în spațiul educațional multi-/intercultural. Structura portofoliului: prezentarea și interpretarea studiului de caz, ipotezele și soluțiile pentru rezolvarea adecvată a cazului analizat, argumentarea acestora etc.

Surse pentru documentare/de informare:

1. Belu M. Dimensiunea interculturală în rezolvarea conflictelor (https://www.researchgate.net/publication/46542326_Dimensiunea_interculturala_in_rezolvarea_conflictelor);
2. Mediarea culturală și educația interculturală (<https://www.scribd.com/document/76089724/Mediarea-cultural%C4%83-%C5%9Fi-educatia-intercultural%C4%83>).

Tema 4.1. CULTURA ORGANIZAȚIONALĂ (*proiect didactic secvențial*)

Obiective:

Studentii vor fi capabili:

- să definească termenii-cheie: *cultură organizațională, valori, norme, responsabilitate socială*;
- să analizeze funcțiile, tipologia și modalitățile de manifestare a culturii organizaționale;
- să determine specificul culturii organizației/instituției educaționale;
- să evidențieze valențele formative ale culturii organizaționale;
- să proiecteze un model de dezvoltare a culturii organizaționale din perspectivă interculturală.

Unități de conținut:

- Specificul culturii organizaționale
- Modalități de manifestare a culturii organizaționale
- Funcțiile și tipologia culturii organizaționale

Termeni-cheie: *cultură, cultură organizațională, simbol, valori, norme de comportament, obiceiuri, ritualuri și ceremonii, mituri, legende, responsabilitate socială, funcțiile și tipologia culturii organizaționale.*

EVOCARE

Asociere liberă. Scrierea pe un poster a cuvintelor asociative/determinative/sinonime cu următoarele noțiuni: *cultură personală, generală, națională, profesională, managerială; interculturalitate, diversitate culturală, șoc cultural.*

Examinarea imaginii-simbol a conceptului de cultură organizațională și formularea unei definiții de sinteză. Înregistrarea definițiilor studenților pe un poster și examinarea lor din perspectiva imaginii.

REALIZARE A SENSULUI

1. *Studierea suportului informațional din Anexă și completarea tabelului: ȘTIU, VREAU SĂ ȘTIU, ÎNVĂȚ.*

Surse pentru documentare/de informare: Lungu V. Etica profesională: Suport de curs, Chișinău: CEP UTM, 2011.

Echipa 1: Modalitățile de manifestare a culturii organizaționale (pp. 130-134);

Echipa 2: Responsabilitatea socială ca responsabilitate morală (pp. 135-138);

Echipa 3: Tipologia culturii organizaționale și modelul de dezvoltare a culturii organizaționale (pp. 139-141).

Răspunsuri individuale la întrebările din rubrica "Vreau să știu", urmate de înregistrarea și împărtășirea lucrurilor învățate.

2. *Analiza funcțiilor culturii organizaționale având ca reper metoda SWOT (pp. 138-139). Prezentarea în baza unui poster A3 a conținutului produsului realizat și analiza lui. Surse pentru documentare/de informare:* Putină N. Management politic. Cultura organizațională (<http://moodle.usm.md/moodle/mod/pdfjsfolder/view.php?id=39338>).

REFLECȚIE

Activitate pe echipe. Discuție dirijată/monitorizată:

1. Determinarea modalităților de manifestare a culturii organizaționale în USM;
2. Proiectarea unui model de dezvoltare a culturii organizaționale a USM din perspectivă interculturală.

EXTINDERE

Analiza comparativă a culturilor organizaționale a instituțiilor sau organizațiilor neguvernamentale educaționale (la alegere), prin "sita interculturală". Lectura individuală a unor ziare, reviste, blog-uri, pagini web. Surse pentru documentare/de informare:

1. Bezede R. Cultura organizațională. În: *Didactica Pro...*, nr. 4-5 (110-111), 2018, pp. 8-13;
2. Hudrea A., Andrievici L. Cultură organizațională în universități. În: *Revista Transilvană de Științe Administrative*, nr. 1, 2016, pp. 62-70;
3. Psihologia muncii: Suport de curs. Pe: <https://dokumen.tips/documents/suport-curs-psihiologia-muncii.html>.

Tema 4.2. ETICA MANAGERIALĂ (proiect didactic secvențial)

Obiective:

Studenții vor fi capabili:

- să determine relațiile dintre cultura managerială și cultura organizațională;

- să caracterizeze tipurile de manageri;
- să anticipeze dilemele etice în management;
- să prognozeze tendințele de dezvoltare a performanțelor manageriale în rezolvarea dilemelor etice;
- să analizeze fișa de post a unui director de școală din perspectiva dimensiunii interculturalului;
- să determine problemele de natură etică ce apar în procesul de luare a deciziei.

Unități de conținut:

- Etica și cultura managerială
- Caracteristicile și competențele managerului
- Probleme morale, dileme etice și decizii manageriale

Termeni-cheie: *etică, cultură managerială, competențe ale managerului, dileme etice, decizii manageriale etc.*

EVOCARE

Într-o cultură organizațională puternică, majoritatea managerilor împărtășesc un set comun de credințe, valori, comportamente cu privire la modul în care trebuie direcționată instituția respectivă. Noii angajați intră în contact cu acest set cultural și îl adoptă atât ca urmare a manifestărilor lor formale, cât și a celei informale. Prin poziția, statutul pe care îl au managerii în ierarhia organizației, se modelează semnificativ atitudinile, deciziile și comportamentele subordonaților. Apare, astfel, așa-numita *cultură managerială*.

1. Activitate în echipe. Argumente în lanț.

Echipa 1: Asupra culturii manageriale, ca parte integrată a culturii organizaționale, se poate exercita o influență pozitivă sau chiar negativă, deoarece.....

Echipa 2: Între cultura managerială și rezultatele unei organizații există o influență reciprocă, deoarece.....

Echipa 3: Cultura organizațională nu joacă întotdeauna un rol pozitiv în evoluția unei organizații, deoarece.....

Echipa 4: Cultura managerială realizează "controlul intercultural" al evoluției organizației/subalternilor, deoarece.....

Echipa 5: Conducerea este factor primordial în formarea climatului moral-psihologic al colectivului, deoarece.....

2. Activitate în perechi. Prezentarea elementelor culturii manageriale a unei organizații (de ex.: USM).

REALIZARE A SENSULUI

Studierea suportului informațional din Anexă (după: Lungu V. Etica profesională: Suport de curs. Chișinău: CEP UTM, 2011, pp. 166-168) și completarea tabelului *Tipuri de manageri – Caracteristici esențiale și din perspectivă interculturală*. Prezentarea în baza unui poster A3 a conținutului produsului realizat și analiza lui.

Activitate în perechi. Elaborarea portretului profesional al unui conducător de succes, prezentând competențele manageriale. Analiza fișei de post a directorului unei instituții educaționale multiculturale, evidențiind responsabilitățile privind EIC.

REFLECȚIE

Sarcini pe echipe.

Echipa 1: *Identificarea soluțiilor la cazul:* Sunteți directorul unui liceu. Aflați întâmplător că prietenul(a) dvs., care vă este și subaltern(ă), încalcă codul deontologic al cadrului didactic. Dacă îl (o) veți sancționa, veți rupe prietenia, căci e supărăcios(oasă). Dacă nu îl (o) sancționa, ceilalți subalterni vor prelua comportamentul. Ce faceți? Cum procedați?

Echipa 2: *Interviu cu colegii/cadrele didactice/conducătorii de instituții cu genericul Probleme morale și dileme etice în managementul educațional* (discriminările de gen, vârstă, privind persoanele cu dizabilități, pe baze etnice și religioase, sociale ș.a.m.d.); (mita, constrângerea etc.).

Echipa 3: *Propunerea unor reguli/metode pentru îmbunătățirea eticii manageriale în rezolvarea dilemelor etice.*

EXTINDERE

Lecturarea individuală a articole (ziar, revistă, blog, pagină web) și analiza problemelor de natură etică/morală/interculturală ce apar în luarea deciziilor manageriale și soluționarea lor. Elaborarea discursului public și prezentarea acestuia în cadrul seminarului.

Tema 5. INTEGRAREA SOCIOPROFESIONALĂ A ANGAJAȚILOR (*proiect didactic secvențial*)

Obiective:

Studentii vor fi capabili:

- să caracterizeze perioada tranziției de la universitate la locul de muncă;
- să analizeze procesul de socializare și de integrare a noilor angajați;
- să elaboreze un CV pentru angajare la muncă;
- să propună un set de recomandări pentru susținerea cu succes a interviului de angajare.

Unități de conținut:

- Socializarea și integrarea noilor angajați: principii etice de integrare, cerințe, modalități și conținuturi ale integrării, integrarea la nivel de colectiv/catedră etc.

Termeni-cheie: *tranziție, loc de muncă, colectiv de muncă, interviu, socializare și integrare a noilor angajați, relații, opinie publică, adaptare, cultură, cultură organizațională, statut, rol, imagine, stimă de sine, protocol etc.*

EVOCARE

Comentariu în perechi al motto-ului: „Când vrei ceva cu tot dinadinsul, întreg Universul conspiră în favoarea ta.” (Paulo Coelho)

1. *Discuție frontală*, pentru a estima: 1) numărul persoanelor tinere care au finisat tranziția spre ocuparea unui loc de muncă stabil sau satisfăcător; 2) numărul persoanelor tinere care se află în tranziție; 3) numărul persoanelor care nu se află încă în tranziție, deoarece își continuă studiile sau sunt în afara pieței muncii și nu planifică să lucreze pe viitor (http://statistica.gov.md/public/files/publicatii_electronice/Cercetarea_TSM/Sinteza_TSM.pdf).
2. *Chestionare*. a) Date personale, informații despre familie și gospodărie; b) Educația/formarea profesională, experiența în muncă (în timpul studiilor), aspirațiile; c) Experiența de muncă/de viață; d) Experiența de muncă în organizații/instituții/companii naționale și internaționale multiculturale.

REALIZARE A SENSULUI

Sesiuni de traininguri în grupa de studenți cu genericul *Tranziția de la universitate la muncă*, în baza materialului elaborat în cadrul atelierului de lucru, în afara orelor de contact direct. *Surse pentru documentare/de informare*:

1. Guțu VI. et al. Management educațional: Ghid metodologic. Chișinău: CEP USM, 2013, 533 p.
2. Navigarea pieței muncii: abilități de căutare a unui loc de muncă pentru tineri: Ghidul specialistului. Biroul Internațional al Muncii. International Labour Organisation, 2012. Publicat în Republica Moldova, 2018.
3. Bostan I. Tehnici de căutare a unui loc de muncă. Chișinău: CEP UTM, 2010. Pe: https://utm.md/acte_normative/interne/cautareLocMunca.pdf.

Sesiunea 1: Autoevaluarea și explorarea carierelor (identificarea competențelor de bază, competențelor vocaționale și competențelor esențiale de angajare prin prisma competenței interculturale) [2, pp. 21-23, pp. 76-91];

Sesiunea 2: Descoperirea ocupațiilor [2, pp. 24-29, pp. 92-99];

Sesiunea 3: Pregătirea CV-ului și completarea cererii de angajare la muncă [2, pp. 30-41, pp.100-117; 3, pp.14-19];

Sesiunea 4: Planificarea căutării unui loc de muncă [2, pp. 42-51, pp.118-121; 3, pp. 4-13];

Sesiunea 5: Pregătirea pentru interviul de angajare [1, pp. 90-94; 2, pp. 52-63, pp. 122-135; 3, pp.19-26];

Sesiunea 6: Evaluarea ofertelor de muncă și gestionarea primei perioade de muncă [2, pp. 64-73, pp.136-139].

REFLECȚIE

Brainwriting. Strategii/activități cuprinzătoare de creștere a atractivității profesiei de pedagog în societate și, mai ales, în rândul tinerilor (prin campanii de imagine; proiecte de

promovare pe plan național a bunelor practici și strategii de comunicare specializate pentru grupuri-țintă: elevi, studenți absolvenți, tineri profesori etc.).

EXTINDERE

Elaborarea unor traininguri aplicate și seminare cu tematica orientativă Socializarea și integrarea noilor angajați; Particularitățile socializării și integrării noilor angajați în organizațiile internaționale/naționale multiculturale. Documentare/lecturare individuală a unui material instructiv-metodologic, ziar, blog, a unei reviste, pagini web. Surse de documentare/de informare:

1. Angajare și integrare profesională (<http://www.referate.com>);
2. Codul Muncii al Republicii Moldova, din 11.03.2019 (<http://lex.justice.md/md/379777/>);
3. Dreptul muncii (http://www.parajurist.md/assets/site/files/Dreptul_Muncii.pdf);
4. Integrarea socioprofesională a noilor angajați în autoritățile publice. Material instructiv-metodologic. Chișinău, 2009 (https://cancelaria.gov.md/sites/default/files/document/attachments/803299_md_integrare_0703_.pdf);
5. Guțu VI. Management educațional: Ghid metodologic. Chișinău: CEP USM, 2013, pp. 94-97.
6. Contractul individual de muncă (<https://dreptmd.wordpress.com/cursuri-universitare/dreptul-muncii/contractul-individual-de-munca/>);
7. Psihologia muncii: Suport de curs (<https://dokumen.tips/documents/suport-curs-psihiologia-muncii.html>).

Managementul clasei de elevi

Autor: Ludmila DARII

Tema 1. INTRODUCERE ÎN PROBLEMATICA MANAGEMENTULUI CLASEI DE ELEVI (*proiect didactic secvențial*)

Obiective:

Studentii vor fi capabili:

- să definească conceptele de *management educațional*, *management școlar*, *managementul clasei de elevi*;
- să caracterizeze activitatea cadrului didactic în gestionarea clasei de elevi;
- să analizeze stilurile manageriale ale cadrului didactic;
- să valorifice prevederile conceptului de *educație interculturală* în exercitarea funcțiilor manageriale ale profesorului;
- să analizeze conținutul activităților educative ale dirigintei;
- să argumenteze importanța dialogului intercultural școală-familie-comunitate;

Unități de conținut:

- Managementul clasei de elevi – abordări conceptuale
- Profesorul – manager al clasei de elevi
- Dirigințele – managerul activităților educative la clasa de elevi
- Dialogul intercultural școală-familie-comunitate.

Termeni-cheie: *management, clasă de elevi, competență managerială și interculturală, funcții manageriale, stil managerial, diriginte, parteneriat educațional, spațiu cultural și multi-/intercultural, dialog intercultural, educație interculturală etc.*

EVOCARE

Activitate pe echipe.

1. *Elaborarea „portretului-robot” al profesorului ca „manager profesionalizat al comunităților de elevi”* (Neacșu, 2002), concomitent – „facilitator cultural” (Cucoș, 2000; Ladson-Billings, 1995), „mediator cultural” (Bîrlogeanu, 2002), confesor și „protector al celor slabi și vulnerabili” (Neacșu, 2002). Prezentarea în baza unui poster A3 a conținutului produsului realizat și analiza lui.
2. *Elaborarea „portretului-robot” al profesorului-diriginte ca „mediator al spațiilor partizane atitudinal”* (Neacșu, 2002), concomitent – „translator cultural” sau chiar „broker cultural” (Gentemann, Whitehead, 1983). Prezentarea în baza unui poster A3 a conținutului produsului realizat și analiza lui (după: Profilul profesorului „competent intercultural”, p. 152. În: Nedelcu A. Fundamentele educației interculturale. Iași: Polirom, 2008).

REALIZARE A SENSULUI

1. *Activitate în perechi.* Studierea suportului informațional și completarea tabelului: definiții lapidare și caracteristici din perspectiva interculturală a conceptelor *management*, *management educațional*, *management școlar*, *managementul clasei de elevi*.
2. *Argumente pe cartele.* Necesitatea managementului clasei de elevi: argumente organizaționale, argumente istorice, argumente sociologice, argumente psihologice, argumente din perspectivă interculturală și argumente manageriale. Concluzii asupra celor studiate la oră.

Surse pentru documentare/de informare:

1. Managementul clasei de elevi. Suport de curs, pp. 3-8 (https://www.academia.edu/33577376/DPPD_-_Curs_Managementul_clasei_de_elevi_1_);
2. Nedelcu A. Fundamentele educației interculturale. Iași: Polirom, 2008;
3. Solovei R. Managementul clasei de elevi din perspectiva abordării centrate pe copil. În: Chicu V. [et al.], Guțu VI. (coord.) Psihopedagogia centrată pe copil. Chișinău: CEP USM, 2008. pp. 152-153.

REFLECȚIE

1. *Activitate pe echipe.* Deschideri interculturale în documentele afișate/enunțate. Analiza documentelor studiate în grupuri de 2-3 persoane (GPP), apoi prezentarea rezumativă în plen a fragmentelor relevante din prevederile legale promovate de MECC în domeniul educației interculturale. Concluzii și întrebări.

- ✓ Repere metodologice de organizare a activităților funcției de diriginte: Anexă la Ordinul nr. 405 din 11 aprilie 2019 (<http://singerei.educ.md/wp-content/uploads/sites/383/2019/04/Repere-diriginte-2.pdf>);
- ✓ Codul Educației (<http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=355156>);
- ✓ Standardele de competență profesională a cadrelor didactice (https://mecc.gov.md/sites/default/files/standarde_cadre_didactice.pdf);
- ✓ Codul de etică al cadrului didactic.

Studierea suportului informațional, discuții în echipe și analiza SWOT. Stilurile manageriale ale cadrelor didactice (https://www.academia.edu/33577376/DPPD_-_Curs_Managementul_clasei_de_elevi_1_).

2. *Activitate pe echipe.* Echipa 1: Activități educative/didactice desfășurate în școala (în afara clasei) și oportunitățile acestora pentru EIC a elevilor (activități desfășurate de diriginte/colectivul didactic al școlii). Echipa 2: Activități educative/didactice desfășurate în afara școlii și oportunitățile acestora pentru EIC a elevilor (*Suport informațional:* https://www.academia.edu/33577376/DPPD_-_Curs_Managementul_clasei_de_elevi_1_; Repida T. *Educația nonformală: abordare teoretică și metodologică: Note de curs.* Chișinău: CEP USM, 2013. 180 p.).
3. Analiza proiectelor activităților extracurriculare din perspectiva oportunității acestora pentru EIC a elevilor. Comentarii reflexive. Teme propuse: *BOOKMAN – cartea ce mă îmbracă; Aici. Acolo; Talentul meu – viața în imagini!; Învierea Domnului Iisus Hristos. Sursă pentru de informare/documentare:* Exemple de bune practici „Proiectarea activităților extracurriculare” (<http://red.ismb.ro/doc/VOLUM%20Exercitii%20de%20dirigentie.pdf>).

4. *Discuții pe echipe și înregistrarea concluziilor* pe postere, în care să fie înscrise cel puțin 5 modalități de manifestare a rezistenței față de reprezentanții altor culturi la nivelul elevilor/părinților și căi de ameliorare a acestora.
5. *Comentariu în perechi* a citatului: „Să nu-i educăm pe copiii noștri pentru lumea de azi. Această lume nu va mai exista când ei vor fi mari și nimic nu ne permite să știm cum va fi lumea lor. Atunci să-i învățăm să se adapteze.” (Maria Montessori)

EXTINDERE

1. *Lecturarea individuală și analiza* unui număr de ziar, revistă, a unui blog, a unei pagini web din perspectiva funcționalității parteneriatului școală-familie-comunitate în promovarea educației interculturale.

2. *Elaborarea scenariului ședinței* cu părinții cu genericul *Dialogul intercultural dintre școală, familie și comunitate* și simularea în grupa de studenți.

3. *Elaborarea programei de sesiuni a trainingului Autodezvoltarea competenței interculturale a profesorului/ managerului/dirigintelui.*

Surse pentru informare/documentare:

1. Bazgan M. Formarea competenței interculturale a profesorului. Presa Universitară Clujeană, 2014, pp. 77-81, 98. Pe: <http://www.editura.ubbcluj.ro/bd/ebooks/pdf/1726.pdf>
2. Competența de educație interculturală, dimensiune a comportamentului profesional al profesorului. Pe: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/Competenta%20de%20educatie%20interculturala.pdf
3. Goraș-Postică V. Competența interculturală. Auxiliar didactic. Chișinău: Centrul Educațional PRO DIDACTICA, 2015. Pe: http://prodidactica.md/wp-content/uploads/2017/07/Competenta_Interculturala.pdf
4. Nedelcu A. Fundamentele educației interculturale. Iași: Polirom, 2008, pp.152-161.
5. Vrasmaș E. Dimensiuni și particularități care definesc parteneriatul educațional. În: *Didactica Pro..*, nr. 2 (48), 2008, pp. 18-21. Pe: http://www.prodidactica.md/revista/Revista_48.pdf
6. Darii L. School-family partnership on the development of primary school students personality from the point of view of values. În: *Studia Universitatis Moldaviae* (în proces de editare).

Tema 2. DIMENSIUNILE MANAGEMENTULUI CLASEI DE ELEVI (proiect didactic secvențial)

Obiective:

Studenții vor fi capabili:

- să caracterizeze principalele dimensiuni ale managementului clasei de elevi în condițiile unei activități educaționale concrete, în contextul școlii multiculturale;
- să propună un model de aranjament estetic pentru auditoriu, respectând principiile sociale, psihologice și principiile educației interculturale;

- să explice particularitățile clasei de elevi ca grup psihosocial și multicultural;
- să elaboreze regulile de comportament social și academic în clasă (cu specific multiethnic/multicultural);
- să explice avantajele/dezavantajele/limitele dimensiunii inovatoare a activității de management al clasei de elevi;
- să elucideze implicațiile educaționale ale cooperării și competiției școlare;
- să analizeze modalități de asigurare a coeziunii clasei.

Unități de conținut:

- Structura dimensională a managementului clasei de elevi: dimensiunea ergonomică, psihologică, socială, normativă, operațională, inovatoare

Termeni-cheie: *dimensiune ergonomică, psihologică, socială, normativă, operațională, inovatoare; clasa ca grup social; principii sociale, psihologice; principii ale educației interculturale; coeziunea clasei etc.*

EVOCARE

Crearea comunității de învățare. Prezentarea interactivă a blazonului personal, completat din perspectiva culturii din care face parte studentul (de ex.: tradiții, obiecte de cult, jocuri populare, artă populară, meșteșuguri, elemente verbale, topică etc.).

REALIZARE A SENSULUI

1. *Discurs public* la tema *Dimensiunile managementului clasei prin prisma principiilor educației interculturale*, în baza unui poster tematic și a 5-7 slide-uri PPT. Completarea individuală a tabelului *SINELG* pe parcursul prezentărilor. Feedback.
2. *Activitate pe echipe.* Elaborarea regulilor clasei de elevi (grupele academice), respectând principiile psihosociale și principiile educației interculturale. Prezentarea produselor realizate pe un poster: *Comportament așteptat/Regulă/Consecințe pentru elevul care nu respectă regula.*

REFLECȚIE

Lecturarea textului și exprimarea opiniilor referitor la ideea propusă de autor.

Ca să cultive respectul pentru diversitate, profesorii trebuie să implementeze practici educaționale care promovează metodele și tehnicile interactive, să încurajeze învățarea prin cooperare, comunicarea între elevi, învățarea în grupuri de lucru eterogene. Astfel, elevii își vor împărtăși propriile valori, vor învăța să empatizeze unul cu altul, să accepte perspective și puncte de vedere diferite, vor însuși toleranța și respectul pentru alteritate, pentru diversitate. În ceea ce privește echitatea, miza majoră a axei echității este înțelegerea faptului că alte puncte de vedere pot fi la fel de valabile și de corecte ca și propria perspectivă, odată ce sunt evaluate cu ajutorul criteriilor "celuilalt".

(Sursa: <https://eduform.snsr.ro/baza-de-date-online-cu-bune-practici-pentru-dezvoltarea-capacitatii-institutionale-a-scolilor-defavorizate/bune-practici-privind-educatia-interculturala>)

EXTINDERE

1. *Elaborarea și desfășurarea/simularea la orele de seminar a sesiunilor de training-aplicativ cu genericul Socializarea, integrarea și adaptarea interculturală (a elevului/profesorului) la mediul educațional.*
2. *Elaborarea scenariului și simularea unei activități educative: Arta cunoașterii de sine și a celuilalt; Învăț să iau decizii; Comunicare și abilități sociale; Valorile europene; Comportamentul adecvat și bunele maniere; Legea ne apără, dar și ne pedepsește; Ziua Internațională a Păcii (21 septembrie) (temă la alegere).*
3. *Elaborarea scenariului și simularea unei ședințe cu părinții: Clasa noastră multiculturală; Regulile clasei multiculturale, adaptate pentru mediul familial; Comunicarea eficientă în familie, curte, școală (temă la alegere).*

Tema 3. COMPONENTE ALE MANAGEMENTULUI CLASEI DE ELEVI (proiect didactic secvențial)

Obiective:

Studentii vor fi capabili:

- să caracterizeze componentele managementului clasei de elevi;
- să explice caracterul etic, cultural și formativ al (inter)relațiilor educaționale;
- să propună modalități de gestionare a clasei, astfel încât elevii, aparținând unor culturi diferite, să se descopere unul pe celălalt;
- să elaboreze un inventar de indicatori, de metode de cunoaștere și de investigare a competențelor social-interacționale ale elevilor;
- să analizeze efectele negative ale managementului defectuos al clasei de elevi;
- să propună modalități de prevenire a managementului defectuos.

Unități de conținut:

- Managementul comportamentului, conținutului și acordului

Termeni-cheie: *managementul comportamentului, conținut și acord, relații și interacțiuni educaționale, clasă de elevi, diferențe culturale, management defectuos.*

EVOCARE

Istoria numelui. Relatarea interactivă de către fiecare student a istoriei numelui pe care îl poartă. Prezentarea unei calități ce se asociază cu numele.

REALIZARE A SENSULUI

1. *Discurs public* cu tema *Managementul comportamentului, conținutului și acordului*, în baza unui poster tematic și a 5-7 slide-uri PPT. *Completerea individuală* a tabelului SINELG pe parcursul prezentărilor. Feedback.

2. *Activitate pe echipe.* Elaborarea unor sugestii pentru profesori privind realizarea eficientă a componentelor managementului clasei și prezentarea produsului realizat.

Turul galeriei.

Echipa 1: la nivelul managementului comportamentului (încurajarea comportamentului responsabil al elevului; corectarea comportamentului iresponsabil și neadecvat; așezarea preferențială în bănci; timpul datorat; informarea părinților cu referire la problemele comportamentale ale copilului);

Echipa 2: la nivelul managementului conținutului (managementul deplasării; concentrarea asupra grupului; evitarea supraîncărcării; dirijarea activității elevului; dirijarea discuțiilor din clasă; inactivitatea);

Echipa 3: la nivelul managementului acordului (rezolvarea de probleme individuale; analiza/tratarea comportamentului actual al elevului; susținerea elevilor în vederea elaborării unui plan orientat spre schimbarea comportamentului; respingerea scuzelor pentru un plan eșuat).

Surse pentru documentare/de informare:

1. Reaboi-Petrachi V. Psihologie școlară: Suport de curs. Chișinău: CEP USM, 2019, pp. 92-112.
2. Solovei R. Managementul clasei de elevi din perspectiva abordării centrate pe copil. În: Psihopedagogia centrată pe copil/suport didactic. Chișinău: CEP USM, 2008, pp. 160-164.

REFLECȚIE

Introspectivă: Cunosc și respect diferențele dintre studenții din grupă în ceea ce privește cultura, intelectul, voința și personalitatea? Îi tratez pe toți studenții ca pe niște personalități? Sunt interesat sau nu de sentimentele studenților? Accept întrebări critice de la colegi? Accept cooperarea? Susțin climatul de bună înțelegere? Mi-e ușor să fiu tolerant cu..../atunci când... Îmi este dificil să tolerez.... Educația interculturală și educația pentru toleranță se completează și se dezvoltă reciproc prin....

EXTINDERE

1. *Elaborarea și desfășurarea/simularea* la orele de seminar a sesiunilor de training-aplicativ cu genericul *Strategiile de eliminare și de prevenire a prejudecăților, stereotipurilor, discriminării, intoleranței în spațiul educațional.*
2. *Elaborarea scenariului unei activități cu părinți și elevi.* Tematica orientativă: *Să fim mai toleranți! Multiculturalitatea există!*

Surse pentru documentare/de informare:

1. Solovei R. Managementul clasei de elevi din perspectiva abordării centrate pe copil. În: Psihopedagogia centrată pe copil/suport didactic. Chișinău: CEP USM, 2008, pp. 160-164;
2. Romiță B. I. Managementul clasei de elevi. Iași: Polirom, 2006 (http://sspt.md/biblioteca/carti/Romita_B._lucu_-_Managementul_clasei_de_elevi.pdf);
3. Managementul clasei de elevi. Suport de curs. Universitatea *Dunărea de Jos* din Galați, 2011 (https://www.academia.edu/33577376/DPPD_-_Curs_Managementul_clasei_de_elevi_1_).

Tema 3.1. RELAȚII ȘI INTERACȚIUNI EDUCAȚIONALE LA NIVELUL CLASEI DE ELEVI

Obiective:

Studentii vor fi capabili:

- să definească principalele repere și modalități de relaționare și interacțiune în clasa de elevi;
- să stabilească specificitatea caracteristicilor demersului de influență educațională;
- să analizeze principalele tipuri de relații sociale identificate la nivelul clasei de elevi;
- să propună modalități psihopedagogice și de stimulare a competenței sociale și interculturale la elevi.

Unități de conținut:

- Relații și interacțiuni educaționale în clasa de elevi
- Caracterul etic și formativ al relațiilor educaționale
- Competența socială a elevilor și dimensiunea interculturală a managementului clasei de elevi – factori fundamentali în stabilirea și menținerea unor relații armonioase la nivelul clasei de elevi
- Caracteristicile demersului de influență educațională

Termeni-cheie: *relație, interacțiune, intervenție, influență educațională, spațiu personal.*

EVOCARE

Comentariu în perechi a citatului:

1. „Interacțiunile sociale condiționează dezvoltarea intelectuală a elevului, atitudinile cu privire la obiectivele educative ale școlii și rezultatele sale: relațiile elevului cu profesorul și colegii influențează foarte mult evoluția atitudinilor, a conduitelor și a cunoștințelor învățate.” (Wittmer J. Pour une revolution pedagogique. Paris, PUF, 1978)
2. „Aprecierea diferențiată este posibilă datorită faptului că persoana imprimă actului social un specific personal, ca expresie a trăsăturilor sale psihologice, și asimilează într-un mod personal realitatea socio-psihologică existentă. În acest sens, clasa de elevi apare ca o reuniune de indivizi cu personalitate proprie, angajați în activități cu scopuri comune, care dezvoltă în interiorul său o întreagă rețea de simpatii, antipatii și raporturi de indiferență, ce exercită o influență puternică asupra vieții colective.” (Carducci J.)
3. „În condițiile vieții școlare, elevul nu trăiește izolat, ci într-un angrenaj social, viața sa afectivă, activitatea intelectuală și cea profesională desfășurându-se în interiorul și în interdependență cu mediul social și școlar...” (Collier G.)

REALIZARE A SENSULUI

1. *Discurs public: Relații și interacțiuni educaționale în clasa de elevi (cu specific multicultural).*
Completarea tabelului ȘTIU, VREAU SĂ ȘTIU, ÎNVĂȚ și feedback-uri pe parcursul prezentării.

Răspunsuri individuale la întrebările din rubrica "Vreau să știu", urmate de înregistrarea și împărtășirea lucrurilor învățate.

Argumente pe cartele. Răspundem, concluzionând asupra celor studiate la oră.

- Numiți condițiile de definire a relațiilor interpersonale (cel puțin 5 aspecte).
- În cazul clasei de elevi, relațiile interpersonale îmbracă un nou caracter – etic, moral, intercultural și formativ. Cu ce asociați noțiunile de *etică*, *morală*, *interculturalitate*? De ce?
- Deduceți ce schimbări, la nivelul fiecărui membru al grupului, produc următoarele tipuri de relații: de cooperare, de competiție, de coacțiune, de conflict.

Exprimarea opiniilor și argumentarea în legătură cu afirmația: „De foarte multe ori, în clasa de elevi are loc o percepere greșită a ideii de competiție, și așa cum arată mulți analiști ai domeniului (Pages, Derghal, Monteil etc.), competiția care există și care ar trebui să constituie fundalul de aplicare a competențelor dobândite nu poate funcționa și ca bază socială pentru formarea acestora. Numai o atenție sporită a cadrului didactic permite eficientizarea intervențiilor în situații percepute ca fiind de criză educațională”.

Exprimarea opiniei. De ce? Analiza cauzei celor afirmate și formularea de răspunsuri la întrebări.

DE CE în clasa de elevi are loc o percepere greșită a ideii de competiție? Adresarea întrebării DE CE? afirmației dvs. anterioare:... 3<4<5... Utilizarea conjuncțiilor: deoarece, căci, fiindcă, pentru că, întrucât.

Dezbateri. Un rol primordial în reglarea mecanismelor influenței educaționale îl are spațiul personal și teritorialitatea. Hall (1966) declara că omul nu se termină acolo unde se termină epiderma lui, fiind posesorul unui spațiu personal care nu se vede, iar Hayduk (1978) edifica modelul trifactorial al spațiului personal, rezultând un cilindru cu trei diametre diferite: la cap, la nivelul organelor genitale și la corp. În urma sintezei analitice rezultă următoarea structură a spațiului personal, cunoscută și sub denumirea de “Zone Hall”. Autorul Hall a identificat zona: intimă: 40-50 cm – distanța de la care purtăm o conversație cu prietenii; personală: 50-75 cm – asigură comunicarea verbală optimă; socială: 2-3 m – asigură relațiile oficiale, relațiile de serviciu; publică: 5-10 m – asigură anumite relații sociale. Considerați că, în relația cadru didactic-elev, nevoia de spațiu diferă de cea a adulților și se stabilește în funcție de obiectivele sarcinilor de instruire sau de situațiile interacționare?

REFLECȚIE

Studiu de caz: Conflict elev-elev legat de invadarea spațiului personal. Prezentarea cazului, analiza situației conflictuale, identificarea conflictului, cauzele posibile ale conflictului. *Sursă pentru documentare:* <https://www.scribd.com/doc/42293681/Studiul-de-Caz-Referat>.

Simulare didactică. Desfășurarea unui „experiment pedagogic”: *Determinarea și analiza principalelor incidente legate de spațiul personal și de teritorialitate în grupa de studenți.*

EXTINDERE

Documentare prin cercetarea unei surse de referință (la alegere) și elaborarea unui eseu reflexiv: Rolul școlii în realizarea unei medieri interculturale. Prezentarea rezumatului pe 3-5 slide-uri sau pe un poster A3/A4. *Sursă pentru documentare:* <https://www.scribd.com/document/76089724/Medierea-cultural%C4%83-%C5%9Fi-educatia-intercultural%C4%83>.

Tema 4. GESTIONAREA SITUAȚIILOR DE CRIZĂ EDUCAȚIONALĂ ÎN CLASA DE ELEVI

Obiective:

Studentii vor fi capabili:

- să identifice situațiile de criză educațională în clasa de elevi;
- să propună modalități de îmbunătățire a relațiilor prin comunicare asertivă;
- să analizeze conflictul dintre cultura profesorilor și cultura elevilor la nivelul clasei;
- să analizeze soluțiile pertinente pentru diferite situații de criză educațională;
- să aprecieze rolul tactului pedagogic în prevenirea/rezolvarea conflictelor în mediul școlar multi-/intercultural;
- să explice avantajele și limitele unor decizii de intervenție în situații educaționale specifice;
- să propună strategii preventive și de modificare comportamentală în managementul clasei de elevi (multiculturale).

Unități de conținut:

- Situațiile de criză educațională în clasa de elevi
- Strategii de prevenire și de rezolvare a conflictelor în mediul școlar
- Rolul tactului pedagogic în prevenirea/rezolvarea conflictelor în mediul școlar multi-/intercultural

Termeni-cheie: *situații de criză educațională, conflict, strategii de intervenție, strategii preventive și de modificare comportamentală, tact pedagogic, spațiu educațional multi-/intercultural etc.*

EVOCARE

Comentarea afirmațiilor (după: Romiță I. Managementul clasei de elevi, 2005. Pe: <https://www.academia.edu/8935372/17314660-Managementul-Clasei-de-Elevi>:

1. „Viața contemporană trepidantă și bulversantă chiar și în mediile școlare obligă cadrele didactice să conviețuiască cu stările de criză, manifestând însă o atenție crescută față de toate simptomele și stările incipiente declanșatoare ale acestora.”
2. „Nu există niciun handicap aprioric, nicio componentă a personalității nu poate fi etalonată ca “handicapată” decât în raport direct cu sistemele de norme sociale, cu percepția societății ori cu procesele de atribuire.”
3. „În rândurile unor cadre didactice mai dăinuie și acum o idee foarte defavorabilă din punct de vedere instructiv-educativ: greșeala este utilizată ca mijloc de clasificare a elevilor, ca atribut al statutului socio-afectiv al acestora, ca element de comparație și de separare a celor „buni” de cei „slabi”.

REALIZARE A SENSULUI

Discursul public: *Situațiile de criză educațională în clasa de elevi; Caracteristicile unei situații de criză; Atitudini favorizante apariției și evoluției fenomenelor de criză educațională; Structura situațiilor de criză educațională în clasa de elevi.*

Feedback în timpul prezentării.

1. Evidențiați 3 aspecte ale unei situații de criză educațională trăită la nivelul grupei dvs.
2. Descrieți posibile conflicte între cultura profesorilor și cultura studenților la nivelul grupei academice. Argumentați rolul tactului pedagogic și al măiestriei pedagogice în acest context.

Activitate pe echipe. Studierea în cheia SINELG a suportului de curs *Strategii preventive și de modificare comportamentală în managementul clasei*. Echipa 1 – strategii preventive; Echipa 2 – strategii de modificare comportamentală. Prezentare.

REFLECȚIE

Activitate pe echipe. Reflectarea asupra următoarelor aspecte:

Echipa 1: Enumerați 5 forme de traumatizare socială a colectivului de studenți după stingerea situației de criză.

Echipa 2: Consecințele deciziilor în clasa de elevi au influență directă asupra personalității viitorului adult.

Echipa 3: Numiți gradul de certitudine necesar pentru a lua cea mai bună decizie.

EXTINDERE

Elaborarea unui minighid practic: Cum gestionăm comportamentele problematice ale copiilor pentru: a) profesori, b) părinți, c) elevi și d) agenți educaționali.

Educația tehnologică și didactica educației tehnologice

Autor: Ludmila DARII

Tema 1. INTRODUCERE ÎN DIDACTICA EDUCAȚIEI TEHNOLOGICE (proiect didactic secvențial)

Obiective:

Studentii vor fi capabili:

- să definească obiectul de studiu al didacticii educației tehnologice;
- să determine principiile și funcțiile didacticii educației tehnologice;
- să relateze despre fenomenul cultural al educației tehnologice;
- să argumenteze interconexiunea didacticii educației tehnologice cu alte discipline;
- să analizeze competențele generale, specifice și interculturale ale cadrului didactic.

Unități de conținut:

- Educația tehnologică ca fenomen cultural
- Problematika generală a didacticii educației tehnologice: funcțiile, principiile didactice și educaționale
- Competențele generale și specifice ale viitorilor profesori de educație tehnologică

Termeni-cheie: *educație tehnologică, didactică, funcții, principii ale didacticii, competențe profesionale, competență interculturală etc.*

EVOCARE

Crearea comunității de învățare. Povestea prenumelui meu. Colectarea informației despre prenumele colegilor (origine, semnificație, popularitatea acestuia în diferite țări, diminutive etc.), discutarea subiectului și prezentarea reciprocă a partenerului/parteneriei. Opțional, selectarea informației despre prenumele pe care ar fi dorit să-l aibă sau despre echivalentul acestuia într-o altă limbă, sau despre prenumele viitorilor copii.

REALIZARE A SENSULUI

- a) *Parcursarea analitică rezumativă* a curriculumului disciplinei. Profesorul prezintă, apoi fiecare student adresează, cel puțin, câte o întrebare.
- b) *Așteptări și temeri de la curs* (prezentare frontală la tablă/postere a ideilor scrise în mod individual pe fișe sau în caiete).
- c) Prezentarea de către profesor a surselor de referință la disciplina dată: dicționare și enciclopedii, cercetări tematice, reviste de specialitate, cărți pentru copii și adolescenți/tineri, site-uri, bloguri etc.

- d) *Agenda cu notițe paralele*. Concepte-cheie: *educație tehnologică, principii ale educației tehnologice, didactică, didactica educației tehnologice, principii și funcții ale didacticii educației tehnologice*.

Concepte	Definiții esențiale	Intersectarea din perspectivă multi-/interculturală
----------	---------------------	---

- e) *Lectură intensivă*, urmată de completarea tabelului *Profilul profesorului de educație tehnologică "competent intercultural"* (după: Nedelcu A., 2008, pp. 152-161), cu următoarele rubrici: *Niveluri de structurare* (autoexaminare, climat, strategii de instruire și de conducere, activități explicit multiculturale, relația cu părinți); *Caracteristici definitorii*; *Completări și precizări proprii*.
- f) *Argumente în lanț*. Dezvoltarea competențelor interculturale ale profesorilor vizează atât zona personală, cât și profesională, deoarece... (Gundara, 2002; după: Nedelcu A., 2008, p. 158).
- g) *Introspectivă*. Mi-e ușor să fiu un cadru didactic competent intercultural.... Îmi este dificil să promovez deschidere și susținere către individualitate, diferență și pluralism în școala de masă..... Educația interculturală și educația tehnologică se completează și se dezvoltă reciproc prin....

REFLECȚIE

Concluzionăm și împărtășim (oral sau în scris – la alegere): Acest curs m-a provocat prin.... Noutatea lui aș putea-o rezuma astfel.... Vreau să întreb despre....

EXTINDERE

Documentare prin cercetarea unei surse de referință (la alegere) și prezentarea rezumatului pe 3-5 slide-uri sau pe un poster A3/A4. *Eseu reflexiv: Educația tehnologică ca fenomen cultural*.

Tema 2. CURRICULUMUL LA EDUCAȚIA TEHNOLOGICĂ (proiect didactic secvențial)

Obiective:

Studentii vor fi capabili:

- să determine structura și particularitățile curriculumului de *Educație tehnologică*, ediția 2018;
- să identifice aspecte de corelare a curriculumului cu procesele de globalizare, internaționalizare, europenizare, tehnologizare etc.;
- să analizeze manualul școlar din perspectiva formării competențelor specifice la elevi;
- să analizeze curriculumul și manualele școlare la disciplina *Educație tehnologică* din perspectiva educației multi-/interculturale.

Unități de conținut:

- Concepția și structura curriculumului la *Educație tehnologică*, 2018. Elemente de noutate
- Profilul de formare al absolventului – cadru generator al elementelor de noutate ale curriculumului pentru învățământul primar

- Corelarea curriculumului cu procesele de globalizare, internaționalizare, europenizare, tehnologizare
- Manualul școlar prin prisma educației interculturale și din perspectiva formării competențelor generale, specifice și interculturale la elevi

Termeni-cheie: *concepție, structură, funcții, competențe, sistem modular, educație interculturală etc.*

EVOCARE

Crearea în echipe a câmpurilor semantice pentru conceptele: *paradigmă, concepție, curriculum, globalizare, internaționalizare, europenizare, tehnologizare.*

REALIZARE A SENSULUI

1. *GPP: Discuție* în baza documentelor afișate/enunțate. *Parcurgerea analitico-comparativă a curriculumului la Educație tehnologică*, ediția 2010 (https://mecc.gov.md/sites/default/files/curriculum_scolar_clasele_i-iv_ro_2.pdf) și a curriculumului ediția 2018 (https://mecc.gov.md/sites/default/files/curriculum_primare_05.09.2018.pdf).
2. *Identificarea inovațiilor* importante în curriculumul la *Educația tehnologică*, ediția 2018.

Este cunoscut	Este nou, accept	Este contradictoriu cu ceea ce am știut/știu	Necesită documentare, voi reveni
---------------	------------------	--	----------------------------------

3. *Activitate pe echipe.* Analiza profilului de formare al absolventului în contextul educației interculturale (*Surse pentru documentare*: Ursu L. Profilul de formare al absolventului – cadru generator al elementelor de noutate ale curriculumului pentru învățământul primar. În: *Didactica Pro...*, nr. 4-5 (116-117), 2019, pp. 32-36; Bocancea V. Corelarea profilului absolventului cu sistemul de competențe școlare. În: *Didactica Pro...*, nr. 4-5 (116-117), 2019, pp. 52-53).
4. *Activitate pe echipe.* Studiarea suportului informațional *Pedagogia diversității în acțiune – proba faptelor. Curriculumul intercultural* (Nedelcu A., 2008) din Anexă.

Echipa 1: *Studiarea* detaliată a unui instrument util pentru verificarea structurării adecvate a unui curriculum care valorifică diferențele culturale – *Ghidul de alcătuire a curriculumului multicultural*, elaborat de Consiliul Național pentru Studii Sociale din Statele Unite, revizuit în 1991. Sunt propuse anumite linii orientative, sub forma unor întrebări (17 la număr), cu o scală de răspuns cuprinsă între „foarte mult” și „deloc”. Evaluarea curriculumului intercultural, pp.129-130. Construirea și completarea tabelului de evaluare a curriculumului actual la disciplina *Educație tehnologică* din perspectiva interculturalității.

Echipa 2: *Studiarea* materialului din Anexă: *Auxiliare curriculare din perspectivă multiculturală*, analiza manualului după Sadkler (1978), p. 127, și analiza după Council for Interracial Books for Children, pp.127-128. *Construirea și completarea* tabelului de evaluare a manualului pentru *Educația tehnologică*, clasa III. Autori: Rodica Croitoru, Ana Tverdohle, Ana Stepan.

Echipa 3: *Studiarea* materialului din Anexă – *Auxiliare curriculare din perspectivă multiculturală*, analiza manualului după I. Mok și P. Reinsch (1999) și structurate de L. Ciolan (2000), pp. 128-129. *Construirea și completarea* tabelului de evaluare a manualului de *Educație tehnologică*, clasa IV. Autori: Rodica Croitoru, Elena Grosu, Lucia Ciobanu.

REFLECȚIE

Prezentarea rezumativă a produsului realizat pe echipe. Tabelul de evaluare completat.

EXTINDERE

Studierea în detalii a conținuturilor generice și a subiectelor tematice recomandate în Curriculumul Național (ediția 2018) pentru zilele de activități transdisciplinare prin prisma educației interculturale (după Marin M., 2019).

Tema 3. PROIECTAREA DIDACTICĂ ȘI REPERE METODOLOGICE PRIVIND PREDAREA-ÎNVĂȚAREA-EVALUAREA DISCIPLINEI

Obiective:**Studentii vor fi capabili:**

- să elaboreze recomandări pentru proiectarea didactică de perspectivă de scurtă durată la disciplină;
- să analizeze strategii didactice de predare-învățare-evaluare în cadrul lecțiilor de educație tehnologică;
- să adapteze metodele didactice interactive în situații de predare-învățare pentru formarea competențelor la elevi în cadrul lecțiilor de educație tehnologică;
- să caracterizeze esența conceptului de *evaluare criterială prin descriptori*;
- să argumenteze utilitatea portofoliului la disciplina *Educație tehnologică*;
- să formuleze sugestii pentru managementul temelor de casă;
- să analizeze forme de organizare a activităților didactice în cadrul lecției;
- să elaboreze secvențe de lecție prin care să promoveze educația interculturală etc.

Unități de conținut:

- Proiectarea didactică de perspectivă (anuală, semestrială) și de scurtă durată (a unei lecții)
- Strategii didactice de predare-învățare în cadrul lecțiilor de educație tehnologică
- Metodologia evaluării criteriale prin descriptori în învățământul primar
- Metodologia privind managementul temelor pentru acasă la *Educația tehnologică*
- Particularitățile formelor de organizare a activităților didactice în cadrul disciplinei *Educație tehnologică*
- Metodologia utilizării suportului didactic la disciplină
- Modalități de familiarizare a elevilor cu: modelarea artistică, colaje și decorațiuni, educația digitală, arta culinară și sănătatea, reciclarea creativă, activități agricole, meșteșuguri populare (arta acului) și robotica

Termeni-cheie: *proiectare a demersului didactic, strategii didactice de predare-învățare-evaluare, evaluare criterială prin descriptori, resurse și mijloace didactice, forme de organizare a activităților didactice, calitatea procesului educațional etc.*

EVOCARE

Comentariu în perechi: "Datoria unui profesor nu este de a impune sistemul vreunui filozof, oricare ar fi el. A da metoda sigură în căutarea adevărului și nimic mai mult – aceasta este datoria unui profesor, căci esențialul constă tocmai în libera argumentare lăsată elevilor." (T. Maiorescu)

Argumente în lanț. Calitatea procesului educațional depinde de..., deoarece...

1. Studierea în cheia *SINELG* a suportului informațional din Anexă: *Proiectarea și realizarea demersului educațional la disciplina "Educație tehnologică" și parcurgerea analitică a documentelor reglatoare.*

Repere metodologice privind organizarea procesului educațional la disciplina școlară *Educația tehnologică* în anul de studii 2019-2020 (https://mecc.gov.md/sites/default/files/20_educatia_tehnologica_ro_2019-2020_final.pdf): a) Codul Educației al Republicii Moldova, modificat LP138 din 17.06.16, MO184-192/01.07.16 art. 401 (01.07.2016); b) Planul-cadru pentru învățământul primar, gimnazial și liceal anul de studii 2019-2020 (nr. 321 din 29.03.2019); c) Curriculumul pentru învățământul primar (aprobat prin ordinul nr. 1124 din 20.07.2018); d) Ghidul de implementare a curriculumului pentru învățământul primar (2018).

Completarea tabelului *SINELG* comun al grupei.

Activitate pe echipe: **Echipa 1:** Proiectarea didactică a disciplinei *Educația tehnologică*. Detalieri și exemple de proiectare, a se vedea în curriculumul disciplinar și ghidul de implementare a curriculumului disciplinar. **Echipa 2:** Instrucțiunea privind completarea catalogului școlar. **Echipa 3:** Metodologia privind evaluarea criterială prin descriptori (ECD). **Echipa 4:** Instrucțiuni privind managementul temelor pentru acasă. *Discuție* în baza produsului realizat pe echipe.

2. *Analiza comparativă* a strategiilor didactice tradiționale și moderne aplicabile în cadrul orelor de educație tehnologică. Evidențierea diferențelor și completarea Graficului T (pe o foaie A3). *Examinarea în grup* a tabelului *Stil de lucru tradițional vs stil de lucru modern*.
3. *Identificarea și prioritizarea* metodelor didactice care pot fi preluate/adaptate pentru conceptul de *educație interculturală*. *Comunicarea în perechi* și expunerea opiniilor.
4. *Discuție la Carusel:* Ce funcții au mijloacele de învățământ în formarea competențelor? Ce câștigă elevii atunci când profesorul de educație tehnologică aplică mijloace de învățământ moderne? Ce câștigă profesorul care organizează și desfășoară lecții prin utilizarea mijloacelor moderne?

REFLECȚIE

Discuție dirijată: Particularitățile formelor de organizare a activităților didactice în cadrul disciplinei *"Educație tehnologică"*.

EXTINDERE

1. *Elaborarea discursului public* la tema: *Modalități de familiarizare a elevilor cu: modelarea artistică, colaje și decorațiuni, educația digitală, arta culinară și sănătatea, reciclarea creativă, activitățile agricole, meșteșugurile populare (arta acului) și robotica.*
2. *Tehnica Mozaic:* Proiectarea didactică de scurtă durată (a lecției) la *Educație tehnologică* în cheia educației interculturale și predarea unei secvențe colegilor prin jocul de rol *În școală*.

Tema 4. ACTIVITĂȚILE EXTRACURRICULARE ȘI EXTRAȘCOLARE LA EDUCAȚIE TEHNOLOGICĂ (proiect didactic secvențial)

Obiective:

Studentii vor fi capabili:

- să explice specificul activităților extracurriculare/extrășcolare la *Educație tehnologică*;
- să aprecieze rolul excursiilor (galerie de artă, muzeu, atelier de creație) în dezvoltarea culturii etnoartistice a elevilor ciclului primar;
- să argumenteze că activitățile extracurriculare de educație tehnologică sunt șansa copiilor de a-și dezvolta abilități esențiale pentru viață;
- să propună proiecte educative cu elemente de educație interculturală în contextul parteneriatului educațional.

Unități de conținut:

- Specificul activităților extracurriculare/extrășcolare la *Educație tehnologică*: planificare, proiectare didactică, forme și conținuturi
- Dezvoltarea activităților extracurriculare/extrășcolare prin intermediul proiectelor educaționale în contextul parteneriatului școală-familie-comunitate

Termeni-cheie: *activități extracurriculare și extrășcolare, educație interculturală, parteneriat școală-familie-societate.*

EVOCARE

Argumente în lanț: Educația mea nu s-a rezumat doar la cea formată în cadrul orelor de contact direct/într-un cadru instituționalizat, deoarece...

REALIZARE A SENSULUI

Brainwriting. Activitățile extracurriculare/extrășcolare la *Educație tehnologică* și oportunitățile acestora pentru EIC a elevilor: Ce există deja și ce ar mai putea fi inițiat? Studierea suportului, discuții pe echipe și înregistrarea concluziilor pe postere.

Activități educative/didactice desfășurate în școală/în afara clasei (Echipa 1); activități educative/didactice desfășurate în afara școlii (Echipa 2) și oportunitățile acestora pentru EIC a elevilor.

REFLECȚIE

Elaborarea/proiectarea scenariului activităților extracurriculare/extrășcolare la *Educație tehnologică* în cheia educației interculturale și simularea în grupa de studenți. Elaborarea/proiectarea scenariului activităților educative în cheia educației interculturale în contextul parteneriatului școală-familie-comunitate.

EXTINDERE

Organizarea de expoziții cu creații ale studenților: Hramul orașului, satului; Portul național, din nou în vogă; Mozaic cultural. Colaje și decorațiuni tradiționale ale diferitelor grupuri etnice etc.

Educația muzicală și didactica educației muzicale

Autor: Ludmila DARII

Tema 1. EDUCAȚIA MUZICALĂ ȘI DIDACTICA EDUCAȚIEI MUZICALE

Obiective:

Studentii vor fi capabili:

- să definească conceptele: *educație muzicală, didactica educației muzicale, fenomen cultural, valori ale educației muzicale*;
- să determine specificul didacticii educației muzicale;
- să analizeze competențele specifice ale profesorului de educație muzicală.

Unități de conținut:

- Educația muzicală ca fenomen cultural
- Didactica educației muzicale – delimitări conceptuale
- Profesorul ca actor și regizor al procesului de educație muzicală

Termeni-cheie: *educație muzicală, principii ale educației muzicale, didactică, principii didactice, educație interculturală, principii ale educației interculturale, competențe profesionale generale, competențe specifice culturii muzicale, competențe interculturale.*

EVOCARE

Crearea comunității de învățare – Să facem cunoștință. Metoda Dansând și trăind împreună. Prezentarea de către studenți a unui dans popular tradițional. Învățarea elementelor/figurilor dansului. Descoperirea simbolurilor asociate cu muzica tradițională. Fiecare etnie/minoritate prezintă un dans național.

Comentariu în perechi: „Fără muzică, viața ar fi o greșeală.” (Friedrich Nietzsche)

REALIZARE A SENSULUI

1. *Parcursarea analitică rezumativă* a curriculumului disciplinar. Profesorul prezintă, apoi fiecare student formulează, cel puțin, o întrebare.
2. *Așteptări și temeri de la curs* (prezentare frontală la tablă sau pe postere a ideilor scrise în mod individual pe fișe sau în caiete).
3. Prezentarea de către profesor a surselor de referință la disciplina dată: dicționare și enciclopedii, suporturi de curs, ghiduri metodologice, cercetări tematice, reviste de specialitate, cărți pentru copii și adolescenți/tineri, site-uri, bloguri etc.
4. *Activitate pe echipe:* Studiarea în detaliu a 3 concepte (noțiuni), prin cercetarea a cel puțin 3 surse: *educație muzicală, principii ale educației muzicale, didactică, principii didactice,*

educație interculturală, principii ale educației interculturale, competențe profesionale generale, competențe specifice culturii muzicale, competențe interculturale.

Subiectul cercetării	Sursa: titlu, autor, pagini (site)	Notițe, comentarii
----------------------	------------------------------------	--------------------

REFLECȚIE

1. *Lectură intensivă*, urmată de comentarii reflexive la tema: *Trăsăturile și preocupările unui cadru didactic deschis către diversitate* (Nedelcu A., 2008, pp.155-157). *Elaborarea portretului unui profesor de educație muzicală deschis către diversitate.*
2. *Introspectivă*: Mi-e ușor să fac parte unui cadru didactic deschis către diversitate... Îmi este dificil să promovez educația interculturală în școala de masă... Educația interculturală și educația muzicală se completează și se dezvoltă reciproc prin...

EXTINDERE

1. *Elaborarea discursului public și prezentarea acestuia în cadrul seminarului: Profesorul ca actor și regizor al procesului de educație muzicală.*
2. *Eseu reflexiv: Educația muzicală ca fenomen cultural.*

Tema 2. CURRICULUM DISCIPLINAR LA EDUCAȚIE MUZICALĂ (proiect didactic secvențial)

Obiective:

Studentii vor fi capabili:

- să explice concepția curriculumului la *Educație muzicală*, ediția 2018;
- să identifice elementele de noutate ale curriculumului la *Educație muzicală*;
- să aprecieze rolul disciplinei *Educație muzicală* pentru sensibilizarea diversității culturale;
- să analizeze curriculumul disciplinar și manualele școlare din perspectivă multi-/interculturală.

Unități de conținut:

- Elementele de noutate ale curriculumului la *Educație muzicală*, ediția 2018
- Profilul de formare al absolventului – cadru generator al elementelor de noutate ale curriculumului pentru învățământul primar
- Conexiuni interdisciplinare în contextul intercultural
- Curriculumul disciplinar și manualele școlare din perspectivă multi-/interculturală

Termeni-cheie: *curriculum disciplinar, conexiuni interdisciplinare, profilul absolventului, manual școlar, educație interculturală etc.*

EVOCARE

Crearea comunității de învățare. Zona X. Analiză interactivă: ce știu studenții despre propria cultură și ce știu alții despre această cultură; ce nu știu studenții despre această cultură, iar alții știu; ce știu studenții despre propria cultură și alții nu știu etc.

REALIZARE A SENSULUI

1. *GPP: Discuție* în baza documentelor afișate/enunțate. Parcurgerea analitico-comparativă a curriculumului la *Educație muzicală*, ediția 2010 (https://mecc.gov.md/sites/default/files/curriculum_scolar_clasele_i-iv_ro_2.pdf) și a curriculumului ediția 2018 (https://mecc.gov.md/sites/default/files/curriculum_primare_05.09.2018.pdf).
2. *Identificarea inovațiilor* din curriculumul la *Educație muzicală*, 2018.

Este cunoscut	Este nou, accept	Este contradictoriu cu ceea ce am știut/știu	Necesită documentare, voi reveni
---------------	------------------	--	----------------------------------

3. *Activitate pe echipe*. Analiza profilului de formare al absolventului în contextul concepției educației interculturale (*Surse pentru documentare*: Ursu L. Profilul de formare al absolventului – cadru generator al elementelor de noutate ale curriculumului pentru învățământul primar. În: *Didactica Pro...*, nr. 4-5 (116-117), 2019, pp. 32-36; Bocancea V. Corelarea profilului absolventului cu sistemul de competențe școlare. În: *Didactica Pro...*, nr. 4-5 (116-117), 2019 pp. 50-53).
4. *Activitate pe echipe*. Studiarea suportului informațional din Anexă: *Pedagogia diversității în acțiune – proba faptelor*. *Curriculumul intercultural* (Nedelcu A., 2008).

Echipa 1: Studiarea detaliată a unui instrument util în verificarea structurării adecvate a unui curriculum care valorifică diferențele culturale – *Ghidul de alcătuire a curriculumului multicultural*, elaborat de Consiliul Național pentru Studii Sociale din Statele Unite, revizuit în 1991. Sunt propuse anumite linii orientative, sub forma unor întrebări (17 la număr), cu o scală de răspuns cuprinsă între “foarte mult” și “deloc”. Evaluarea curriculumului intercultural, pp.129-130. *Activitate în perechi*: Construirea și completarea tabelului de evaluare a curriculumului actual la disciplina *Educație muzicală* din perspectiva interculturalității.

Echipa 2: Studiarea materialului din Anexă: *Auxiliare curriculare din perspectivă multiculturală*, analiza manualului după Sadkler (1978), p.127, și analiza după Council for Interracial Books for Children, pp.127-128. *Activitate în perechi*: Construirea și completarea tabelului de evaluare a manualului de *Educație muzicală*, clasa III.

Echipa 3: Studiarea materialului din Anexă: *Auxiliare curriculare din perspectivă multiculturală*: analiza manualului după Mok I. și Reinsch P. (1999) și structurate de Ciolan L. (2000), pp. 128-129. *Activitate în perechi*: Construirea și completarea tabelului de evaluare a manualului de *Educație muzicală*, clasa IV.

REFLECȚIE

Prezentarea rezumativă a produsului realizat pe echipe. Tabelul de evaluare completat.

EXTINDERE

1. Elaborarea și prezentarea la seminarul următor a discursului public *Conexiuni interdisciplinare în context intercultural*.
2. Studiarea în detalii a conținuturilor generice și a subiectelor tematice recomandate în Curriculumul Național (ediția 2018) pentru zilele de activități transdisciplinare prin prisma educației interculturale (după Marin M., 2019. În: Atelier de dezbateri).

Tema 3. PROIECTAREA DIDACTICĂ ȘI REPERE METODOLOGICE PRIVIND PREDAREA-ÎNVĂȚAREA-EVALUAREA DISCIPLINEI

Obiective:

Studentii vor fi capabili:

- să caracterizeze specificul proiectării didactice de lungă durată (anuală, semestrială) și de scurtă durată (a unei lecții) la disciplina *Educație muzicală*;
- să selecteze și să analizeze strategii didactice de predare-învățare specifice educației muzicale;
- să caracterizeze tipuri de exerciții specifice educației muzicale;
- să determine particularitățile formelor de organizare a activităților didactice în cadrul disciplinei *Educație muzicală*;
- să caracterizeze esența conceptului de *evaluare criterială prin descriptori*;
- să elaboreze recomandări pentru utilizarea optimă a suportului didactic la *Educație muzicală*;
- să formuleze sugestii pentru managementul temelor de casă;
- să propună modalități eficiente de familiarizare a elevilor cu: limbajul muzical, expresivitatea și descriptivitatea muzicii, creații muzicale de proporții, tezaurul folclorului muzical etc.

Unități de conținut:

- Proiectarea didactică de lungă durată (anuală, semestrială) și de scurtă durată (a unei lecții)
- Specificul metodelor de învățământ utilizate în educația muzicală
- Metodologia de evaluare criterială prin descriptori
- Metodologia privind managementul temelor pentru acasă la *Educație muzicală*
- Particularitățile formelor de organizare a activităților didactice/de învățare în cadrul disciplinei
- Metodologia utilizării suportului didactic la *Educație muzicală*
- Modalități de familiarizare a elevilor cu: limbajul muzical, expresivitatea și descriptivitatea muzicii, caracterul variat al muzicii, forme muzicale, creații muzicale de proporții, tezaurul folclorului muzical etc.

Termeni-cheie: *proiectare didactică, strategii de predare-învățare, evaluare criterială, descriptori, forme de organizare a activităților didactice, suport didactic etc.*

EVOCARE

Comentariu în perechi: „Ce ascult, uit. Ce văd, îmi amintesc. Ce practic, știu să fac.” (Confucius)

REALIZARE A SENSULUI

1. *Discuție la Carusel:* Ce câștigă elevii al căror profesor elaborează proiecte didactice de scurtă durată de calitate? Ce câștigă profesorul care organizează și desfășoară lecțiile prin aplicarea unor proiecte didactice de calitate? Ce rol are proiectarea didactică de lungă durată elaborată pe baza principiilor educației interculturale în formarea/dezvoltarea competențelor generale, specifice și interculturale la elevi?

2. *Analiza comparativă* a strategiilor didactice tradiționale și moderne aplicabile în cadrul orelor de educație muzicală. Evidențierea diferențelor și completarea *Graficului T* (pe o foaie A3). Examinarea în grup a tabelului *Stil de lucru tradițional versus stil de lucru modern*.
3. *Argumente în lanț*: Aplicarea mijloacelor moderne în promovarea orelor de educație muzicală oferă multiple oportunități pentru..., deoarece... Cele mai utilizate mijloacele didactice de către profesori în cadrul lecțiilor de educație muzicală sunt..., deoarece...

REFLECȚIE

Discuții în grup și propunerea de soluții pentru rezolvarea problemei: Ești profesor și te confrunți cu un număr mare de absențe. Unii dintre elevii care lipsesc nu doresc să frecventeze lecțiile dvs., fiindcă li se par plictisitoare, alții consideră informația greu accesibilă și le vine greu să înțeleagă cele predate. Doi elevi de o etnie au organizat proteste și au refuzat să mai participe la activități legate cu lucrul în echipe.

EXTINDERE

1. Tehnica *Mozaic*: Studierea, proiectarea unei secvențe didactice și predarea, prin jocul de rol *În școală*, a modulelor din curriculumul la disciplina *Educație muzicală* în cheia educației interculturale.
2. Organizarea unei mese rotunde cu studenți, profesori de educație muzicală, masteranzi/învățători (absolvenți ai specialității *Pedagogia învățământului primar și limba engleză USM*) la tema: *Modalități eficiente de familiarizare a elevilor cu: limbajul muzical, expresivitatea și descriptivitatea muzicii, creații muzicale de proporții, tezaurul folclorului muzical etc.*

Tema 4. ACTIVITĂȚILE EXTRACURRICULARE ȘI EXTRAȘCOLARE LA DISCIPLINA EDUCAȚIE MUZICALĂ

Obiective:

Studenții vor fi capabili:

- să explice specificul activităților extracurriculare/extrașcolare de educație muzicală;
- să aprecieze rolul excursiilor în dezvoltarea culturii etnoartistice a elevilor ciclului primar;
- să argumenteze necesitatea revenirii la valorile etnoculturale și a educației elevilor prin cunoașterea creațiilor muzicale;
- să propună proiecte instructiv-educative cu elemente de educație interculturală în contextul parteneriatului educațional.

Unități de conținut:

- Particularități ale activităților extracurriculare/extrașcolare la disciplina *Educație muzicală*: forme, conținuturi, algoritmi de proiectare didactică
- Rolul excursiilor în dezvoltarea școlarului mic
- Parteneriatul educațional școală-familie-comunitate în ciclul primar

Termeni-cheie: *activități extracurriculare și extrașcolare, educație interculturală, parteneriat școală-familie-societate etc.*

EVOCARE

Ce emoții trăiți atunci când vă amintiți de unele activități organizate în liceul pe care l-ați absolvit sau al universității? Exemplificați.

Activitate pe echipe. Elaborarea de mesaje colegilor de grupă prin care să-i convingi să organizeze și să participe la activități extracurriculare/extrașcolare de educație muzicală.

Discuție la Carusel:

1. Ce rol și ce pondere au activitățile extracurriculare și extrașcolare în formarea/dezvoltarea personalității elevului, a competențelor generale și specifice disciplinei, a competenței interculturale?
2. Ce scop urmăresc activitățile extracurriculare și extrașcolare? Argumentați prin exemple.
3. Ce valori și atitudini sunt promovate în cadrul activităților extracurriculare și extrașcolare? Enumerați și alte valori, atitudini.
4. Care sunt componentele eficienței activităților extracurriculare și extrașcolare? Argumentați.
5. Ce principii trebuie să stea la baza organizării activităților extracurriculare și extrașcolare?
6. Ce forme de organizare a activităților extracurriculare și extrașcolare cunoașteți?
7. Ce calități trebuie să posede un profesor de educație muzicală pentru a organiza eficient activitatea copiilor sau/și activitățile comune cu părinții?

Dezbateri pe echipe și înregistrarea concluziilor pe postere, în care să fie înscrise cel puțin 5 probleme de natură pedagogică, socială, culturală, materială, financiară cu care se confruntă profesorul de educație muzicală în organizarea activităților și soluții de rezolvare a acestora.

REFLECȚIE

Lectură intensivă, urmată de analiza proiectelor activităților extracurriculare din perspectiva educației interculturale a elevilor. *Comentarii reflexive.* Teme propuse: *Proiectarea și organizarea unui festival de muzică folk; Proiectarea și organizarea unui festival de teatru.*

Sursă pentru informare/documentare: Exemple de bune practici *Proiectarea activităților extracurriculare* (http://red.ismb.ro/doc/VOLUM%202_Exercitii%20de%20dirigentie.pdf)

Concluzionăm și împărtășim (oral sau în scris – la alegere). Această temă m-a provocat prin.... Noutatea ei aș putea-o rezuma astfel..... Vreau să întreb despre....

EXTINDERE

Proiectarea și organizarea împreună cu colegii de grupă a unei activități consacrate unui eveniment intercultural. Elaborarea/proiectarea scenariului unor activități educative în contextul parteneriatului școală-familie-comunitate. Proiectarea și organizarea unui proiect educațional cultural-muzical *Muzică și artă prin suflet de copil* în contextul parteneriatului școală-familie-comunitate.

Educația plastică și didactica educației plastice

Autor: Ludmila DARII

Tema 1. INTRODUCERE ÎN DIDACTICA EDUCAȚIEI PLASTICE (proiect didactic secvențial)

Obiective:

Studentii vor fi capabili:

- să definească noțiunile: *educație plastică, didactica educației plastice, competențe generale, competențe specifice ale cadrului didactic*;
- să definească educația plastică ca fenomen cultural;
- să explice aspecte teoretice și metodologice ale didacticii disciplinei *Educația plastică*;
- să analizeze competențele generale, specifice și interculturale ale cadrului didactic.

Unități de conținut:

- Educația plastică ca fenomen cultural
- Didactica educației plastice ca obiect de studiu
- Competențele generale și specifice ale viitorilor profesori de educație plastică

Termeni-cheie: *educație plastică, principii ale educației plastice, didactica educației plastice, principii didactice, educație interculturală, principii ale educației interculturale, competențe generale, competențe specifice, competențe interculturale.*

EVOCARE

Fereastra Johari. Analiză interactivă: Ce știu studenții despre ei și ce știu alții despre ei? Ce nu știu alții despre ei? Ce nu știu studenții despre ei, iar alții știu?

REALIZARE A SENSULUI

Parcursul analitic rezumativ a curriculumului disciplinei *Educația plastică și didactica educației plastice*. Profesorul prezintă, apoi fiecare student formulează, cel puțin, o întrebare.

- a) *Așteptări și temeri de la curs* (prezentare frontală la tablă sau pe postere) a ideilor scrise în mod individual pe fișe sau în caiete.
- b) Prezentarea de către profesor a surselor de referință la disciplina dată: dicționare și enciclopedii, cercetări tematice, reviste de specialitate, cărți pentru copii și adolescenți/tineri, site-uri, bloguri etc.
- c) Studierea în detalii a câte 3 concepte (noțiuni). Cercetarea a minimum 3 surse privind noțiunile alese. Completarea *Agendei cu notițe paralele* cu informații din sursele consultate.

Concepte	Definiții esențiale (titlul sursei, autorul, paginile sau sursa online)	Completări și precizări proprii Intersectarea din perspectivă multi-/interculturală
----------	--	--

REFLECȚIE

1. *Comentarea în perechi a citatului/afirmației:*
 - „Profesorii care dezvoltă o educație interculturală nu sunt niște „produse speciale” ale unui sistem paralel cu cel al școlii de masă, inventați special pentru a rezolva problemele elevilor diferiți, ci sunt pur și simplu profesori buni.” (după Nedelcu A., 2008, p.157)
 - „Dimensiunea interculturală a predării nu este o caracteristică adăugată artificial în anumite tipuri de școli sau contexte, ci trebuie să fie o constantă a actului didactic.” (după Nedelcu A., 2008, p. 157)
 - „Ca grup, profesorii competenți intercultural – profesorii de succes din clasele multiculturale – nu sunt legați de anumite cunoștințe secrete sau de o pedagogie exclusivă, ci de capacitatea certă de a se focaliza pe susținerea elevilor pentru ca aceștia să progreseze. Pentru a atinge astfel de obiective, acești profesori își pun în joc toată perseverența și flexibilitatea.” (Bechtol F., 1999; după Nedelcu A., 2008, p.157)
2. *Argumente în lanț:* Profesorii eficienți în contexte educaționale diverse din punct de vedere cultural, etnolingvistic au aceleași calități și comportamente ca și ceilalți profesori considerați buni, *deoarece* sunt competenți în domeniul disciplinei pe care o predau, conduc cu tact actul educațional...
3. *Introspectivă:* Mi-e ușor să fiu un cadru didactic deschis către diversitate... Îmi este dificil să promovez educația interculturală în școala de masă... Educația interculturală și educația plastică se completează și se dezvoltă reciproc prin...

EXTINDERE

Eseu reflexiv: Educația plastică ca fenomen cultural.

Tema 2. CURRICULUMUL DISCIPLINAR LA EDUCAȚIA PLASTICĂ (proiect didactic secvențial)

Obiective:**Studentii vor fi capabili:**

- să identifice elementele structurale ale curriculumului la *Educația plastică* și corelațiile dintre acestea;
- să stabilească interacțiunea disciplinelor ciclului estetic;
- să aprecieze rolul disciplinei *Educația plastică* pentru sensibilizarea diversității culturale prin valorificarea artei naționale și universale;
- să analizeze curriculumul și manualele școlare la disciplină și din perspectivă multi-/interculturală;

- să analizeze particularitățile sistemului/principiului modular de instruire, specificul abordării curriculare.

Unități de conținut:

- Curriculumul la *Educația plastică*. Elemente de noutate
- Profilul de formare al absolventului – cadru generator al elementelor de noutate ale curriculumului pentru învățământul primar
- Conexiuni interdisciplinare în contextul intercultural
- Rolul disciplinei *Educația plastică* în dezvoltarea sensibilității estetice, a diversității culturale
- Curriculumul și manualele școlare la disciplina *Educația plastică* din perspectiva formării competenței interculturale la elevi

Termeni-cheie: curriculum, profilul absolventului, conexiuni interdisciplinare, manuale școlare etc.

EVOCARE

Comentariu în perechi: "Învățarea artei (prin artă) îi ajută pe elevi să-și afirme identitatea culturală și să-și înțeleagă originile și istoriile; să-și clasifice atitudinile, credințele, valorile în relație cu produsele artistice ale propriei culturi, să reflecteze asupra lor; să valorizeze contribuția artelor în propria existență, cea a comunității, a societății și a lumii în care trăiesc; să reflecteze asupra credințelor, valorilor și atitudinilor altor culturi și a modului în care diferă de cele proprii; să înțeleagă formele de valorizare a artei în diferite societăți și culturi." (The Arts in the New Zealand Curriculum, 1992. În: Anca Nedelcu, 2008, p. 126)

REALIZARE A SENSULUI

1. GPP: *Discuție în baza documentelor afișate/enunțate*. Parcurgerea analitico-comparativă a curriculumului la *Educația plastică*, ediția 2010 (https://mecc.gov.md/sites/default/files/curriculum_scolar_clasele_i-iv_ro_2.pdf) și a curriculumului ediția 2018 (https://mecc.gov.md/sites/default/files/curriculum_primare_05.09.2018.pdf).
2. *Identificarea inovațiilor în curriculumul la Educația plastică*, ediția 2018.

Este cunoscut	Este nou acceptat	Este contradic-toriu	Necesită documentare, voi reveni
---------------	-------------------	----------------------	----------------------------------

3. *Activitate pe echipe*. Analiza profilului de formare al absolventului în contextul concepției educației interculturale (*Surse pentru documentare*: Ursu L. Profilul de formare al absolventului – cadru generator al elementelor de noutate ale curriculumului pentru învățământul primar. În: *Didactica Pro...*, nr. 4-5 (116-117), 2019, pp. 32-36; Bocancea V. Corelarea profilului absolventului cu sistemul de competențe școlare. În: *Didactica Pro...*, nr. 4-5 (116-117), 2019, pp. 50-52).
4. *Activitate pe echipe*. Studiarea suportului informațional din Anexă: *Pedagogia diversității în acțiune – proba faptelor*. Curriculumul intercultural (după Nedelcu A., 2008).

Echipa 1: *Studiarea în detaliu a unui instrument util în verificarea structurării adecvate a unui curriculum care valorifică diferențele culturale: Ghidul de alcătuire a curriculumului multicultural*, elaborat de Consiliul Național pentru Studii Sociale din Statele Unite, revizuit în 1991. Sunt pro-

puse anumite linii orientative, sub forma unor întrebări (17 la număr), cu o scală de răspuns cuprinsă între „foarte mult” și „deloc”. Evaluarea curriculumului intercultural, pp.129-130. *Activitate în perechi*: Construirea și completarea tabelului de evaluare a curriculumului actual la disciplina *Educația plastică* din perspectiva interculturalității.

Echipa 2: *Studierea materialului din Anexă: Auxiliare curriculare din perspectivă multiculturală*, analiza manualului după Sadler (1978), p.127, și analiza după Council for Interracial Books for Children, pp.127-128. *Activitate în perechi*: Construirea și completarea tabelului de evaluare a manualului pentru *Educația plastică*, clasa III.

Echipa 3: *Studierea materialului din Anexă: Auxiliare curriculare din perspectivă multiculturală*, analiza manualului după Mok I. și Reinsch P. (1999) și structurate de Ciolan L. (2000), pp. 128-129. *Activitate în perechi*: Construirea și completarea tabelului de evaluare a manualului pentru *Educația plastică*, clasa IV.

REFLECȚIE

Prezentarea rezumativă a produsului realizat pe echipe. Tabelul de evaluare completat.

EXTINDERE

Studierea în detalii a conținuturilor generice și a subiectelor tematice recomandate în Curriculumul Național (ediția 2018) pentru zilele de activități transdisciplinare prin prisma educației interculturale (după Marin M., 2019. În: Atelier de dezbateri).

Tema 3. PROIECTAREA DIDACTICĂ ȘI REPERE METODOLOGICE PRIVIND PREDAREA-ÎNVĂȚAREA-EVALUAREA DISCIPLINEI (*proiect didactic secvențial*)

Obiective:

Studentii vor fi capabili:

- să explice algoritmul proiectării didactice de lungă durată (anuală, semestrială) și de scurtă durată (a unei lecții);
- să analizeze strategii didactice de predare-învățare în cadrul lecțiilor de educație plastică;
- să stabilească criterii de selectare a metodelor didactice interactive oportune lecțiilor desfășurate în cadrul disciplinei;
- să adapteze metodele didactice interactive pentru formarea competențelor la elevi în cadrul lecțiilor de educație plastică;
- să explice metodologia evaluării criteriale prin descriptorii în învățământul primar;
- să argumenteze utilitatea portofoliului la disciplina *Educația plastică*;
- să formuleze sugestii pentru managementul temelor de casă;
- să analizeze forme de organizare a activităților didactice în cadrul lecției;
- să analizeze modalități de dezvoltare a capacităților de cooperare și de conlucrare în grupuri de lucru eterogene;
- să elaboreze secvențe de lecție prin care să promoveze educația interculturală etc.

Unități de conținut:

- Algoritmul proiectării didactice de lungă durată (anuală, semestrială) și de scurtă durată (a unei lecții)
- Strategii didactice de predare-învățare în cadrul lecțiilor de educație plastică
- Metodologia evaluării criteriale prin descriptori în învățământul primar
- Metodologia privind managementul temelor pentru acasă la *Educația plastică*
- Particularitățile formelor de organizare a activităților didactice în cadrul disciplinei *Educația plastică*
- Metodologia utilizării suportului didactic la *Educația plastică*
- Metodica formării cunoștințelor despre ramurile, genurile, speciile artei plastice; pictură; grafică, sculptură; artă decorativ-aplicativă; arhitectură națională și universală
- Modalități de familiarizare a elevilor cu: alfabetul artei plastice, elemente de limbaj plastic, materiale și tehnici de artă etc.

Termeni-cheie: *proiectare, demers didactic, strategii didactice de predare-învățare, evaluare criterială prin descriptori, resurse și mijloace didactice, forme de organizare a activităților didactice etc.*

EVOCARE

Argumente în lanț:

- Calitatea procesului educațional depinde de..., deoarece.....
- Calitatea proiectului didactic de lungă durată depinde de..., deoarece.....
- Calitatea proiectului didactic de scurtă durată depinde de..., deoarece.....

REALIZARE A SENSULUI

1. *Lectură intensivă*, urmată de comentarii reflexive la tema: *Metode de lucru în școala multiculturală* (după Nedelcu A., 2008, pp. 136-137). Identificarea și prioritizarea metodelor didactice și a formelor de organizare care pot fi preluate/adaptate în realizarea educației interculturale. Comunicarea în perechi și expunerea opiniilor.
2. *Diagrama Venn*: Mijloace de învățământ tradiționale și moderne. Concluzii și întrebări.

REFLECȚIE

Tehnica Mozaic: Studiarea, proiectarea unei secvențe didactice și predarea colegilor, prin jocul de rol *În școală*, a modulelor din curriculumul pentru disciplina *Educația plastică* în contextul educației interculturale.

EXTINDERE

Discurs public în baza unui poster tematic, a 5-7 slide-uri PPT: *Educație interculturală în cadrul orelor de artă plastică*.

Eseu reflexiv: *Cei mai cunoscuți pictori și operele lor celebre, Arta plastică în antichitate* (la alegere).

Tema 4. ACTIVITĂȚILE EXTRACURRICULARE ȘI EXTRAȘCOLARE LA DISCIPLINA *EDUCAȚIA PLASTICĂ*

Obiective:

Studentii vor fi capabili:

- să explice specificul activităților extracurriculare/extrașcolare la *Educația plastică*;
- să aprecieze rolul excursiilor în dezvoltarea culturii etnoartistice a elevilor ciclului primar;
- să argumenteze necesitatea revenirii la valorile etnoculturale și a educației elevilor prin cunoașterea artei decorativ-aplicative, a artei tradiționale etc.
- să propună proiecte instructiv-educative cu elemente de educație interculturală în contextul parteneriatului educațional.

Unități de conținut:

- Specificul activităților extracurriculare/extrașcolare la *Educația plastică*: forme, conținuturi, algoritm de proiectare didactică
- Rolul excursiilor în dezvoltarea culturii etnoartistice a elevilor ciclului primar
- Activități extracurriculare/extrașcolare de promovare a artelor naționale/universale în contextul parteneriatului școală-familie-comunitate

Termeni-cheie: *activități extracurriculare și extrașcolare, educație interculturală, parteneriat școală-familie-societate.*

EVOCARE

Comentariu în perechi: "Rădăcinile educației sunt amare, dar fructele sunt dulci." (Aristotel)

REALIZARE A SENSULUI

Discuție/interviu cu un cadru didactic sau masterand și înregistrarea răspunsurilor pe postere, în care să fie înscrise probleme de natură pedagogică, socială, culturală, materială, financiară cu care se confruntă profesorul de educație plastică în organizarea activităților extracurriculare/extrașcolare și soluții de rezolvare a acestora.

Lectură intensivă, urmată de analiza proiectelor activităților extracurriculare din perspectiva oportunității acestora pentru EIC a elevilor. *Comentarii reflexive*. Teme propuse: *Crăciunul pe mapamond; Parada culturilor; Prietenii lui Harry Potter; Și școala mea e magică!*.

Sursă pentru informare/documentare: Exemple de bune practici *Proiectarea activităților extracurriculare* (http://red.ismb.ro/doc/VOLUM%202_Exercitii%20de%20dirigentie.pdf).

Argumentarea necesității revenirii la valorile etnoculturale și a educației elevilor prin cunoașterea artei decorativ-aplicative, a artei tradiționale.

REFLECȚIE

Schimb de experiență: Formarea competenței interculturale în cadrul orelor de educație plastică în școala de azi. Experiențe de succes promovate la diferite trepte de școlaritate, în comunitate.

EXTINDERE

Proiectarea scenariului și desfășurarea activității extracurriculare/extrașcolare la *Educația plastică*: excursii la muzee, expoziții, galerii de artă, ateliere ale artiștilor plastici etc.

Eseu reflexiv: Rolul excursiilor în dezvoltarea culturii etnoartistice a elevilor ciclului primar.

Didactica limbii și literaturii române

Autori: Elena BANARI, Marcela ADAM

Tema 1. SPECIFICUL DISCIPLINEI DIDACTICA LIMBII ȘI LITERATURII ROMÂNE

Obiective:

Studentii vor fi capabili:

- să identifice repere pentru didactica educației interculturale;
- să stabilească dimensiuni de interferență didactică între disciplina *Limba și literatura română* și educația interculturală;
- să analizeze standardele de competență profesională;
- să distingă specificul și necesitatea competențelor interculturale;
- să contureze profilul profesorului de limbă și literatură română competent intercultural.

Unități de conținut:

- Aspecte didactice ale educației interculturale
- Profilul profesorului de limbă și literatură română în contextul globalizării, al multiculturalității și al incluziunii
- Standarde de competență profesională: competențe interculturale. Profesorul competent intercultural

Termeni-cheie: *subdomenii disciplinare, metodică/didactică, didactică generală, didactică specială, principii metodologice, proces de predare-învățare-evaluare, competențe profesionale, competență interculturală.*

EVOCARE

Reflecți – Analizați în grup – Prezențați.

- Reflecți: ce înseamnă *globalizare, interculturalitate, multiculturalitate*? Împărtășiți părerile în grup.
- Identificați în cadrul grupului câte 3 exemple pentru fiecare concept.
- Formulați o explicație pe care o veți prezenta auditoriului cu privire la semnificația acestor concepte în raport cu evoluția societății contemporane?

REALIZARE A SENSULUI

Brainstorming în grup. Timp de 3 minute, înregistrați în grup idei cu privire la noțiunile: *educația interculturală, didactica educației interculturale*. Formulați și prezentați scopul fiecărei dimensiuni în parte.

Diagrama Venn. Analizând structura didacticii specialității, ilustrați prin diagrama Venn punctele de interferență a celor două domenii: *didactica limbii și literaturii române și didactica educației interculturale*.

Activitate în grup. Citiți fragmentul. Identificați modalitățile prin care se formează competența interculturală.

„Competența interculturală se formează prin toate dimensiunile educației, prin diferite arii curriculare și activități extracurriculare. Ea rareori este formalizată în subiect concret de învățare, mult mai des fiind dezvoltată indirect, prin crearea unor contexte specifice, noi, profesorii, urmând să le oferim elevilor modele practice de comportament în acest sens. Observarea, imitarea și replicarea comportamentelor respective de către elevi deseori au o valoare mai mare decât discuțiile despre necesitatea respectării diversității. Prin propriul comportament, profesorul, conștient sau inconștient, influențează pozitiv sau negativ formarea competenței interculturale la elevi. În acest context, fiecare dintre noi ar trebui să se întrebe: „În ce măsură am dezvoltat competența interculturală? Ce modele comportamentale observă discipolii mei?” (Duhlicher O., p. 4).

Pornind de la reflecțiile în baza fragmentului analizat:

Grupul I: Identificați 3-4 aspecte prin care disciplina *Limba și literatura română* contribuie la formarea competenței interculturale.

Grupul II: Comentați rolul profesorului de limbă și literatură română în formarea competenței interculturale.

REFLECȚIE

- Analizați tabelele domeniilor de competență profesională a cadrelor didactice din Republica Moldova și Norvegia:

Domenii de competență profesională în Republica Moldova	Domenii de competență profesională în Norvegia
1. Proiectarea didactică	1. Competența interpersonală
2. Mediul de învățare	2. Competența psihopedagogică
3. Procesul educațional	3. Competența științifică și metodică
4. Dezvoltarea profesională	4. Competența de organizare
5. Parteneriatele educaționale	5. Colaborarea cu colegii
	6. Capacitatea de a implica și celelalte medii educaționale
	7. Capacitatea de reflecție

- Exprimați-vă părerea cu privire la observațiile constatate.

EXTINDERE

Realizatorii proiectului TICKLE, implementat în Norvegia în cadrul Programului Comenius (2007), au descris cum se manifestă competența interculturală în cele șapte domenii de competență profesională a celui care se ocupă de educație (vezi Anexa 1).

- Având drept exemplu acest tabel, completați Tabelul *Standarde de competență profesională a cadrelor didactice din învățământul general din Republica Moldova* pe dimensiunea *competență interculturală*.
- Realizați un eseu cu tema *Profilul profesorului de limbă și literatură română în școala contemporană*.

ANEXA 1

Domenii de competență a profesorului	Profesorul competent din punct de vedere intercultural
1. Competența interpersonală	– cunoaște și respectă originea culturală diferită a elevilor săi; – este conștient de propria cultură și receptiv față de persoanele care provin din alte medii culturale; – este conștient că are prejudecăți; – creează momente de întâlnire, de relaționare între elevi aparținând unor culturi diferite; – discută deschis despre diferențe și asemănări, ceea ce permite identificarea prejudecăților.
2. Competența psihopedagogică	– este empatic față de situațiile de viață ale copiilor din alte culturi; – încurajează elevii să prezinte elementele specifice culturii lor; – discută deschis despre conflictele de ordin cultural, descoperind soluțiile împreună cu toți elevii; – analizează și raportează normele și valorile diferitelor culturi la normele clasei de elevi.
3. Competența științifică și metodică	– utilizează modele didactice adecvate din perspectiva educației interculturale; – alege cea mai potrivită abordare pentru grupul său; – se asigură că mediul de lucru reflectă diversitatea culturală a clasei (amenajarea sălii, materialele utilizate – manuale, caiete, fișe etc.).
4. Competența de organizare	– este capabil să gestioneze clasa astfel încât elevii aparținând unor culturi diferite să se descopere unul pe celălalt; – acordă o atenție deosebită evenimentelor reprezentative pentru cultura de origine a elevilor; – discută și negociază cu elevii normele de grup.
5. Colaborarea cu colegii	– colaborează cu profesorii aparținând altor culturi, în vederea obținerii unui feedback cu privire la modul în care tratează situațiile interculturale.
6. Capacitatea de a implica și celelalte medii educaționale	– cooperează cu parteneri din afara școlii (părinți, instituții, organizații) aparținând altor culturi, pentru a le permite elevilor să intre în contact cu diversitatea culturală.
7. Capacitatea de reflecție	– oferă feedback colegilor privind stilul lor de a aborda situațiile interculturale; – reflectează asupra cunoștințelor, abilităților și aptitudinilor sale; – este preocupat de felul său de a fi și de propria cultură, precum și de modul în care acestea influențează relația cu elevii și activitatea educațională.

Tema 2. CONȚINUTUL PROCESULUI DE PREDARE-ÎNVĂȚARE-EVALUARE LA LIMBA ȘI LITERATURA ROMÂNĂ. ACTE NORMATIVE ȘI DOCUMENTE ȘCOLARE ÎN CONTEXTUL MODERNIZĂRII PROCESULUI DE ÎNVĂȚĂMÂNT

Obiective:

Studentii vor fi capabili:

- să analizeze sub aspect comparativ actele normative și documentele școlare;
- să estimeze rolul competenței interculturale și al celei de incluziune în cadrul sistemului de competențe contemporane.

Unități de conținut:

- Acte normative și documente școlare în contextul modernizării procesului de învățământ
- Adaptarea documentelor școlare la specificul școlii și al comunității școlare, multiculturale

PRELEGERE INTENSIFICATĂ

EVOCARE

Tabelul predicțiilor.

- Studenții sunt invitați să anticipeze ideile care urmează să fie dezbătute la oră și să înscrie într-un tabel predicțiile cu privire la aspectele abordate în cadrul prelegerii, pornind de la cuvintele-cheie din titlu.
- *Discuție rezumativă.*

REALIZARE A SENSULUI

Metoda *Mozaicul*. Din cele 3 grupuri-casă formate, studenții se regroupează, în baza a 3 texte diferite (vezi Anexa 2), formând 3 grupuri de experți. Analizați în grupul de experți textul și identificați:

- Care sunt provocările lumii contemporane?
- Care sunt provocările învățământului contemporan?
- Deduceți finalitatea scontată în baza schimbărilor înregistrate.

După discuția în grupul de experți se revine la grupul-casă, unde fiecare reprezentant al grupurilor de experți prezintă constatările făcute și împreună cu colegii din grupul-casă formulează răspunsul complet la aceleași întrebări.

Prezentarea analizei.

- Formulați, în baza informației analizate, competențele tânărului contemporan;
- Identificați 5 argumente prin care să probați importanța competenței interculturale la orele de limbă și literatură română.

REFLECȚIE

- Reflectați, într-un eseu de 5 minute, asupra evoluției sistemului educațional în raport cu provocările contemporane.

EXTINDERE

- Realizați o notă informativă cu privire la rolul actelor normative și al documentelor școlare în organizarea procesului instructiv-educativ.
- Întocmiți o listă de propuneri prin care să adaptați documentația școlară la specificul multietnic al școlii.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

1. Cerghit I. Sisteme de instruire alternative și complementare. Iași: Polirom, 2008.

Resurse Internet

2. Duhlicher O. Competența de educație interculturală, dimensiune a comportamentului profesional al profesorului. În: Ex Cathedra. Pe: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/Competenta%20de%20educatie%20interculturala.pdf
3. Goraș-Postică V. (coord.) Competența interculturală. Auxiliar didactic. Chișinău, Centrul Educațional PRO DIDACTICA, 2015. 172 p. Pe: http://prodidactica.md/wp-content/uploads/2017/07/Competenta_Interculturala.pdf
4. Standarde de competență profesională a cadrelor didactice din învățământul general. Chișinău: Ministerul Educației al Republicii Moldova, 2016. Pe: https://mecc.gov.md/sites/default/files/standarde_cadre_didactice.pdf
5. Educația interculturală. Curriculum școlar. Clasele I-IX, Chișinău, 2012. Pe: https://mecc.gov.md/sites/default/files/educatia_interculturala_clasele_i-ix.pdf
6. Ivasiuc A., Koreck M., Kóvári R. Educația interculturală: de la teorie la practică. Implementarea educației interculturale în școli multietnice din România. 2010. Pe: https://www.academia.edu/23176823/Educa%C5%A3ia_intercultural%C4%83_de_la_teorie_la_practic%C4%83

ANEXA 2

Grupul de experți I. Educația interculturală – o preocupare europeană de lungă durată

Diversitatea culturală a fost și este o stare de fapt caracteristică a societăților europene. Conștientizarea coexistenței unor grupuri culturale distincte în cadrul aceleiași entități statale reclamă necesitatea instituirii dialogului intercultural. Educația interculturală și-a făcut apariția pe agenda politică a Europei odată cu școlarizarea copiilor imigranților din societățile vest-europene și a trecut prin 3 stadii de conștientizare: 1. În primul stadiu al educației interculturale, diferența este percepută și tratată ca o țară; 2. În al doilea stadiu, copiilor imigranților li se recunoaște dreptul de a beneficia de ore de studiu al propriilor limbi, culturi și religii, însă în afara procesului de școlarizare din sistemul de învățământ formal, și în afara oricărui dialog intercultural cu elevii majoritari; 3. În cel de-al treilea stadiu, paradigma actuală a educației interculturale, diferența constituie o bogăție și se promovează dialogul intercultural între diferitele grupuri din societate.

La nivel internațional, în anul 1966, în cadrul Înaltului Comisariat al Națiunilor Unite pentru Drepturile Omului, se semnează Convenția Internațională privind Drepturile Economice, Sociale și Culturale, care stipulează că „educația va permite tuturor persoanelor să participe efectiv într-o societate liberă, să promoveze înțelegerea, toleranța și prietenia între toate națiunile și toate

grupurile rasiale, etnice sau religioase”.

La nivel European, în anul 1970 - este adoptată Rezoluția (70) 35, care marchează interesul pentru asigurarea dreptului la educație al copiilor imigranților din societățile occidentale.

Anul 1984 – marchează o schimbare de paradigmă, în cadrul căreia se recunoaște caracterul pozitiv al integrării populațiilor rezultate în urma migrației și contribuția lor la dezvoltarea societăților „gază”. Odată cu aceasta se recunoaște necesitatea introducerii în învățământ a unui dialog intercultural, și formarea inițială și continuă a cadrelor didactice în domeniul interculturalității.

Anul 1989 – Recomandarea 1093 reiterează importanța aplicării principiilor educației interculturale, ca unic instrument de pregătire a generațiilor viitoare la conviețuirea în cadrul unor „societăți pluriculturale”.

Schimbările politice din 1989 introduc Europa de Est pe agenda Uniunii Europene, din punct de vedere al cooperării în domeniul interculturalității.

Forul European, la diferite etape, a făcut mai multe Recomandări care au nuanțat aspectele educației interculturale funcție de contextul social-politic traversat de Comunitatea Europeană.

Recomandarea 1346 (1997) privind educația referitoare la drepturile omului afirmă că la baza atitudinilor rasiste, xenofobe și discriminatorii se află ignoranța principiilor drepturilor omului, dar și a grupurilor și culturilor diferite de cea proprie, iar aceste atitudini se manifestă încă în spațiul european atât din cauza unor atitudini individuale, cât și din cauza deficiențelor politicilor publice în promovarea educației interculturale. Recomandarea invită statele membre să revizuiască programele școlare în vederea eliminării stereotipurilor negative, a promovării aspectelor pozitive ale diferitelor culturi și moduri de viață, și a introducerii unor elemente menite să promoveze toleranța și respectul față de persoane provenite din medii culturale diverse. Recomandarea 4 din 2000 se referă exclusiv la educația copiilor romi în Europa.

În anii 2000, în UE se aprofundează principiile educației interculturale, prin elaborarea unor metodologii specifice de implementare a acestora în pedagogia școlară. Astfel, Recomandarea 12 (2002) prezintă obiectivele pedagogice și metodele educației pentru o cetățenie democratică, în cadrul căreia dialogul intercultural, recunoașterea și respectarea diferențelor și construirea unui climat de toleranță și respect reciproc sunt concepte centrale. La fel, Rezoluția 7 (2003) subliniază ca temă prioritară în educația tinerilor promovarea dialogului intercultural.

Anul 2008 a fost declarat an al dialogului intercultural, prin Decizia 1983 (2006). Documentul stipulează că dialogul intercultural trebuie să fie o prioritate orizontală și trans-sectorială în politicile europene.

Convenția Cadru pentru Protecția Minorităților Naționale se referă pe larg la rolul dialogului intercultural în asigurarea drepturilor minorităților naționale. Acest document exprimă necesitatea de a aborda diversitatea culturală ca o sursă de îmbogățire a societății, și nu de divizare a acesteia și stipulează că părțile semnatare ale acestei Convenții vor promova toleranța și dialogul intercultural, „prin eliminarea barierelor dintre persoanele aparținând grupurilor etnice, culturale, lingvistice și religioase, încurajându-se organizațiile și mișcările interculturale, care caută să promoveze respectul și înțelegerea reciprocă și să integreze aceste persoane în societate, în condițiile păstrării identității lor”.

(după *Educația interculturală: de la teorie la practică*)

Grupul de experți II. Educație interculturală/Curriculum școlar/Clasele I-IX

Analiza multidimensională a conceptului privind educația cetățeanului din perspectiva politicilor democratice, incluzive și participative reclamă regândirea, reconceptualizarea conceptului școlii, în corespundere cu finalitatea majoră a educației sec. XXI: *a învăța să trăiești împreună cu ceilalți*. Această componentă se referă la deprinderea de a trăi împreună cu ceilalți, prin dezvoltarea cunoașterii celuilalt, a istoriei sale, a tradițiilor și a spiritualității sale, obiectiv realizabil printr-o educație interculturală. Din perspectiva cultivării și promovării acestor valori, rolul școlii este deosebit de important în transformarea diferențelor într-o șansă a dezvoltării personale și a comunității și, respectiv, diminuarea lor ca sursă de prejudecăți, tensiuni. Școala este chemată să ofere prin intermediul educației interculturale un model de conviețuire pașnică și constructivă într-o societate în care locuiesc împreună membrii mai multor grupuri etnice. Or, educația interculturală presupune o nouă metodologie axată pe integrarea în spațiul educațional a unor principii precum: toleranța, egalitatea, complementaritatea valorilor, valorizarea specificului spiritual al valorilor locale atașându-le la valorile generale ale umanității, valorificarea cadrului educațional în spiritul diversității, drepturilor omului, egalității de șanse, dialogului intercultural, promovării identității și cetățeniei

În elaborarea curriculumului la disciplina Educație interculturală au fost valorificate recomandările următoarelor documente internaționale și naționale:

- Declarația Universală a Drepturilor Omului;
- Cartea Albă, privind dialogul intercultural, Trăind împreună în demnitate, adoptată de Consiliul Europei (Strasbourg, 2008);
- Declarația Miniștrilor Europeni ai Culturii, privind dialogul intercultural și prevenirea conflictelor (Opatija, Croația, 2003);
- Declarația Principiilor Toleranței, adoptată de statele membre ale Organizației Națiunilor Unite pentru Educație, Știință și Cultură (Paris, 1995);
- Constituția Republicii Moldova (Chișinău, 1994);
- Programul de activitate al Guvernului: Integrarea Europeană: Libertate, Democrație, Bunăstare, 2011-2014;
- Strategia consolidată de dezvoltare a învățământului pentru anii 2011-2014.

Grupul de experți III. Redefinirea modelului cultural și regândirea continuă a modelului de învățământ

Evoluția învățământului este inseparabilă de evoluția culturii, de sistemul de reprezentări și de valori pe care aceasta le oferă într-o anumită societate, într-o anumită epocă istorică. Învățământul se folosește de aceste valori pe care acestea le oferă într-o anumită societate, într-o anumită epocă istorică. Învățământul se folosește de aceste valori ca de un instrument care ajută la înnobilarea spirituală a tineretului școlar, la îmbogățirea universului de cunoaștere al acestuia. Construcția cunoașterii individuale și sociale, gestionată didactic, instituțional școlar, merge astfel mână în mână cu gestionarea culturii; problematica învățământului urmează îndeaproape o problematică a culturii.

Și, dacă dinamismul extraordinar al cunoașterii, al tehnologiei și al valorilor culturale, inclusiv cel al relațiilor comunicaționale, redefinește continuu modelul de cunoaștere și de cultură specific epocii noastre, în mod natural, în funcție de acesta se redefinește și modelul actual de învățământ. Pe scurt, modelul învățământului urmează modelul cultural al societății.

Legat prin întreaga sa ființă de cultură, învățământul se vede astfel nevoit să facă față apariției, dezvoltării și valorificării unor noi resurse de ordin cultural; se vede obligat să rezolve noi probleme, derivate din impactul noului model cultural al societății contemporane, și anume:

- el trebuie să răspundă tendinței de intensificare a interdependențelor în diferitele planuri, atât în cadrul fiecărei societăți sau națiuni, cât și la nivelul întregului sistem global, planetar, al umanității. Tendința este resimțită ca încercare de mondializare rapidă a informației, a standardizării științifice, a globalizării culturale. În această perspectivă, este de așteptat să se facă simțită o tot mai evidentă tendință de globalizare a educației, ca împărtășire a acelorași valori, conținuturi, obiective și norme, a aceluiași sistem comunicațional și chiar a acelorași practici instructiv-educative etc. (...)
- să reflecte apariția și dezvoltarea unei puternice culturi comunicaționale, a extensiunii la scară planetară a culturii de masă, dezvoltarea unei culturi concentrate în jurul noilor tehnologii informaționale și de comunicare, cu impact puternic și asupra remodelării și înnoirii practicilor școlare;
- să țină seama de apariția și dezvoltarea unor noi forme de cunoaștere și de cultură, de transmitere și de memorare, care conviețuiesc cu cele tradiționale (...)
- să acorde atenție cultivării sensibilității celor tineri față de problemele ce se profilează la nivel global, să dezvolte înțelegerea complexă a lumii, a realității actuale și viitoare.

În concluzie, se poate afirma că multe dintre situațiile relevate succint până aici semnifică o schimbare a condițiilor în care evoluează învățământul, o bulversare a mediului școlar, prin excelență consacrat organizării și construirii cunoașterii de către elevi.

(Ion Cerghit, *Sisteme de instruire alternative și complementare*)

Didactica interculturalului

Auteur: Silvia GUȚU

Sujet 1. LA PROBLÉMATIQUE DE LA DIDACTIQUE DE L'INTERCULTUREL

Objectifs:

Les apprenants pourront:

- identifier le statut et l'objet d'étude de la didactique de l'interculturel (DI);
- répertorier différentes approches à l'égard de la diversité culturelle;
- évaluer la place de l'interculturel dans l'enseignement/apprentissage du FLE;
- situer la didactique de l'interculturel au confluent des sciences et disciplines linguistiques et psychopédagogiques.

Unités de contenu:

- Objet d'étude et finalités de la discipline *Didactique de l'interculturel*
- Approches multiples à l'égard de la diversité culturelle en didactique des langues et des cultures
- La didactique de l'interculturel dans l'ensemble des disciplines linguistiques et psychopédagogiques

Mots-clés: mondialisation, approche multiculturelle, pluriculturelle et interculturelle, didactique de l'interculturel.

ÉVOCATION

Activité: *Bonjour, je me présente. Des langues et des pays* (disponible en ligne sur: <https://carap.cmcl.at/Database/tabid/2313/language/fr-FR/Default.aspx>, consulté le 06/11/19).

- Salutation en 10-15 langues différentes, accompagnée de gestes culturels spécifiques, afin de sensibiliser les apprenants à la diversité linguistique et culturelle.
- Présentation interactive de l'enseignant et des apprenants. Traduction des prénoms dans les langues que les apprenants parlent. Analyse des similitudes et des différences.

RÉALISATION DU SENS

1. Présentation de la discipline: curriculum, attentes et recommandations.
2. Interrogation sur la place de l'interculturel dans le monde et en FLE à partir de la carte mentale:

3. Conceptualisation:

→ L'interculturel – une réalité incontournable. La prise en compte de la dimension interculturelle de la langue est un moyen efficace pour une communication authentique.

→ «Le cours de langue constitue un moment privilégié qui permet à l'apprenant de découvrir d'autres perceptions et classifications de la réalité, d'autres valeurs, d'autres modes de vie...» (Myriam Dennis).

→

→ La DI – discipline dans le Programme universitaire.

→ La DI – l'étude des conditions et des modalités d'enseignement et d'appropriation des langues et des cultures dans une perspective interculturelle.

Interculturel = passage d'un système de référence, de valeurs à un autre, par la compréhension en non par l'assimilation. «On ne connaît que les choses qu'on apprivoise» (Antoine de Saint-Exupéry).

4. Explication des approches multiples à l'égard de la diversité culturelle en didactique des langues et des cultures.

- *Approche multiculturelle*: le qualificatif de «multiculturel» correspond au simple constat de l'existence de plusieurs cultures différentes parmi les individus d'une même société.
- *Approche pluriculturelle*: le qualificatif de «pluriculturel» vise l'existence de relations dynamiques entre ces cultures au niveau des individus, des groupes et de la société toute entière (Christian Puren).
- *Approche interculturelle*: le qualificatif d'«interculturel» indique l'échange entre les différentes cultures, l'articulation, les connexions, les enrichissements mutuels.

5. Présentation de la DI au confluent des sciences et disciplines linguistiques et psychopédagogiques: la didactique du FLE, les sciences du langage, les sciences de l'éducation, psychologiques et sociales (la culturologie).

RÉFLEXION

Activité: *Les 6 comment?*

Répondre à la question qui suit à partir de l'affirmation:

«Apprendre une langue étrangère c'est apprendre une culture, c'est s'ouvrir à l'autre et à sa culture».

1) COMMENT «Apprendre une langue étrangère permet d'apprendre une culture et s'ouvrir à l'autre et à sa culture»?

2) Adresser la question COMMENT à votre affirmation antérieure.....

Répéter cette tâche six fois.

EXTENSION

Didactisation de l'activité pratiquée à l'étape de l'Évocation: *Bonjour, je me présente. Des langues et des pays.*

Sujet 2. CONCEPTS INTERCULTURELS – DÉMARCHE EXPLICATIVE

Objectifs:

Les apprenants pourront:

- définir les différents concepts liés à la notion d'interculturalité;
- organiser les éléments culturels à partir du modèle de l'iceberg d'E. Hall;
- identifier les éléments culturels et interculturels dans les manuels scolaires de français.

Unités de contenu:

- Concepts interculturels
- Le modèle de l'iceberg dans l'identification des éléments culturels
- Définition de la culture dans ses quatre dimensions: la culture cultivée, la culture anthropologique, la culture médiatique et la culture historique
- Éléments culturels et interculturels dans les manuels scolaires de français

Mots-clés: *culture, identité culturelle, rencontre interculturelle, citoyenneté interculturelle, stéréotype, cliché, préjugé.*

ÉVOCATION

1. Présentation interactive de l'identité multiple du professeur et des apprenants: identité légale, culturelle (sociale et personnelle), professionnelle, digitale.
2. Activité: *Autobiographie de Rencontres Interculturelles* (disponible en ligne sur: <https://rm.coe.int/autobiographie-de-rencontres-interculturelles/16806bf02e>, consulté le 06/11/19).

RÉALISATION DU SENS

1. Explication des concepts interculturels.

Tableau 1. *Concepts interculturels*

Concept	Définition lapidaire	Commentaires
Culture	l'ensemble des traits distinctifs d'une société ou d'un groupe social.	
Identité culturelle	les aspects de l'identité communs aux personnes appartenant à une certaine culture, qui, envisagés globalement, les distinguent des membres d'autres cultures.	
Rencontre interculturelle	une rencontre avec une personne (ou un groupe de personnes) perçue comme ayant d'autres références culturelles que les siennes propres.	
Interculturalité	l'ensemble des processus psychiques, relationnels, groupaux, institutionnels... générés par les interactions de cultures.	
Citoyenneté interculturelle	l'aptitude à s'engager dans un dialogue interculturel en respectant les droits de «l'autre».	

Stereotype	un ensemble de croyances qui présente une image simplifiée des caractéristiques d'un groupe.	
Cliché	opinion adoptée en l'absence d'informations ou de pratiques suffisantes.	
Préjugé	croyance, opinion préconçue souvent imposée par le milieu, l'époque; parti pris.	

2. Identification et classement des éléments culturels à partir du modèle de l'iceberg d'E. HALL (disponible en ligne sur: https://www.researchgate.net/figure/The-cultural-iceberg-own-elaboration-based-on-Edward-T-Hall_fig1_325581852, consulté le 30/10/2019).

En binôme, classer les éléments culturels en quatre groupes.

Tableau 2. *Éléments culturels*

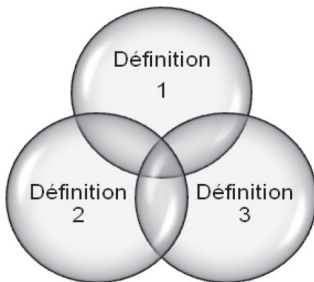
	Valeurs	Croyances	Comportements
En surface			
En profondeur			Au niveau familial: Au niveau professionnel: Au niveau personnel:

3. Définition de la culture dans ses quatre dimensions: la culture cultivée, la culture anthropologique, la culture médiatique et la culture historique.

RÉFLEXION

Diagramme de Venn, suivi de la définition personnalisée de la culture.

Analyser trois définitions du concept *culture*. Identifier les éléments communs et les différences. Rédiger sa propre définition.

Éléments communs:

- a)
b)
c)

Différences:

- a)
b)
c)

Définition propre:

Ma culture c'est

EXTENSION

1. Didactisation de l'activité pratiquée à l'étape de l'Évocation: *Autobiographie de Rencontres Interculturelles*.

2. Identification des représentations et des faits culturels et interculturels dans les manuels scolaires (2e, 5e et 9e classes).

Sujet 3. LA PERSPECTIVE (INTER)CULTURELLE ET LES MÉTHODOLOGIES D'ENSEIGNEMENT/APPRENTISSAGE DU FLE

Objectifs:

Les apprenants pourront:

- définir les constructions méthodologiques correspondant aux composantes de la compétence culturelle;
- argumenter la nécessité de redéfinir la place et le statut de l'interculturel parmi les composantes de la compétence culturelle en didactique des langues-culture;
- commenter les activités des pages culturelles, favorisant les échanges interculturels;
- élaborer d'une fiche pédagogique à partir d'une page culturelle du manuel national de français.

Unités de contenu:

- Compétence culturelle et méthodologies du FLE
- Compétence interculturelle comme composante de la compétence culturelle
- Page culturelle dans le manuel de français

Mots-clés: *méthodologie, compétence trans-, méta-, inter-, pluri-, co-culturelle.*

ÉVOCATION

Définition du terme *méthodologie* en didactique.

Compléter le modèle de Frayer pour définir le concept:

Définition	Caractéristiques
MÉTHODOLOGIE	
Exemples	Contre-exemples

→

Définition du groupe d'apprenants:

.....

RÉALISATION DU SENS

1. Rappel des méthodologies de l'enseignement des langues et du FLE.

Visionner et compléter les quatre premières lignes du tableau 3. Corpus de travail: Ph. BLANCHET, *Panorama des méthodologies* (disponible en ligne sur: https://www.canal-u.tv/video/les_amphis_de_france_5/panorama_des_methodologies.3016, consulté le 30/10/2019).

2. Analyse de «l'évolution historique des composantes de la compétence culturelle».

Lecture intensive d'un article, suivie de la présentation schématique des composantes de la compétence culturelle privilégiées au cours de l'évolution de la didactique des langues-cultures. Corpus de travail: Chișinău, PUREN, *La compétence culturelle et ses différentes composantes dans la mise en œuvre de la perspective actionnelle. Une problématique didactique*. In: Intercâmbio, 2^a série, vol. 7, 2014, pp. 21-38 (disponible en ligne sur: <https://ler.letras.up.pt/uploads/ficheiros/13060.pdf>, consulté le 30/10/2019).

Tableau 3. Compétence culturelle et méthodologies du FLE

	Méth. traditionnelle	Méth. directe	Méth. audio-visuelle	Méth. active	Approche communicative	Perspective actionnelle
Théorie de référence						
Objectifs						
Domaine privilégié						
Activité privilégiée						
Composante de la Culture						

4. Commentaire de deux exemples de pages culturelles des manuels de français, favorisant les échanges interculturels.

Analyser les pages culturelles et compléter la grille d'analyse qui suit:

- 1) Élément culturel:
- 2) Activités proposées:
- 3) Type de document utilisé:
- 4) Fonction de l'apprenant:
- 5) Méthodologie/perspective:
- 6) Remarques, commentaire:

Fig. 1. Page culturelle dans la méthode de français *Alter ego+ A1*, 2012, p.185

Fig. 2. Page culturelle dans le *Manuel de français*, 7e classe, 2015, p. 94

RÉFLEXION

Brainstorming: Argumenter la nécessité de redéfinir la place et le statut de l'interculturel parmi les composantes de la compétence culturelle en didactique des langues-cultures.

EXTENSION

Élaboration d'une fiche pédagogique à partir d'une page culturelle du manuel national de français (tous les manuels nationaux de français sont disponibles en format .pdf sur: <http://ctice.gov.md/manuale-scolare/>), portant sur la thématique de la maison (2e, 5e et 9e classes). Les activités proposées doivent s'inscrire dans la perspective actionnelle.

Sujet 4. LA COMPÉTENCE INTERCULTURELLE DÉFINIE DANS LE CECRL ET DANS LE CURRICULUM NATIONAL POUR LES LANGUES ÉTRANGÈRES

Objectifs:

Les apprenants pourront:

- définir la compétence (pluri-/inter-)culturelle selon le CECRL et le *Curriculum National pour les Langues étrangères*;
- décrire les savoirs qui forment la compétence interculturelle;
- différencier le niveau de compétence pluriculturelle à partir des descripteurs;
- distinguer la compétence (pluri-/inter-)culturelle et les unités de compétence définies dans le *Curriculum National pour les Langues étrangères*.

Unités de contenu:

- Définition de la compétence plurilingue et (pluri-/inter-)culturelle dans le CECRL et dans le *Curriculum National pour les Langues étrangères*
- Les descripteurs pour la compétence pluriculturelle dans le *Volume complémentaire du CECRL avec de nouveaux descripteurs*
- La compétence (pluri-/inter-)culturelle et les unités de compétence dans le *Curriculum National pour les Langues étrangères*

Mots-clés: *compétence, compétence interculturelle, savoir, savoir-faire, savoir-être, savoir-apprendre, unités de compétence, CECRL, Curriculum National pour les langues étrangères.*

ÉVOCATION

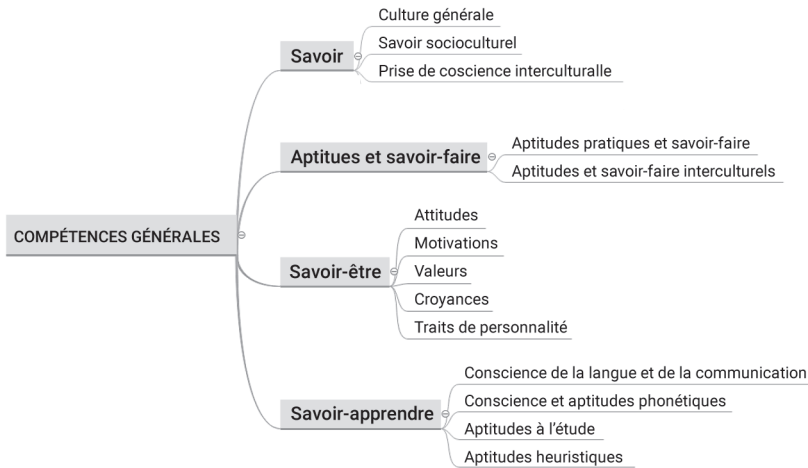
Définition du concept *compétence*.

Corpus de travail: CECRL, 2001, p. 15 (disponible en ligne sur: <https://rm.coe.int/16802fc3a8>, consulté le 30/10/2019); *Curriculum Național la Disciplina Limba străină, clasele V – IX*, 2019, p. 2 (disponible en ligne sur: https://mecc.gov.md/sites/default/files/limba_straina_curriculum_gimnaziu.pdf, consulté le 30/10/2019).

RÉALISATION DU SENS

1. Activité de médiation.

Expliquer la carte mentale élaborée pour définir et représenter les savoirs associés au terme de *compétence interculturelle* de l'utilisateur/l'apprenant. Corpus de travail: CECRL, 2001, pp. 82-86.

Fig. 3. Carte mentale: *Les compétences générales définies dans le CECRL, 2001*

- Analyse de la relation entre les concepts: *compétence interculturelle VS compétence plurilingue et pluriculturelle*.
- Différentiation des descripteurs de la compétence plurilingue et pluriculturelle.

En petits groupes, prendre connaissance des descripteurs de la compétence plurilingue et pluriculturelle; Corpus de travail: *Volume complémentaire du CECRL*, 2018, p.164-167 (disponible en ligne sur: <https://rm.coe.int/CECRL-volume-complementaire-avec-de-nouveaux-descripteurs/16807875d5>, consulté le 30/10/2019). Pour chacune des échelles de la compétence, faire repérer les éléments-clés et compléter le tableau:

Tableau 3. *Compétence plurilingue et pluriculturelle*

Niveau	Descripteurs		
	Exploiter un répertoire pluriculturel	Compréhension plurilingue	Exploiter un répertoire plurilingue
A2			
A1			
Pré-A1			

4. *Activité de médiation.*

Expliquer, en français, à son collègue la notion de *compétence (pluri-/inter-)culturelle* telle qu'elle est définie dans le *Curriculum National pour les langues étrangères* (disponible en ligne sur: <https://mecc.gov.md/ro/content/invatamint-general>, consulté le 30/10/2019):

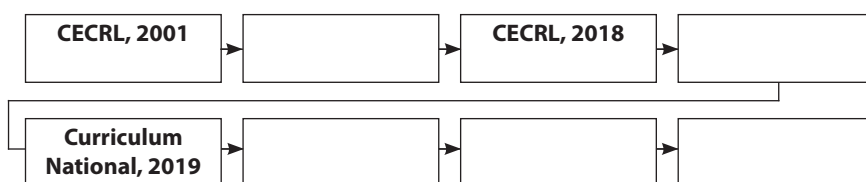
- „Competența pluri-/interculturală: aprecierea elementelor specifice culturii limbii străine studiate, exprimând interes și respect pentru valorile altei culturi” (Curriculumul Național, Învățământul primar, *Limba străină I*, 2018, p. 8).
- „Competența pluri-/interculturală: apropierea elementelor specifice culturii țărilor limbii străine studiate, manifestând deschidere și motivație pentru dialog intercultural” (Curriculumul Național la disciplina *Limba străină*, clasele V-IX, 2019, p. 4).

Analyse progressive, par cycles et par classes, de la structuration de la compétence (pluri-/inter-) culturelle et des unités de compétences dans le *Curriculum National pour les Langues étrangères* 2010, 2018, 2019.

RÉFLEXION

La chaîne cognitive.

En binôme, discuter le sujet du cours et organiser schématiquement l'information pour avoir un parcours logique.

EXTENSION

Examen de l'adéquation de la compétence (pluri-/inter-)culturelle décrite dans le *Curriculum National pour les Langues étrangères*, 2019 avec le CECRL, 2001 et le *Volume complémentaire du CECRL*, 2018 (niveau A1 – A2).

Sujet 5. LA DIMENSION INTERCULTUELLE DES MANUELS/MÉTHODES DE FRANÇAIS EN RÉPUBLIQUE DE MOLDOVA

Objectifs:

Les apprenants pourront:

- identifier les contenus culturels présents dans le manuel national/la méthode de français;
- analyser la structure et les activités proposées sur les «pages culturelles» du manuel national/de la méthode de français;
- développer la dimension (pluri-/inter-)culturelle d'une unité du manuel national/de la méthode de français.

Unités de contenu:

- Contenus culturels et interculturels dans les manuels nationaux/méthodes de français
- Exemple de tâche/activité/exercice qui contribue à la formation de la compétence interculturelle
- Horizons francophones, des Balkans au Caucase – le français par la diversité des cultures nationales des Balkans au Caucase

Mots-clés: *élément culturel et interculturel, contenu culturel et interculturel, tâche, activité.*

ÉVOCATION

Questionnement: Quelles sont les fonctions d'un manuel scolaire? Comment introduire et tenir compte de la pluralité culturelle dans un manuel?

RÉALISATION DU SENS

Analyse des manuels nationaux et de la méthode de français d'après la grille.

En groupe de trois personnes, analyser les contenus culturels (document, tâche, activité, exercice présents dans le manuel national/la méthode de français et compléter la grille. Corpus de travail: Manuels de français de 2e, 5e et 9e et la méthode de français *Alter Ego* +, A: Livre de l'élève.

- 1) Présentation du manuel national/de la méthode de français (titre, auteurs, année de publication, maison d'édition, classe, niveau, structure du manuel etc.):
- 2) Analyse du manuel national/de la méthode de français:
 - a) Combien de pays et de lieux différents sont présentés à travers le manuel?
 - b) Quels sujets et thèmes culturels sont traités? Est-ce qu'il existe des aspects de la vie du/des pays cible(s)? Est-ce qu'ils sont pertinents et intéressants pour l'apprenant?
 - c) La culture de l'apprenant natif est-elle prise en compte? Si oui, de quelle manière?
 - d) Quels éléments culturels (texte, images, exercices, tâches) sont proposés pour l'apprentissage de la culture francophone?
 - e) Dans quelle mesure le manuel scolaire favorise-t-ils le développement des trois dimensions de la compétence interculturelle: les savoirs, le savoir-faire, et le savoir-être?.....
 - f) Quels sont les outils utilisés pour évaluer la compétence interculturelle (tests, questions, activités)?
- 3) Description détaillée d'une activité/exercice/tâche du manuel/de la méthode favorisant le développement de la compétence (pluri-/inter-)culturelle:

RÉFLEXION

L'interview en trois étapes. Sujet à discuter: *Est-ce que le manuel de français analysé permet l'acquisition d'une compétence interculturelle? Formuler des arguments pour justifier son avis.*

EXTENSION

Présenter des pistes d'intégration des documents et des activités proposés dans l'ouvrage pédagogique *Horizons francophones, des Balkans au Caucase* en complément des manuels nationaux analysés.

Sujet 6. PRINCIPES ET DYNAMIQUE DE L'APPRENTISSAGE INTERCULTUREL

Objectifs:**Les apprenants pourront:**

- décrire les principes de la pédagogie interculturelle;

- analyser la dynamique de l'apprentissage interculturel;
- proposer des modalités concrètes d'application de la démarche de l'apprentissage interculturel en classe de langue.

Unités de contenu:

- Les principes de la pédagogie interculturelle
- La dynamique de l'interculturel
- La démarche d'apprentissage interculturel

Mots-clés: principes de la pédagogie interculturelle, dynamique de l'interculturel.

ÉVOCATION

Activité: *On a tous... le même soleil* (disponible en ligne sur: http://www.lefleavecludovic.fr/wp-content/uploads/Gregoire_soleil.pdf, consulté le 06/11/19).

RÉALISATION DU SENS

1. Explication des principes de la pédagogie interculturelle et de la dynamique de l'interculturel.

Lecture intensive d'un article, suivie de l'explication des schémas. Corpus de travail: H. Maga et E. Ressources, *Les grands principes de la pédagogie interculturelle* (disponible en ligne sur: http://www.franccparler-oif.org/images/stories/dossiers/interculturel_former.htm#principes, consulté le 30/10/2019).

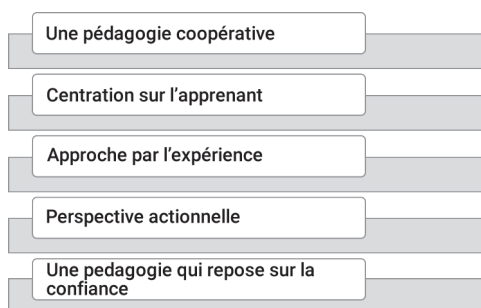

Fig. 4. Les principes de la pédagogie interculturelle

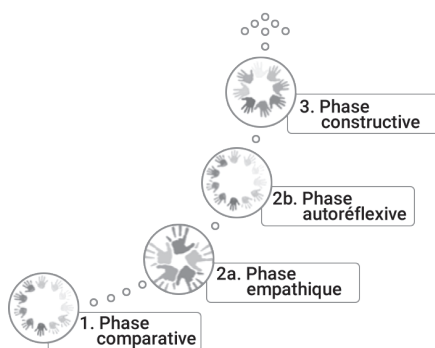

Fig. 5. La dynamique de l'interculturel

2. Analyse de la démarche interculturelle:

- *Se décentrer.* Jeter sur soi et sur son groupe un regard extérieur.
- *Se mettre à la place des autres.* (a) Développer des capacités empathiques se mettre à la place des autres, se projeter dans une autre perspective. (b) Comprendre comment l'autre perçoit la réalité et comment l'autre me perçoit.
- *Coopérer.* Dépasser les préjugés, faire la démarche d'essayer de comprendre l'autre.

3. Construction de la démarche de l'apprentissage interculturel:

- Observer, repérer le culturel dans les échanges.
- Analyser les comportements culturels (hypothèses).
- Identifier les cultures: ressemblances, différences.
- Établir des liens entre sa culture et les autres cultures: comment sont-elles organisées?
- Élaborer un produit final, en intégrant une des activités possibles: production, interaction, médiation.

RÉFLEXION

Activité de production écrite.

Écrire un développement sur un point ou un aspect du cours par lequel l'apprenant estime avoir été plus particulièrement intéressé.

EXTENSION

Didactisation de l'activité pratiquée à l'étape de l'Évocation: *On a tous... le même soleil.*

Élaborer la fiche pédagogique de l'activité, en respectant la démarche de l'apprentissage interculturel.

Sujet 7. STRATÉGIES DIDACTIQUES APPLIQUÉES AU DOCUMENT ÉCRIT COMME PORTEUR DE VALENCES INTERCULTURELLES

Objectifs:**Les apprenants pourront:**

- identifier la généricité et le type de texte;
- proposer des stratégies concrètes d'intégration du texte écrit en classe de FLE pour former la compétence (pluri-/inter-)culturelle;
- élaborer des dossiers thématiques contenant des textes écrits didactisés;
- expérimenter des activités pour favoriser le développement de la compétence (pluri-/inter-)culturelle.

Unités de contenu:

- Généricité et typologie des documents écrits
- Stratégies didactiques appliquées au document écrit pour développer la compétence (pluri-/inter-)culturelle

Mots-clés: *méthode, procédé, tâche, activité, stratégie, scénario didactique, fiche pédagogique.*

ÉVOCATION

Activité de production écrite.

Brainwriting: Quels genres et types de documents écrits choisir pour favoriser le développement de la compétence (pluri-/inter-)culturelle des apprenants?

RÉALISATION DU SENS

1. Conception du plan de travail pour l'élaboration d'une fiche pédagogique à partir d'un document écrit: 1) Choix de l'unité de compétence (pluri/inter)culturelle visée pour les élèves. 2) Spécification de l'unité de compétence en objectifs d'enseignement/apprentissage. 3) Pour chaque objectif, détermination des indicateurs relevant des composantes de la compétence (pluri-/inter-)culturelle: savoirs, savoir-faire, savoir-être. 4) Pour chaque objectif d'enseignement/apprentissage, choix des supports didactiques. 5) Pour le support didactique retenu, choix des activités à mettre en place pour atteindre l'objectif. 6) Respect des phases successives de la démarche de l'apprentissage interculturel. 7) Intégration des activités d'évaluation formative.

2. Élaboration d'une fiche pédagogique à partir: 1) d'un conte (le site *Conte-moi la francophonie* propose une centaine de contes enregistrés dans différents pays et des fiches pédagogiques, disponibles en ligne sur: <https://www.conte-moi.net/conte-moi-francophonie>, consulté le 30/10/2019); 2) d'un documentaire (des histoires portant sur les éléments (pluri/inter)culturels, accompagnées de jeux interactifs, peuvent être consultées en ligne sur: <https://www.iletaitunehistoire.com/genres/documentaires>); 3) d'une BD (le dossier *La bande dessinée en classe de FLE* du site mondial des Professeurs de Français propose des pistes pédagogiques qu'on peut trouver en ligne sur: <http://www.franparler-oif.org/la-bande-dessinee-en-classe-de-fle/>, consulté le 30/10/2019); 4) d'un livre (à consulter la Bibliothèque numérique francophone de TV5, disponible en ligne sur: <https://bibliothequenumerique.tv5monde.com/>, consulté le 30/10/2019) etc.

RÉFLEXION

Activité de production orale.

En petits groupes, parler de l'expérience du cours en terme de: «Aujourd'hui j'ai appris...», «Aujourd'hui je me suis rappelé...», «Aujourd'hui j'ai découvert...», «Aujourd'hui j'ai conscientisé...» etc.

EXTENSION

Didactisation d'un conte/un documentaire/une BD/un livre etc.

Élaborer une fiche pédagogique de l'activité, en respectant la démarche de l'apprentissage interculturel. Organiser des séquences de leçon à partir de la fiche élaborée.

N.B. À appliquer la même démarche pour les sujets 8 et 9.

Sujet 10. ÉVALUATION DE LA COMPÉTENCE INTERCULTURELLE

Objectifs:

Les apprenants pourront:

- expliquer l'essence de l'évaluation de la compétence (pluri-/inter-)culturelle;
- différencier les descripteurs de la compétence (pluri-/inter-)culturelle;

- évaluer le niveau de la compétence à partir des descripteurs.

Unités de contenu:

- Descripteurs de la compétence (pluri-/inter-)culturelle dans le *Volume complémentaire du CECRL avec de nouveaux descripteurs* (niveaux A1 – A2)
- Techniques d'évaluation de la compétence (pluri-/inter-)culturelle
- Grille d'évaluation dans le *Guide d'implémentation du Curriculum National pour les Langues étrangères*

Mots-clés: grille d'évaluation de la compétence (pluri-/inter-)culturelle, descripteur de la compétence (pluri-/inter-)culturelle.

ÉVOCATION

Activité de production orale.

Brainstorming: Peut-on évaluer la compétence (pluri-/inter-)culturelle des apprenants ?

RÉALISATION DU SENS

1. Rappel des descripteurs pour la compétence pluriculturelle définie dans le *Volume complémentaire du CECRL avec de nouveaux descripteurs*.

2. Identification des techniques d'évaluation de la compétence (pluri-/inter-)culturelle des apprenants: tests objectifs, quantitatifs et mesurables, des sujets de rédaction de nature qualitative ou des représentations (jeux de rôle, simulations de faits ou événements), portfolios, journal de bord et évaluations continues de la performance.

3. Discussion: Comment évaluer les savoirs, le savoir-faire et le savoir-être?

4. Conception de critères d'évaluation des trois composantes de la compétence (pluri-/inter-)culturelle à partir des données du *Curriculum National pour les Langues étrangères* et des tâches des manuels de français.

RÉFLEXION

Questionnement.

En petits groupes, répondre à la question: *Pourquoi évaluer la compétence (pluri-/inter-)culturelle des apprenants?*

EXTENSION

Élaboration d'une grille d'évaluation de la performance (faible, moyen ou élevé) dans l'accomplissement d'une tâche à partir des savoirs ou du savoir-faire et de la capacité à manifester différents degrés d'attitudes en fonction du savoir-être.

Didactica limbii engleze

Autor: Irina GÎNCU

Unit 3. EU CULTURAL AND LINGUISTIC DIVERSITY POLICIES

Obiective:

Studentii vor fi capabili:

- să descrie valorile culturale și lingvistice europene;
- să analizeze relația dintre plurilingvism și interculturalitate;
- să evalueze valorile instituțiilor europene.

Unități de conținut:

- Interculturalitate, multilingvism și valori europene
- Evoluția și valorile instituțiilor europene
- Programul cadru al UE privind educația interculturală

Termeni-cheie: *linguistic and cultural diversity, command of languages, plurilingual and intercultural education, competence, Council of Europe, mutual acceptance.*

EVOCARE

Discuții în grupuri. Group discussions of the following documents:

Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment (CEFR). Council of Europe, 2011. <https://www.coe.int/en/web/portfolio/the-common-european-framework-of-reference-for-languages-learning-teaching-assessment-cefr>

European Language Portfolio (ELP). Council of Europe. <https://www.coe.int/en/web/portfolio>

REALIZARE A SENSULUI

Parcurgere analitică. Analytic study of the Council of Europe policies regarding plurilingual and intercultural education.

REFLECȚIE

Students study the additional material (Annex 2). They think of the factors that brought about major changes in language policies of the European Union States.

EXTINDERE

Jurnalul Dublu (Double-Entry Journal). Students read a passage from the *European Cultural Convention* (Annex 3), select a few phrases that they find meaningful or interesting. They write each phrase in the first column below, then write their reaction (a comment, question, connection made, or analysis) each quote in the second column.

Sentences from article	Student's thoughts

ANEXA 1

Plurilingual and intercultural education is guided by the following founding principles:

- **recognition of linguistic and cultural diversity** as guaranteed by Council of Europe conventions;
- **everyone's right to use their language varieties as a medium of communication**, a vehicle for learning and a means of expressing their affiliations;
- **every learner's right to gain experience and achieve a command of languages** (language of schooling, first language, foreign language, etc.) and the related cultural dimensions according to their personal needs and expectations, be they cognitive, social, aesthetic or affective, so as to be able to develop the necessary competences in other languages by themselves after leaving school;
- **the centrality of human dialogue**, which depends essentially on languages. The experience of otherness through languages and the cultures they carry is the precondition (necessary but not sufficient) for intercultural understanding and mutual acceptance.

(Sursa: <https://www.coe.int/en/web/platform-plurilingual-intercultural-language-education/the-founding-principles-of-plurilingual-and-intercultural-education>)

ANEXA 2

Principle developments

There are a number of factors which have brought about major changes in Council of Europe approaches to language policy, particularly following a significant increase in the number of member states since the 1990s:

- the demand for common European language reference tools for learning, teaching and assessment, making it possible to compare education systems in terms of foreign language teaching and language certification;
- incorporation of the approach focusing on foreign language teaching into a broader educational project but one which continues to be based on linguistic and cultural plurality, as both end and means;
- attention placed not only on social agents as individuals but also on social groups and in particular acknowledgement of vulnerable groups and the linguistic integration of adult migrants;
- an increase in studies and debate on societal multilingualism and individual plurilingualism in national and international contexts typified by various forms of mobility as well as a complex relationship to otherness;
- recognition of the importance of taking into account the language dimension in the teaching and learning of all school subjects in order to ensure access to education for all, together with the importance of the quality and fairness of education systems.

(Sursa: <https://www.coe.int/en/web/language-policy/language-policies>)

ANEXA 3

Accordingly, under the *European Cultural Convention*, the Council of Europe has been promoting linguistic diversity and language learning in the field of education since 1954. Article 2 of the Convention calls on the signatory states to promote reciprocal teaching and learning of their languages:

Each Contracting Party shall, insofar as may be possible:

a) encourage the study by its own nationals of the languages, history and civilisation of the other Contracting Parties and grant facilities to those Parties to promote such studies in its territory; and

b) endeavour to promote the study of its language or languages, history and civilisation in the territory of the other Contracting Parties and grant facilities to the nationals of those Parties to pursue such studies in its territory.

In the spirit of this article, Council of Europe activities in the area of language education policy have since developed in response to the changing needs and priorities of member states. The actions undertaken seek not only to promote language learning but also to secure and strengthen language rights, deepen mutual understanding, consolidate democratic citizenship and contribute to social cohesion.

(Sursa: <https://www.coe.int/en/web/language-policy/history>)

Unit 4. SOCIOCULTURAL ISSUES IN CLASSROOM MANAGEMENT

Objective:

Studentii vor fi capabili:

- să analizeze calitățile unui profesor de succes;
- să identifice soluții de rezolvare și evitare a problemelor în managementul clasei;
- să elaboreze în echipă un proiect care ar propune soluții pentru rezolvarea unor probleme de caracter intercultural.

Unități de conținut:

- Interacțiune și relaționare într-o clasă de elevi multietnică
- Managementul relațiilor dintre elevi și elevi-profesori

Termeni-cheie: *classroom management, teachers' roles, multicultural classes, school community, interventions, techniques, strategies, misbehaviour, tolerance.*

EVOCARE

Brainstorming the concept *Classroom Management*.

REALIZARE A SENSULUI

1. Students are encouraged to think about the roles of the teacher. They complete the chart and bring arguments in favor of their opinions and judgements.

tutor	counselor		
organizer			
friend			

- Students study the additional materials about *Useful Strategies for Managing Multicultural Classes* and comment on their school experiences concerning effective classroom management.

REFLECȚIE

Citate (Quotes). Students read the sentence and generate ideas about it.

"Teachers are the foundational building blocks in the construction of a strong classroom and/or school community, where respect and tolerance for cultural and ethnic differences are demonstrated and valued." (Sursa: https://www.coe.int/t/dg4/intercultural/whitepaper_interculturaldialogue_2_EN.asp)

Then they complete the lines:

Cultural literacy may be achieved through _____

Cultural illiteracy can lead to _____

EXTINDERE

Proiect în grup (Project work).

Topic: Responses to a Chronic Misbehavior – Bullying.

Students should decide on the interventions. They describe the steps undertaken, then suggest classroom techniques for addressing behavioural issues.

ANEXA 1

➤ **A supportive classroom environment** enhances relationships among teachers and students, and is a strong antidote to indiscipline, intolerance, indifference, prejudice and bigotry. This type of environment can be created by greeting students with a smile, welcoming comments and communicating with learners with a phrase from their native language. Teachers can also instil in students' minds that they all can succeed. Such expectations, with encouragement, will help students feel that they are being supported in their efforts.

➤ Respect and tolerance for culturally diverse groups may be enhanced by the **physical design of the classroom**. Arranging desks or tables in clusters creates opportunities for students to work together in small groups on class assignments and activities. This type of interaction creates an atmosphere in which interpersonal relationships are conceived and nurtured. Bulletin boards can highlight the social, technological, political, scientific and educational contributions of culturally and ethnically diverse individuals or groups. The media corner should contain books, magazines, DVDs, CDs and videos that highlight multicultural issues, experiences and traditions.

➤ Teachers cannot successfully implement culturally responsive classroom management techniques without effective support systems. **Collaboration among school and community personnel** is vital. Teachers can assist each other by establishing instructional and classroom management guidelines that are culturally and ethnically relevant. They can also enlist the support of professionals, such as school psychologists, counsellors, social workers and behavioural intervention specialists who clearly understand the contexts and dynamics of multicultural education and diversity. School administrators can also be involved by working with teachers to

create a school environment that emphasizes respect and tolerance for cultural differences.

➤ **Communicating with parents** is essential to the success of any classroom management system. Teachers can send “newsletters to all families providing an overview of culturally-responsive curriculum goals, classroom activities and selected student-written stories and poems”. Through parent-teacher conferences, teachers can gain additional insights from parents on how students’ families influence and/or shape their behaviours. A supportive, nurturing classroom environment enhances relationships among teachers and students, and is a strong antidote to indiscipline, intolerance, indifference, prejudice and bigotry. Parents can learn from teachers how their children are adjusting to the demands of school.

➤ With reference to instructional management, **cultural responsiveness** could mean that the teacher is able and willing to create a physical environment, space and materials, in the classroom that corresponds to all the students’ cultural representations. For example, a poster with students’ family pictures, a tree with a basic instrumental vocabulary translated to all the students’ mother tongue, could provide an inclusive classroom setting and enhance students’ sense of belonging. In order to be aware of each student’s needs and potentials, the teacher should develop positive and personal relationships with the students and give them an active role in their learning by engaging them in decision making with regard to the learning processes and social interactions in the classroom.

(Sursa: <https://sites.google.com/site/literacyonline/support/creating-a-safe-and-supportive-learning-environment>)

ANEXA 2

Cultural assessment questionnaire for teachers

- What is my definition of diversity?
- What is my ethnic background?
- What is my cultural background?
- Do the children in my classroom and school come from diverse cultural backgrounds?
- What are my perceptions of students from different racial and ethnic groups, with language or dialects different from mine, or with special needs?
- What are the sources of these perceptions (e.g. friends, relatives, television, movies)?
- How do I respond to my students, based on these perceptions?
- What steps do I need to take to learn about the students from diverse backgrounds in my school and classroom?
- How often do social relationships develop among students from different racial or ethnic backgrounds in my classroom and in the school? What is the nature of these relationships?
- In what ways do I make my instructional program responsive to the needs of the diverse groups in my classroom?
- What kinds of information, skills and resources do I need to acquire to effectively teach from a multicultural perspective?
- In what ways do I collaborate with other educators, family members, and community groups to address the needs of all my students?

(Sursa: <https://iris.peabody.vanderbilt.edu/module/div/cresource/q2/p03/>)

Unit 11. APPROACHES AND ACTIVITIES THAT HELP DEVELOP THE INTERCULTURAL COMPETENCE

Objective:

Studentii vor fi capabili:

- să propună strategii și tehnici de predare-învățare asociate dimensiunii EIC;
- să elaboreze o activitate didactică de EIC pe baza unui text.

Unități de conținut:

- Principii de organizare a activităților didactice interculturale
- Modele de activități didactice de educației interculturale la lecția de limba engleză

Termeni-cheie: *approaches, techniques, intercultural competence, lesson planning, intercultural objectives, methods.*

EVOCARE

a) *Scriere liberă. Free writing* activity on the topic: Research has shown that teaching can be significantly more effective when lecturing, or transmitting knowledge to passive receivers, is reduced to a minimum.

Students write freely on the topic. Time allowed – 3 minutes.

b) Then students present their ideas and write their suggestions on the board or flipchart and discuss them.

REALIZARE A SENSULUI

a) Students study the attached material in Annex 1 and brainstorm in groups the topic:

Which are the principles of a successful planning related to the development of the components of the intercultural competence?

b) Then they write ideas in the table below:

IDEAS Group 1	IDEAS Group 2	IDEAS Group 3
suggested methods	suggested methods	suggested methods

c) After they have completed the first part, students think of methods that best contribute to achieving the mentioned goals.

REFLECȚIE

Joc de rol (Role Play). On the basis of a literary text, students suggest activities that help enhance the intercultural competence.

EXTINDERE

Students do some more research about the way the learning process is organized and the collaboration in groups in non-formal or formal classroom settings.

ANEXA 1

Principles of planning

Planning and pursuing the development of intercultural competence amongst learners is thus important for all facilitators of learning. There are some principles of planning which are related to the different components of intercultural competence. Facilitators need to include **experience, comparison, analysis, reflection and action in their planning.**

– **Experience.** The best way to develop attitudes of respect, curiosity and openness, and to acquire knowledge of other cultural orientations and affiliations, is by directly experiencing how people act, interact and communicate – from their perspective. Facilitators may well provide opportunities for learning through experience, which can be either real or imagined; learners are able to gain experiences through, for example, games, activities, traditional media and social media, face-to-face inter-action with others or through correspondence. Parents may select books for their children or travel with them to other neighborhoods, regions and countries; youth workers may organize training events and international meetings for young people; or history teachers may plan dramatic reconstructions or activities that aim to develop multiperspectivity. All of these examples can provide opportunities for challenging one's assumptions through comparison and analysis.

– **Comparison.** In order to encourage understanding and respect for people who are perceived to have different cultural affiliations from themselves, learners can benefit from exposure to “difference”. Learners thus reflect on and are engaged in a conscious comparison of their own values and attitudes with different ones, in order to better realise how they construct the other. (case studies)

– **Analysis.** Behind similarities and differences, there are explanations for the practices, the values and the beliefs which many people of a particular cultural affiliation may share. Facilitators can support their learners in the analysis of what may lie beneath what they can see others doing and saying. This can be achieved, for example, by careful discussion and analysis, through inquiry-based methods, of written or audio/video sources. The analysis can then be reflected back on the learners so that they may question their own practices, values and beliefs.

– **Reflection.** Comparison, analysis and experience need to be accompanied by time and space for reflection and the development of critical awareness and understanding. Facilitators, especially in non-formal and formal education, need to ensure that such time and space is provided in a deliberate and planned way. For example, teachers may ask students to discuss their experiences, encourage students to keep a logbook to keep track of their learning, and write, draw, share or otherwise respond to what they have learnt; parents may also sit quietly with their children to talk about an experience.

– **Action.** Reflection can and should be the basis for taking action, for engagement with others through intercultural dialogue and for becoming involved in co-operative activities with people who have different cultural affiliations. Facilitators may take the responsibility of encouraging and even managing cooperative action, for example in making improvements in the social and physical environment (through “whole school” approaches or school partnerships) and should emphasize that all action should be responsible and respectful.

(Sursa: <https://rm.coe.int/developing-intercultural-enfr/16808ce258>)

Unit 12. INTERCULTURAL PERSPECTIVES OF THE ENGLISH LANGUAGE CURRICULUM IN GENERAL EDUCATION

Objective:

Studentii vor fi capabili:

- să determine dimensiunea interculturală a curriculumului la *Limba engleză* în învățământul general.

Unități de conținut:

- Perspective interculturale ale curriculumului la *Limba engleză* în învățământul general

Termeni-cheie: *curriculum, plan of study, components, intercultural perspectives, co-ordination, curriculum organization, level.*

EVOCARE

1. Students discuss the concepts: *curriculum, syllabus, plan of study, course, teaching sequence*. They are allowed to consult the dictionary.
2. Students are divided into 2 groups. One group discusses the common features and characteristics of the concepts, the second group reflects on differences.
3. Each group exposes the result of the discussions and completes the chart.

COMMON FEATURES	DIFFERENCES

REALIZARE A SENSULUI

- a) Students think of elements that they would consider as a part of a curriculum. They do this quickly so as to mention the first things that come to their minds.
- b) Students share their ideas.
- c) Student create a Mind Map or a poster around the concept *curriculum*, taking into account what they have previously mentioned and adding other concepts after further reflection.

REFLECȚIE

- a) Students analyze the *National Curriculum of Foreign Language* and find the connections between the curriculum organization and the intercultural competence.
- b) They comment on the following:

"A good curriculum should ensure a good communication and co-ordination between educational decision makers, civil society and the local and regional community: language teachers, teachers of other subjects, parents of pupils and local authorities. Co-ordination must exist between all the players in every subject area, and between subjects, in every year and at every stage of schooling."

(Sursa: <https://rm.coe.int/16802fc1c4>)

EXTINDERE

Students study the *National Curriculum of Foreign Language* and, formulate a specific competence which derives from the general one, suggest contents appropriate to the competence and propose an educational activity and the final product.

ANEXA 1

The curriculum on different levels of the education system

INTERNATIONAL, comparative (SUPRA) e.g. international reference instruments, such as the Common European Framework of Reference for Languages, international evaluation studies like the PISA survey or the European Indicator of Language Competence, analyses carried out by international experts (Language Education Policy Profiles), study visits to other countries

NATIONAL/EDUCATION SYSTEM, state, region (MACRO) e.g. study plan, syllabus, strategic specific aims, common core, training standards

SCHOOL, institution (MESO) e.g. adjustment of the school curriculum or study plan to match the specific profile of a school, developments in partnership with businesses

CLASS, group, teaching sequence, teacher (MICRO) e.g. course, textbook used, resources

INDIVIDUAL (NANO) e.g. individual experience of learning, lifelong (autonomous) personal development

(Sursa: <https://www.coe.int/en/web/language-policy/cefr>)

ANEXA 2

Preparation for activities involving mediation, interpretation and evaluation of texts and documents of various kinds is the most important thing that experiential curricula should cover at these stages in schooling:

- ✓ explaining the values and behaviour patterns of one culture to members of another, achieving a compromise between conflicting interpretations of events or behavior;
- ✓ commenting on historical, ethical or social aspects of a literary or other text; explaining the implications of a scientific breakthrough; commenting on graphs or tables showing economic trends;
- ✓ giving a reasoned aesthetic opinion on a literary text, critically analysing a TV programme, a press article, a political debate, a work of art), as well as self-evaluation and evaluation by others (of individual or collective school tasks and projects); discussing different approaches to semiotic representation of the same phenomenon;
- ✓ thinking about the cultural differences reflected in the connotations and wording of concepts, and the difficulty – even impossibility – of translating some of them;
- ✓ critical analysis of the ethical/moral motivation of behaviour in one's own and other cultural environments (critical sense of cultural relativity, ability to identify with other cultures);
- ✓ linguistic and cultural study visits (preparation, monitoring, individual and collective records, empirical absorption of cultural data) and/or virtual international exchanges;

- ✓ experience of prepared and structured or improvised debates on topical issues, followed by retrospective evaluation of the discussion, the arguments used, the level of information required, etc.; experience of, and reflection on, culture-specific modes of discussion and argument;
- ✓ external surveys (carried out by small groups, pooling and formatting of findings, collective reflection and evaluation);
- ✓ class newspapers, books of poems, multimedia projects, involving group work, distribution of roles and responsibilities, negotiation and decision making.

(Sursa: https://www.researchgate.net/publication/320067964_A_short_thesis_on_Curriculum_Development_Curriculum_competences_and_intercultural_education_A_GLOBAL_APPROACH_TO_THE_CURRICULUM)

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

Obligatorii

1. Boghian I. A guide to English teaching practice. Bacău: Alma Mater, 2014.
2. Bonta E. Teaching English. A Pragmatic Approach. Bacău: Alma Mater, 2013.
3. Cartaleanu T. et al. Să ne cunoaștem mai bine. Chișinău: C.E. PRO DIDACTICA, 2005.
4. Cojocaru V. Gh. Schimbarea în educație și schimbarea managerială. Chișinău, 2004.
5. Coșma T. (coord) O nouă provocare pentru educație: interculturalitatea. Iași: Polirom, 2007.
6. Freeman D. et al. English-for-Teaching. Rethinking teacher proficiency in the classroom. Marea Britanie, 2015.
7. Guțu VI., Achiri I. Evaluarea curriculumului școlar. Ghid metodologic. Chișinău, 2009.
8. McKay S. L. Teaching English as an International Language: Rethinking Goals and Approaches. Oxford: Oxford University Press, 2002.
9. Nedelcu P. Fundamentele educației interculturale: diversitate, minorități, echitate. Iași: Polirom, 2008.
10. Vizental A. Metodica predării limbii engleze: Strategies of Teaching and Testing English as a Foreign Language. Iași: Polirom, 2014.

Suplimentare

1. Burea-Titica S. Methodology of Teaching English Language. Chișinău: US Tiraspol, 2016.
2. Davies P., Pearse E. Success in English Teaching. Oxford: Oxford University Press, 2002.
3. Dutova L. English microsystems in teaching vocabulary. Chișinău: Garamont Studio, 2013.
4. Meddings L., Thornbury S. Teaching Unplugged, Dogme in English Language Teaching. Delta Publishing Surrey, 2012.

Resurse Internet

<https://www.edx.org/>

<https://www.gcflearnfree.org/info/educators/give-us-feedback>

<http://educationnorthwest.org/traits>
<http://www.wordsmyth.net/>
<https://www.carnet.hr/referalni/obrazovni/en/mkod/ped/didactics.html>
<http://www.kea.dk/en/en/library/didactics/>
<https://www.elc.edu/english-courses/english-teaching-methods/>
<http://blog.tjaylor.net/teaching-methods/>
<http://nechodimnaprednasky.sk/nahlad-prednasky/2848/english-language-teaching-methodology>
<http://www.intercultural.ro>
<https://www.coe.int/en/web/portfolio/the-common-european-framework-of-reference-for-languages-learning-teaching-assessment-cefr->
<https://www.coe.int/en/web/portfolio>
<https://www.coe.int/en/web/platform-plurilingual-intercultural-language-education/the-founding-principles-of-plurilingual-and-intercultural-education>
<https://www.coe.int/en/web/language-policy/language-policies>
https://www.coe.int/t/dg4/intercultural/whitepaper_interculturaldialogue_2_EN.asp
<https://sites.google.com/site/literacyonline/support/creating-a-safe-and-supportive-learning-environment> <https://iris.peabody.vanderbilt.edu/module/div/cresource/q2/p03/>
<https://rm.coe.int/developing-intercultural-enfr/16808ce258>
<https://rm.coe.int/16802fc1c4>
https://www.researchgate.net/publication/320067964_A_short_thesis_on_Curriculum_Development_Curriculum_competences_and_intercultural_education_A_GLOBAL_APPROACH_TO_THE_CURRICULUM

Sociolingvistica și civilizația engleză

Autor: Irina GÎNCU

Unit 3. THE ETNOGRAPHY OF SPEAKING AND THE STRUCTURE OF CONVERSATION. INTERCULTURAL COMMUNICATION AND LANGUAGE LEARNING

Obiective:

Studentii vor fi capabili:

- să descrie factorii care influențează comunicarea interculturală;
- să generalizeze asupra principiilor care facilitează comunicarea interculturală.

Unități de conținut:

- Comunicarea interculturală. Dialogul cultural
- Situația sociolingvistică – reflecția puterii comunicative a limbilor într-o societate

Termeni-cheie: *speech acts, intercultural communication/understanding, second language study, knowledge dissemination, sociocultural/sociolinguistic ability.*

EVOCARE

Diagrama Venn (Venn Diagram)

- a) Discussions on the interconnections between two concepts: *intercultural communication* and *intercultural understanding*.
- b) Students write them on a flipchart or a poster.

REALIZARE A SENSULUI

a) *Harta Conceptuală (Mind Map)*. Students read the information about *speech acts* in the Annex 1. Then, they write the components of a speech act and discuss the key words that refer to speech acts.

b) *Studiu de caz (Case Study)*. Reflections about culture. Students go through the following topics/ideas and decide if they are acceptable for introduction into a conversation with a person of the same age whom they meet for the first time at a fairly informal social event like a party in their culture. They can add any conditions they think are necessary.

- Age: could you ask someone's age?
- Family relationships: could you talk about problems and conflicts in your family? Could you ask if someone is married?
- Relationships: could you talk about your private life?
- Health: could you talk about any health problems?
- National (party) politics: could you criticize or praise government or opposition policies or politicians?
- International politics: could you talk about international relations?

- Jokes: could you tell a joke? What topics would be taboo?
- Professions: could you ask what others' professions are? Could you talk about your own?
- Money: could you ask what something has cost or what somebody earns?

REFLECȚIE

Tehnica Cubul (Cubing). Students are divided into two groups. Each group works with a concept: *sociocultural ability* and *sociolinguistic ability* and complete the chart.

	define	compare	associate	analyze	apply	evaluate
<i>sociocultural ability</i>						
<i>sociolinguistic ability</i>						

EXTINDERE

Students are asked to watch a video, a film and recognize some conversation strategies uttered in the appropriate context for a successful intercultural communication. Suggested situations might be: having dinner at a restaurant, asking for directions, apologizing, complimenting etc.

ANEXA 1

Speech acts are difficult to perform in a second language because learners may not know the idiomatic expressions or cultural norms in the second language or they may transfer their first language rules and conventions into the second language, assuming that such rules are universal. Because the natural tendency for language learners is to refer to what they know to be appropriate in their first language, it is important that these learners understand exactly what they do in that first language in order to be able to recognize what is transferable to other languages. Something that works in English might not transfer in meaning when translated into the second language. Given a speech act such as apologizing, requesting, complimenting or complaining, the first concern of second language acquisition (SLA) researchers has been to arrive at the set of realization patterns typically used by native speakers of the target language, any one of which would be recognized as the speech act in question, when uttered in the appropriate context. It has become increasingly clear to researchers that learners of a language may lack even partial mastery of such speech act sets and that this lack of mastery may hinder or even cause embarrassment in communication.

(Sursa: https://ibn.idsi.md/vizualizare_articol/68701)

ANEXA 2

Successful production of speech acts depends on certain sociocultural and sociolinguistic abilities. **Sociocultural ability** refers to the respondents' skill at selecting speech act strategies which are appropriate given the culture involved, the age and sex of the speakers, their social class and occupations, their roles and status in the interaction. For example, in some cultures (the USA) it may be appropriate for speakers who have missed a meeting with their boss through

their own negligence to use a repair **strategy** by suggesting to the boss when to reschedule the meeting. In other cultures (Israel) such a repair strategy might be considered inappropriate as it would most likely be the boss who determines what happens next. Thus, sociocultural knowledge determines whether a speech act set is appropriate to use and, if so, which members of the set are selected.

Sociolinguistic ability refers to the respondents' skill at selecting appropriate linguistic forms in order to express the particular strategy used to realize the speech act. Sociolinguistic ability constitutes the speakers' control over the actual language forms used to realize the speech act (e.g., sorry vs. excuse me) as well as their control over register or formality of the utterance, from most intimate to most formal language. For example, if a student is asked to dinner by his or her professor and cannot accept the invitation, although it may be socioculturally appropriate to decline the invitation, the reply *No way!* would be an inappropriate choice of form for realizing the speech act of refusal.

The process of selecting the socioculturally appropriate strategy and the appropriate sociolinguistic forms for that strategy is complex since it is conditioned by the social, cultural and personal factors. Strategy selection and selection of forms often depend on the social status of the speaker and the listener as, in most societies, deference towards higher status, for instance, is realized via linguistic features (e.g., using *vous* rather than *tu* in French) or via modification of the main speech act strategies (e.g., adding intensity to the apology). Other factors such as age and social distance are part of the social set of factors that might play a significant role in strategy selection.

(Sursa: <https://www.slideshare.net/1213anita/speech-act-andrew-d-cohen>)

Unit 6. MULTILINGUALISM AND INTERCULTURAL PRACTICES

Objective:

Studentii vor fi capabili:

- să definească principiile Cărții europene a limbilor regionale și minoritare;
- să analizeze metode de promovare a multilingvismului în instituțiile UE.

Unități de conținut:

- Multilingvismul – o valoare a Europei și un angajament comun
- Carta europeană a limbilor regionale și minoritare

Termeni-cheie: *multilingualism, regional languages, minority languages, language diversity, charter, principles, European Union.*

EVOCARE

Discuții în grupuri (Group Discussions). In groups, students comment on the passage: "The cultural value represented by the variety of European languages can't be expressed in numbers. To this must be added the indirect educational value that comes with learning a foreign language. Europe isn't

particularly rich in mineral resources. Its real wealth consists in its cultural variety. And this rests essentially on its linguistic variety. The scientific, scholarly and cultural achievements and traditions of the Europeans are preserved in their languages. This would all be lost with a single, unitary language.”

(Sursa: <https://www.goethe.de/lhr/prj/mac/kvi/en1399909.htm>)

REALIZARE A SENSULUI

Masă rotundă (Round Table). Group debates on the passages. Main ideas and conclusions are written on posters and discussed.

1. At Barcelona in 2002, the heads of state and government in the EU formulated the goal of “mother tongue plus two foreign languages”. The most recent Euro-barometer study on knowledge of languages among Europeans yielded the result that 44% of the citizens of the EU speak no other language than their native tongue.

2. All the languages in the repertoire of a multilingual community are not equally distributed in terms of power, prestige, vitality, or attitude. In other words, some languages are more valued than the others are. This phenomenon is referred to as the **asymmetric principle of multilingualism**.

3. The reality of the global business of the 21st century is convergence of societies and economies. The success in international trade depends on the ability to communicate with partners, to understand and tolerate their differences, and to accommodate in order to achieve benefits for all. (https://www.academia.edu/21060738/Societal_multilingualism_and_world_Englishes_Their_implications_for_teaching_ESL)

REFLECȚIE

Graficul T. In groups, complete the table with for/against arguments. Then discuss the conclusions.

Republic of Moldova should ratify the European Charter for Regional and Minority Languages (ECRML)	
for	against

EXTINDERE

Proiect în grup (Project work). Students elaborate a *Moldovan Charter for Regional and Minority Languages*. They define the main principles and objectives, choose areas for specific undertakings and state the list of protected regional and minority languages.

ANEXA 1

In 1992, the Committee of Ministers of the Council of Europe adopted the European Charter for Regional and Minority Languages (ECRML), which entered into force in 1998. This treaty aims to protect and promote the historical regional or minority languages of Europe. It was adopted, on the one hand, in order to maintain and to develop the Europe’s cultural traditions and heritage, and on the other, to respect an inalienable and commonly recognised right to use a regional or minority language in private

and public life. First, it enunciates objectives and principles that Parties undertake to apply to all the regional or minority languages spoken within their territory: respect for the geographical area of each language; the need for promotion; the facilitation and/or encouragement of the use of regional or minority languages in speech and writing, in public and private life (by appropriate measures of teaching and study, by transnational exchanges for languages used in identical or similar form in other States).

Further, the Charter sets out a number of specific measures to promote the use of regional or minority languages in public life. These measures cover the following fields: education, justice, administrative authorities and public services, media, cultural activities and facilities, economic and social activities and transfrontier exchanges. Each Party undertakes to apply a minimum of thirty-five paragraphs or sub-paragraphs chosen from among these measures, including a number of compulsory measures chosen from a "hard core". Moreover, each Party has to specify in its instrument of ratification, acceptance or approval, each regional or minority language, or official language which is less widely used in the whole or part of its territory, to which the paragraphs chosen shall apply.

Enforcement of the Charter is under control of a committee of experts which periodically examines reports presented by the Parties.

(Sursa: <https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/treaty/148>)

ANEXA 2

Language policy and planning (LPP) is taking on a new perspective in the past decades, as the idealized model of the linguistically and ethnically homogeneous nation-state collapses in the modern world with rapid changes. EU language education policy and educational agendas in general are related to economic and cultural issues. In past decades a great number of documents related to language diversity, language education policies were developed. Several questions that the EU is concerned about are related to increased multilingualism in internal and external relations. For internal relations, the EU seeks to answer the question about how many and which languages European citizens should learn and be proficient in. External relations focus on the EU's cooperation with non-member states' organizations and involve considerations on global communication and economic aspects. Upon completing initial training everyone should be proficient in two Community foreign languages. The requirement to learn two languages in addition to the mother tongue before the end of compulsory education was directed towards pupils in formal education environments. However, later educational strategies were addressed to all citizens of the member states and now the formula '1+2' concerns all citizens of the EU. The most recent European Parliament resolution on multilingualism, namely, the recommendation to the member states, expands the number of foreign languages in academic curricula, where the third foreign language could be optionally studied, starting at secondary school level. Summing up, all the language policy documents reflect development of the model 'mother tongue + 2' from a maximum requirement for pupils and students to a minimum requirement for all citizens of the EU. This policy has been implemented in the majority of EU schools; foreign languages have been taught from early age, however, the outcomes of these initiatives are not available yet.

(Sursa: <https://rm.coe.int/16802fc1c4>)

Civilizația engleză

Autor: Irina GÎNCU

Unit 1. CULTURAL DIVERSITY

Obiective:

Studentii vor fi capabili:

- să explice utilitatea diversității culturale;
- să analizeze modele de protejare a diversității culturale.

Unități de conținut:

- Protejarea diversității
- Diversitatea lingvistică și culturală

Termeni-cheie: *human geography, multiculturalism, ethnic groups, diversity, cultures and lifestyles, immigration.*

EVOCARE

Diagrama Venn (Venn Diagram). Discussions on the interconnections between two concepts: *human geography* and *multiculturalism*. One group of students discusses on similarities and common features between the two concepts, the second group defines the differences.

REALIZARE A SENSULUI

Prelegerea interactivă (Interactive lecture)

- a) The teacher presents the contents from the curriculum related to the cultural and linguistic diversity of the UK and the USA. Students interact, actively participate and are provided with the necessary feedback.
- b) Clusters. The material is broken into sections and each group of students teaches the other groups the most essential information.
- c) Whole class discussion on the most important items of the topic.

REFLECȚIE

Studiu de caz (Case study). Students think about cultural diversity in the Republic of Moldova. They give some examples of preserving cultural diversity in our country.

EXTINDERE

Students do some more research about preserving cultural diversity in the RM: consulting extra material from different sources, interviewing officials, collecting statistical data.

ANEXA 1

Main points about population in the UK

The 2011 Census has shown that England and Wales has become more ethnically diverse, with minority ethnic groups continuing to rise since 1991. The proportion identifying with a White ethnic group has decreased from 94% in 1991 to 86% in 2011. In 2011, 87% of the population (48,6 million people) was born in the UK and 13% of the population (7,5 million people) was born outside of the UK.

- The 2011 Census showed that almost half (46%, 3,4 million) of the foreign-born population identified with a White ethnic group, a third identified as Asian/Asian British (33%, 2,4 million) and 13% (992,000) identified with Black/African/Caribbean/Black British.
- More than 1 in 8 foreign-born residents (13%, 949,000) classified themselves as White British
- The largest group who identified as White British were German born (57%, 155,000) and over half (56%) of them arrived before 1981. One likely reason is due to British military personnel being stationed in Germany. The next largest group identifying as White British were from South Africa (85,000).
- A quarter of the foreign-born population identified as Other White (28%, 2.1 million) and the largest group were from Poland (528,000). Over 9 in 10 Polish born residents identified with Other White and the majority (94%, 496,000) arrived between 2001 and 2011, with Poland's accession into the European Union in 2004.
- The majority of South African born residents identified as White (84%) and over two fifths identified as White British (44%). Most of those identifying with White British (68%) arrived before 2001
- A broad range of ethnic groups was found with Iraqi and Iranian born residents. For Iraq, most common was Arab (39%), Any Other ethnic group (28%) and Asian (17%). For Iran, most common was Asian/Asian British (38%), Any Other ethnic group (34%) and Other White (13%).
- High proportions of residents who were Kenyan, Tanzanian and Ugandan born identified as Asian (69%, 68% and 58% respectively).
- Of the foreign-born population in England and Wales nearly half identified as Christian (48%) and a fifth identified as Muslim (19%). Around 1 in 7 had No religion (14%).

(Sursa: <https://www.ons.gov.uk/peoplepopulationandcommunity/culturalidentity/ethnicity/articles/ethnicityandnationalidentityinenglandandwales/2012-12-11>)

ANEXA 2

Cultural Diversity in the USA

Although English is spoken by almost everyone, the United States does not have an official language - one that by law must be used for government, business, and education. Because of the large number of people from Latin America, Spanish is the second most common language.

Immigrants have added much richness to American culture. But living in such a diverse country also has its difficulties. For example, immigrants tend to settle in cities where they can find other people from their homeland. As a result, some cities end up with high percentages of immigrants, many of whom don't speak English. These people face limited employment

options and are more likely to live in poverty.

Diversity also affects education. Most immigrant children learn to speak and read English, but that learning doesn't happen overnight. In some places, such as California, teachers have classes in which students speak several different languages. Teaching such a group English or any other subject can be a tough job. Finally, diversity sometimes leads to debate. Many people say that the United States is a melting pot. By that, they mean that over time, people who come to the United States adopt a uniform American culture. In recent times, some people have objected to that idea. They believe that a person does not have to give up his or her language or customs to be an American. Instead, they like to describe the United States as a quilt or a mosaic, in which many individual pieces make up the whole but still remain unique.

(Sursa: <https://www.worldatlas.com/articles/what-is-the-official-language-of-the-united-states.html>)

Unit 2. DEMOCRACY AND INTERCULTURALITY

Objective:

Studentii vor fi capabili:

- să descrie valorile fundamentale ale societății democratice;
- să analizeze drepturile omului din perspectiva interculturalității.

Unități de conținut:

- Principiile societății democratice interculturale
- Participare și coeziune socială

Termeni-cheie: *democracy, interculturality, effective communication, values, human rights, diversity.*

EVOCARE

Citate (Quotations). Students read the quotations, select one and write the key words that show the essence. They write the key words on a separate sheet of paper and let group mates formulate an idea.

„Real values can have meaning to man only when he steps on to the spiritual path, a path where negative emotions have no use.” (Sai Baba)

Key words _____

„To effectively communicate, we must realize that we are all different in the way that we perceive the world and use this understanding as a guide to our communication with others” (Anthony Robbins)

Key words _____

„Democracy must be built through open societies that share information. When there is information, there is enlightenment. When there is debate, there are solutions. When there is no sharing of power, no rule of law, no accountability, there is abuse, corruption, subjugation and indignation” (Atifete Jahjaga)

Key words _____

„Democracy cannot succeed unless those who express their choice are prepared to choose wisely. The real safeguard of democracy, therefore, is education” (Franklin D. Roosevelt)

Key words _____

REALIZARE A SENSULUI

Parcuregerea analitică. Analytic presentation and study based on the following documents:

- The Declaration of Independence, USA (<https://www.archives.gov/founding-docs/declaration>)
- Human Rights Act (1998) (<https://www.bl.uk/collection-items/the-bill-of-rights>)
- The Bill of Rights (<https://www.bl.uk/collection-items/the-bill-of-rights>)

REFLECȚIE

Brainstorming de grup (Group brainstorming). Two groups of students answer the question: *How can the identity balance be achieved?* They consult the information in the Annex 2.

EXTINDERE

Scriere liberă. Free writing on the topic *Human rights and cultural diversity are intertwined.*

ANEXA 1

Core democratic values are the fundamental beliefs and Constitutional principles of American society, which unite all Americans. These values are expressed in **the Declaration of Independence**, the United States Constitution and other significant documents, speeches and writings of the nation.

Life: Each citizen has the right to the protection of his or her life.

Liberty: Liberty includes the freedom to believe what you want, freedom to choose your own friends, and to have your own ideas and opinions, to express your ideas in public, the right for people to meet in groups, the right to have any lawful job or business.

Pursuit of Happiness: Each citizen can find happiness in his or her own way, so long as he or she does not step on the rights of others.

Justice: All people should be treated fairly in getting advantages and disadvantages of our country. No group or person should be favored.

Common Good: Citizens should work together for the good of all. The government should make laws that are good for everyone.

Equality: Everyone should get the same treatment regardless of where their parents or grandparents were born, their race, their religion or how much money they have. Citizens all have political, social and economic equality.

Truth: The government and citizens should not lie.

Diversity: Differences in language, dress, food, where parents or grandparents were born, race and religion are not only allowed but accepted as important.

Popular Sovereignty: The power of the government comes from the people.

Patriotism: This means having a devotion to our country and the core democratic values in what we say and what we do.

ANEXA 2

Identity-building in a multicultural environment

Individual human dignity is at the foundation of society. The individual, however, is not as such a homogeneous social actor. Our identity, by definition, is not what makes us the same as others but what makes us unique. Identity is a complex and contextually sensitive combination of elements.

Freedom to choose one's own culture is fundamental; it is a central aspect of human rights. Simultaneously or at various stages in their lives, everyone may adopt different cultural affiliations. Whilst every individual, to a certain extent, is a product of his or her heritage and social background, in contemporary modern democracies everyone can enrich his or her own identity by integrating different cultural affiliations. No one should be confined against their will within a particular group, community, thought-system or world view, but should be free to renounce past choices and make new ones – as long as they are consistent with the universal values of human rights, democracy and the rule of law. Mutual openness and sharing are twin aspects of multiple cultural affiliation. Both are rules of coexistence applying to individuals and groups, who are free to practice their cultures, subject only to respect for others.

Intercultural dialogue is therefore important in managing multiple cultural affiliations in a multicultural environment. It is a mechanism to constantly achieve a new identity balance, responding to new openings and experiences and adding new layers to identity without relinquishing one's roots. Intercultural dialogue helps us to avoid the pitfalls of identity policies and to remain open to the challenges of modern societies.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

Sociolingvistica

Obligatorii

1. Blum S. (ed.), *Making Sense of Language Readings in Culture and Communication*, 2nd Edition, 2012.
2. Matei T., Șaganean G. *Syntheses in Sociolinguistics: Suport de curs la disciplina Sociolingvistica*. Chișinău, 2007.
3. Wardhaugh R. *An Introduction to Sociolinguistics* (6th ed.). Malden, MA and Oxford, UK: Wiley-Blackwell, 2010.

Suplimentare

1. Cleary M. *World Around, An intercultural journey through English-speaking countries*, Helbling Languages, 2014.
2. Cleary M. *Talking Culture*, Helbling Languages, 2016.
3. Henderson H., Thompson S.E. *Holidays, Festivals and Celebrations of the World Dictionary*. Detroit: Omnigraphics Inc, 2005.
4. McDougal H. *World Cultures and Geography: Student edition. Grades 6-8*. 2007.

Civilizația Marii Britanii și SUA

Obligatorii

1. Duhlicher O., Blajin C., Macovei D. A Reader in British and American Civilization. Chișinău, 2012.
2. Falk R. Spotlight on the USA. Oxford University Press, 2008.
3. Oakland J. British Civilization. Routledge, 2002.
4. Sheerin S. Spotlight on Britain. Oxford University Press, 2008.

Suplimentare

1. Cleary M. World Around, An intercultural journey through English-speaking countries. Helbling Languages, 2014.
2. Cleary M. Talking Culture. Helbling Languages, 2016.
3. Henderson H., Thompson S.E. Holidays, Festivals and Celebrations of the World Dictionary. Detroit: Omnigraphics Inc, 2005.
4. McDougal H. World Cultures and Geography: Student edition Grades 6-8. 2007.

Resurse Internet

https://ibn.idsi.md/vizualizare_articol/68701

<https://www.slideshare.net/1213anita/speech-act-andrew-d-cohen>

<https://www.goethe.de/lhr/prj/mac/kvi/en1399909.htm>

https://www.academia.edu/21060738/Societal_multilingualism_and_world_Englishes_Their_implications_for_teaching_ESL

<https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/treaty/148>

<https://rm.coe.int/16802fc1c4>

<https://www.ons.gov.uk/peoplepopulationandcommunity/culturalidentity/ethnicity/articles/ethnicityandnationalidentityinenglandandwales/2012-12-11>

<https://www.worldatlas.com/articles/what-is-the-official-language-of-the-united-states.html>

<https://www.archives.gov/founding-docs/declaration>

<https://www.bl.uk/collection-items/the-bill-of-rights>

<https://www.bl.uk/collection-items/the-bill-of-rights>

Stagii de practică în formarea profesională inițială a viitoarelor cadre didactice

Autori: Irina CARAUȘ, Olga DICUSARĂ

”Ce ascult, uit. Ce văd, îmi amintesc. Ce practic, știu să fac” (Confucius)

Stagiile de practică constituie o etapă importantă în formarea inițială în domeniul psihopedagogic, oferind un contact direct și profund cu lumea educațională. Nevoia unei pregătiri profesionale practice este explicată prin funcționalitatea ei, ceea ce presupune că:

- această componentă ajută la reducerea decalajului între curriculumul academic și realitatea de pe piața muncii;
- plasamentele ajută la aplicarea cunoștințelor teoretice;
- pregătirea profesională practică este un mijloc verificat de generare a experienței, permițând stagiilor să învețe și să preia modele de la specialiști experimentați.

Stagiul de practică îmbină experiența directă, reală și experiența simulată din cadrul activităților instructiv-educative, reprezentând o formă de învățare participativă, care maximizează rata de retenție a informațiilor pentru student. Noile abordări și tendințe în educație solicită de la acesta un șir de competențe profesionale, ce urmează a fi demonstrate și valorificate în diferite medii de învățare, răspunzând nevoii de apartenență etnică, culturală, lingvistică și religioasă.

ETAPE ȘI PROCEDURI ÎN REALIZAREA STAGIILOR DE PRACTICĂ

I. Identificarea instituției partener de practică și încheierea contractelor

Pregătirea practică trebuie planificată. Universitățile încheie acorduri de parteneriat cu instituțiile educaționale, fiecare entitate identificând persoana responsabil de coordonarea studenților pe parcursul practicii. Dacă studentul optează să realizeze stagiul de practică într-o instituție cu care universitatea nu are încheiată o convenție de parteneriat, se încheie un contract individual, respectându-se drepturile și libertățile studentului.

II. Organizarea și desfășurarea stagiului de practică

Proiectarea stagiului de practică, managementul acestuia se impune ca o acțiune de analiză și de monitorizare, care are un caracter permanent și este îndreptată spre obținerea unor rezultate bune în condiții concrete, care să asigure satisfacerea cât mai deplină a nevoilor sociale și individuale – aflate în continuă creștere și diversificare ale persoanei.

Universitatea organizează stagiul de practică, fiind responsabilă de aspectele formale incluse în planul de învățământ. Stagiul de practică se efectuează în perioada stabilită. Pe toată durata acestuia, studenții sunt obligați să respecte programul de activități și timpul alocat. Instructajul se realizează cu o săptămână înainte de începerea stagiului. Studenții sunt informați cu privire la produsele pe care urmează să le realizeze și să le prezinte la finalul stagiului de practică.

Produsele activității studentului stagiar

1. Agenda studentului stagiar

Cerințe pentru elaborarea agendei:

- Respectarea structurii agendei;
- Indicarea orarului activităților studentului stagiar și a sălilor de clasă;
- Descrierea, analiza și aprecierea activităților desfășurate, reliefând aspecte importante ce țin de respectarea dimensiunilor educației interculturale (respectul față de diversitate, echitate, toleranță, comunicare și interacțiune eficientă, rezolvare de conflicte);
- Formularea sugestiilor de îmbunătățire a activităților educaționale desfășurate, care să răspundă unei realități democratice, bazate pe respectul pentru demnitatea umană;
- Aprobarea agendei studentului stagiar prin aplicarea semnăturii profesorului mentor.

Grila de evaluare a activităților reflectate în agendă

Descriptori de performanță	Foarte bine (10-9)	Bine (8-7)	Satisfăcător (6-5)
Descrierea activităților	Este descrisă detaliat fiecare activitate și componentele procesului instructiv.	Sunt descrise incomplet activitățile și componentele procesului de învățământ.	Lipsește descrierea activităților, unele acțiuni sunt enumerate superficial.
Analiza activităților	Este prezentată o analiză complexă a activităților și a componentelor procesului de învățământ.	Este prezentată o analiză parțială a activităților și a componentelor procesului de învățământ.	Este prezentată o analiză superficială a activităților și a componentelor procesului de învățământ.
Indicarea sugestiilor	Sunt formulate sugestii referitoare la eficientizarea activităților desfășurate și argumentarea acestora.	Sunt formulate sugestii referitoare la eficientizarea activităților desfășurate, dar lipsește argumentarea acestora.	Sunt formulate sugestii nejustificate, neargumentate referitoare la activitățile desfășurate.
Autoevaluarea	Este prezentată autoevaluarea conform criteriilor stabilite.	Este prezentată autoevaluarea parțială.	În descrierea activităților lipsește autoevaluarea sau este realizată insuficient.

2. Proiecte ale activității educative

Cerințe pentru elaborarea proiectelor activității educaționale:

- Prezentarea numărului de proiecte realizate;
- Respectarea structurii proiectului activității educative în conformitate cu forma de organizare a activităților (de ex., lecție de dirigiență, masă rotundă, excursie, vizită la muzeu etc.);
- Respectarea corelației: finalități-conținuturi-tehnologii didactice-evaluare;
- Selectarea conținuturilor instructiv-educative în funcție de specificul laturii educației și a exigențelor sociale actuale (respectul demnității personale, lupta împotriva prejudecăților și discriminării de orice tip, împotriva sărăciei și marginalizării etc.);
- Abordarea conținuturilor în concordanță cu specificul vârstei și interesele elevilor prin ade-

rare la valorile și principiile educației interculturale în contextul fenomenului globalizării.

- Utilizarea diverselor strategii didactice interactive pentru a răspunde stilurilor de învățare și nevoilor individuale ale elevilor;
- Descrierea detaliată a fiecărei etape a activității proiectate;
- Utilizarea surselor bibliografice relevante și actuale;
- Elaborarea anexelor.

Grila de evaluare a proiectelor activităților educative

Descriptori de performanță	Foarte bine (10-9)	Bine (8-7)	Satisfăcător (6-5)
Corectitudinea elaborării obiectivelor operaționale	Toate obiectivele operaționale sunt elaborate corect și au toate nivelurile de complexitate.	Obiectivele operaționale denotă unele incorectitudini în formulare, dar prezintă toate nivelurile de complexitate.	Obiectivele operaționale prezintă greșeli în formulare și nu respectă nivelurile de complexitate.
Racordarea obiectivelor operaționale la etapele activității educative	Toate obiectivele operaționale au fost racordate corect la etapele activității educative.	Obiectivele operaționale au fost racordate parțial la etapele activității educative.	Majoritatea obiectivelor operaționale nu se regăsesc în etapele activității educative.
Selectarea metodelor	Metodele au fost selectate adecvat obiectivelor elaborate. Predomină metodele interactive.	Metodele corespund parțial obiectivelor propuse. Predomină metodele tradiționale.	Metodele nu corespund obiectivelor propuse. Au fost selectate doar metode tradiționale.
Descrierea activităților	Activitățile realizate de către profesor și elevi pentru fiecare etapă a demersului educativ sunt descrise complex.	Activitățile realizate de către profesor și elevi pentru fiecare etapă a demersului educativ sunt descrise schematic.	Activitățile realizate de către profesor și elevi în cadrul demersului educativ sunt enumerate sporadic.
Selectarea conținutului instructiv-educativ	Conținutul instructiv-educativ selectat este în concordanță cu finalitățile educaționale și corespunde particularităților biopsihosociale ale elevilor.	Conținutul instructiv-educativ selectat este parțial în concordanță cu finalitățile educaționale, dar corespunde intereselor elevilor.	Conținutul instructiv-educativ selectat nu corespunde finalităților educaționale și nu prezintă interes pentru elevi.
Anexe	Anexele reflectă conținuturi reprezentative/funcționale inedite situațiilor educative Conținutul anexelor este reprezentat prin: fișe, scheme, imagini, planșe, CD.	Anexele reflectă conținuturi predominant teoretice, cu un grad mic de motivație pentru elevi.	Anexele lipsesc sau sunt realizate insuficient.

3. Fișa de caracterizare psihopedagogică a elevului

- Respectarea etapelor și structurii lucrării, pornind de la identificarea corectă a subiectului evaluării (elev ce aparține unui grup minoritar lingvistic, cultural, elev din familii ale refugiaților, elev marginalizat/respins, lider formal/nonformal, elev supradotat, elev cu dizabilitate);
- Respectarea cerințelor vizând aplicarea testelor psihologice (destinate cadrului didactic);
- Elaborarea și aplicarea corectă a metodei observației și convorbirii, analiza produselor activității elevilor;
- Determinarea tipului predominant de temperament (coleric, flegmatic, sangvinic, melancolic);
- Identificarea aptitudinilor specifice elevului supus cercetării;
- Prezentarea datelor obținute prin metodele aplicate;
- Elaborarea profilului de personalitate în funcție de datele obținute la aplicarea tehnicilor de evaluare;
- Prezentarea sugestiilor și recomandărilor referitoare la dezvoltarea integră a personalității elevului (formarea caracterului, dezvoltarea capacităților intelectuale și sociale, determinarea celor mai eficiente tehnici și modalități de incluziune educațională).

Grila de evaluare a fișei de caracterizare psihopedagogică a elevului

Descriptori de performanță	Foarte bine (10-9)	Bine (8-7)	Satisfăcător (6-5)
Corectitudinea calculării datelor	Datele sunt calculate corect.	La calcularea datelor sunt depistate greșeli ne semnificative.	Datele sunt calculate greșit.
Identificarea tipului predominant de temperament	Tipul predominant de temperament a fost identificat corect.	Tipul predominant de temperament a fost identificat parțial.	Tipul predominant de temperament a fost identificat incorect.
Elaborarea și aplicarea corectă a metodei observației, convorbirii, testelor psihologice	Au fost respectate toate cerințele pentru elaborarea și aplicarea corectă a observației sau convorbirii, testelor psihologice.	Unii itemi au fost formulați greșit și s-au respectat parțial cerințele pentru aplicarea metodelor.	Itemii au fost formulați greșit și rezultatele obținute nu au fost interpretate corect.
Identificarea aptitudinilor specifice individului supus cercetării	Aptitudinile specifice au fost identificate corect.	Aptitudinile specifice au fost identificate corect parțial.	Aptitudinile specifice ale individului supus cercetării nu au fost identificate corect.
Elaborarea sugestiilor și recomandărilor referitor la formarea personalității elevului	Sunt prezentate sugestii și recomandări argumentate pentru elevi, profesori, diriginți.	Sunt prezentate sugestii, recomandări, dar insuficient argumentate.	Sugestiile și recomandările lipsesc.

4. Fișa de caracterizare psihopedagogică a colectivului de elevi

Cerințe pentru completarea fișei de caracterizare psihopedagogică a colectivului de elevi:

- Cunoașterea și identificarea etapelor de aplicare a sociometriei;

- Elaborarea corectă a matricei sociometrice;
- Identificarea statutului preferențial (liderilor formali și nonformali ai grupului);
- Identificarea grupurilor și constanța acestora;
- Elaborarea caracteristicii grupului în funcție de datele obținute în urma aplicării sociometriei completate de alte date factuale (nr. fete/băieți, mediu urban/rural, proveniență etnică, limbă vorbită etc.);
- Prezentarea sugestiilor de îmbunătățire a relațiilor interpersonale din cadrul grupului, atât pentru elevi, cât și pentru profesori, diriginți, pentru a spori nivelul de coeziune al clasei, manifestând deschidere și respect pentru diversitatea educațională/socială.

Grila de evaluare a fișei de caracterizare psihopedagogică a colectivului de elevi

Descriptori de performanță	Foarte bine (10-9)	Bine (8-7)	Satisfăcător (6-5)
Corectitudinea calculării datelor	Datele sunt calculate corect.	La calcularea datelor sunt prezente greșeli nesemnificative.	Datele sunt calculate greșit.
Identificarea statutului preferențial	Au fost identificați liderii formali și nonformali.	Au fost identificați parțial liderii în cadrul grupului.	Liderii nu au fost identificați.
Identificarea indicilor sociometrici	Au fost identificați toți indicii sociometrici ceruți.	Indicii sociometrici au fost identificați parțial.	Indicii sociometrici nu au fost identificați.
Elaborarea sugestiilor și recomandărilor pentru îmbunătățirea relațiilor de grup	Sunt prezentate sugestii și recomandări argumentate pentru elevi, profesori, diriginți.	Sunt prezentate sugestii, recomandări, dar argumentate insuficient.	Sugestiile și recomandările lipsesc.

5. Raport de autoevaluare

Cerințe pentru elaborarea raportului de autoevaluare:

- Respectarea structurii raportului în baza Regulamentului.

III. Coordonarea, monitorizarea și asistența stagiilor

Pentru pregătirea profesională practică există o dublă coordonare, la universitate și la instituția unde se realizează stagiul de practică. Pe perioada acestuia, studenții sunt coordonați, asistați și monitorizați de cadrul didactic mentor și tutorele de practică. Cadrele didactice mentor sunt desemnate de Facultate și Departamentul Științe ale Educației și vor asigura monitorizarea și supravegherea desfășurării stagiului de practică. Monitorizarea ne permite să avem un feedback constructiv pentru fiecare student, ceea ce favorizează corectarea greșelilor în procesul de învățare. Observarea lecției, monitorizarea și evaluarea regulată a studentului, precum și analiza sistematică a progresului acestuia contribuie la: perfecționarea abilităților, asumarea riscurilor, operarea de schimbări în procesul de învățare.

IV. Evaluarea stagiului de practică

Evaluarea performanțelor are o importanță specială, deoarece: oferă o imagine asupra performanțelor atinse, are o funcție motivațională semnificativă, reprezintă o bază obiectivă pentru dezvoltarea carierei. Activitatea studentului face obiectul unei evaluări ce rezultă din tripla apreciere a responsabililor de stagiul de practică. Modalitățile concrete de evaluare sunt menționate în fișa de evaluare. Studenții trebuie să prezinte un șir de acte, menționate mai sus. Stagiul de practică se încheie cu o conferință de totalizare, în cadrul căreia studenții își împărtășesc impresii, opinii etc. legate de stagiul de practică.

Evaluator	Modalități de evaluare
Coordonatorul practicii de la departamentul de specialitate	– apreciază cu calificativul admis-respins sau cu notă, în funcție de tipul stagiului de practică, ținând cont de referința coordonatorului din partea unității-bază de desfășurare a practicii despre activitatea stagiului, calitatea susținerii publice a raportului, rezultatele realizării sarcinii individuale; – monitorizează periodic studenții în cadrul instituțiilor-bază de practică; – realizează evaluarea pe întreaga perioadă de desfășurare a acestora, dar și la finalizarea lor, în baza obiectivelor activității studentului stagiuar, determinate de funcția exercitată în instituția desemnată bază de practică;
Mentorul/reprezentantul școlii/liceului	– realizează evaluarea curentă a stagiului în baza căreia îi scrie o caracteristică sau îndeplinește fișa de evaluare a studentului stagiuar; – apreciază cu notă și comentarii/aprecieri;
Departamentul Managementul Calității, USM	– realizează cercetări prin intermediul unor chestionare aplicate studenților și reprezentanților din instituțiile bază de practică; – monitorizează periodic studenții în cadrul instituțiilor bază de practică.
	Aceste evaluări permit analiza, dar și identificarea modului în care stagiile de practică sunt percepute de către studenți și mentorii lor, identifică finalități reale și „dorite” ale stagiului de practică. În același timp, propunerile intervievaților sugerează unele modalități de eficientizare a stagiilor de practică, astfel încât să devină o activitate temeinică și de importanță socială și economică reală.

